

**STRATEGIA NAȚIONALĂ PENTRU
COMPETITIVITATE
2015 – 2020**

Aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 752 din 16 septembrie 2015

Cuprins

1	Introducere	3
2	Informații generale relevante privind contextul competitiv al României	4
2.1	Cadrul macroeconomic.....	4
2.2	Rolul investițiilor străine.....	6
2.3	Sectoare economice cu potențial competitiv	7
2.4	Dimensiunea teritorială a competitivității.....	9
2.5	Analiza SWOT.....	14
3	Politici și cadrul juridic existente	17
4	Viziunea Strategiei Naționale pentru Competitivitate.....	18
5	Priorități strategice.....	22
6	Monitorizarea și evaluarea	26
6.1	Principii generale cu privire la rolul Strategiei în realizarea obiectivelor de dezvoltare economică.....	26
6.2	Monitorizarea	28
6.3	Evaluarea.....	31
7	Etape ulterioare și instituții responsabile	32

1 Introducere

Strategia Națională pentru Competitivitate (SNC) reprezintă un document strategic al Ministerului Economiei, Comerțului și Turismului, elaborat prin consultări atât cu mediul privat, cât și cu ministerele de linie (în special cu Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, Ministerul Educației și Cercetării Științifice, Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice), pentru corelarea intervențiilor dedicate competitivității, având în vedere domeniile naționale de excelență, inclusiv din perspectiva dimensiunii teritoriale și a dezvoltării rurale, a dezvoltării pieței muncii și factorului uman.

Strategia Națională pentru Competitivitate izvorăște din dezideratul de a construi pe baze strategice un viitor mai bun pentru economia românească și pentru români în general. Prin viziunea, prioritățile și obiectivele propuse, acest document strategic oferă o soluție pentru dezvoltarea economică în România pe termen scurt și mediu, soluție care să permită depășirea obstacolului de a valorifica un potențial competitiv recunoscut pe piață, dar incomplet pus în valoare pentru a crea valoare adăugată și prosperitate sau ceea ce se mai numește „capcana țărilor cu venituri medii”. Succesul *Strategiei* va putea fi validat dacă România se va afla în poziția de a se poziționa competitiv foarte aproape de sau chiar în grupul țărilor avansate la orizontul 2020.

Strategia reprezintă un document de politică publică în domeniul competitivității care este structurat în următoarele secțiuni principale:

- Contextul competitiv al economiei României, în cadrul căruia sunt analizate provocările la care această *Strategie* va încerca să răspundă, în principal în perioada 2015-2020;
- Definirea viziunii și priorităților *Strategiei*, împreună cu obiectivele pentru realizarea acestora.
- Operaționalizarea *Strategiei* prin definirea direcțiilor de acțiune și a rezultatelor așteptate împreună cu indicatorii de măsurare, a implicațiilor bugetare și juridice, a procedurilor de monitorizare și evaluare, a sarcinilor instituțiilor implicate în procesul de implementare.

Următorii șapte ani vor fi critici pentru dezvoltarea economică a României, iar prioritățile strategice ale țării, stabilite în prezentul document, sunt menite să creeze condițiile propice ca România să poată concura eficient cu restul țărilor din Europa. Provocările cheie la care această *Strategie* încearcă să răspundă includ:

- Reglementarea mediului de afaceri
- Încrederea (lipsa de colaborare) între actorii de pe piață (firme, instituții, autorități)
- Antreprenoriatul (demografia, structura, reziliența mediului de afaceri)
- Resursele umane și educația (masa critică și calitatea forței de muncă)
- Inovarea (cererea și oferta de produse ale cercetării, masa critică de cercetători și firme inovative)
- Creativitatea (cultura antreprenorială, comunitatea de inovare)
- Eficiența (utilizarea resurselor)
- Excelența (sectoare prioritare și competitivitate internațională)

Obiectivul SNC este să integreze aceste provocări într-o viziune coerentă, pe termen mediu, suport pentru pachetul de inițiative și acțiuni care vor conduce la implementarea ei în perioada 2015-2020, în concordanță cu domeniile prioritare strategice ale României, mai ales în direcțiile cercetării și inovării, ocupării și dezvoltării regionale, prin activități agricole și industriale competitive.

2 Informații generale relevante privind contextul competitiv al României¹

2.1 Cadrul macroeconomic

Existența unui cadru macroeconomic și financiar stabil reprezintă o precondiție pentru a crea un teren favorabil afirmării potențialului competitiv al mediului de afaceri.

România a înregistrat o creștere economică de +3,5% în anul 2013, un progres față de 2012, când a înregistrat un ritm relativ modest, de +0,7%. Această situație s-a explicat prin rata de dependență ridicată a creșterii economice de evoluția producției agricole, care a avut de suferit din cauza condițiilor climaterice nefavorabile din 2012. Prognozele indică o dinamică moderată a PIB, peste media UE, pe fondul menținerii incertitudinilor legate de evoluțiile economice externe.²

TABEL 1 ECONOMIA ROMÂNIEI ÎN UE ȘI LUME

Indicator	2008	2013
Pondere PIB-ului României în PIB-ul mondial	0,33	0,25
Pondere PIB-ului României în PIB-ul UE	1,1	1,1
Pondere exporturilor românești în exporturile mondiale	0,31	0,35
Pondere populației României în populația UE	4,2	3,9
Pondere agriculturii românești în exporturile UE	0,8	1,0
Pondere agriculturii românești în agricultura europeană	4,8	4,1
Pondere industriei românești în industria europeană	1,5	1,9

Sursa: UNCTAD, Eurostat

Pondere PIB-ului României în PIB-ul UE a fost în 2013 la fel ca în anul 2008, respectiv 1,1%. Pondere în PIB-ul mondial a scăzut de la 0,33% în anul 2008 la 0,28% în anul 2009 până la 0,25% în anii 2012 și 2013, de unde rezultă că restul țărilor lumii s-au dezvoltat mult mai rapid decât noi.

În ceea ce privește exporturile românești, ponderea acestora în exporturile globale a crescut de la 0,31% în anul 2008 la 0,33% în anul 2009, 0,32% în anul 2012 și apoi crește din nou, atingând 0,35% în anul 2013, conform ultimelor date OMC. La nivelul Uniunii Europene, se înregistrează un progres: exporturile românești reprezintă 1% din totalul exporturilor europene în anul 2013 față de 0,8% în anul 2008. Potrivit BNR, deficitul balanței comerciale a scăzut cu 975 milioane euro, iar surplusul înregistrat de balanța

¹ Mai multe informații privind contextul competitiv al României se regăsesc în *Documentul de fundamentare a Strategiei Naționale pentru Competitivitate 2015-2020*, disponibil la www.minind.ro/strategie_competitivitate/Strategia_Nationala_de_Competitivitate_Anexa_1.pdf

² BNR, *Raport asupra stabilității financiare 2013*, p. 93, disponibil la www.bnro.ro/files/d/Pubs_ro/RSF/RSF2013.pdf

serviciilor a fost de 721 milioane euro, față de un deficit de 130 milioane euro în aceeași perioadă a anului 2012.

Referitor la balanța de plăți, în perioada decembrie 2012 – decembrie 2013, contul curent al balanței de plăți a înregistrat un deficit de 955 milioane euro, comparativ cu 5.331 milioane euro în aceeași perioadă din anul 2012, pe fondul reducerii deficitului balanței comerciale (cu 3.519 milioane euro), al majorării surplusului înregistrat de balanța serviciilor (cu 1.434 milioane euro) și de balanța transferurilor curente (cu 292 milioane euro).³

Potrivit Raportului asupra inflației, rata anuală a inflației IPC a atins la sfârșitul trimestrului IV 2013 minimul ultimilor 24 de ani, coborând la limita inferioară a intervalului de variație de ± 1 punct procentual asociat țintei staționare de 2,5 la sută.

În ceea ce privește fondurile europene, rata de absorbție este în continuare scăzută, de doar 54,82% în luna iunie 2015, cu mari variații pe programe operaționale (OP), astfel: PO Dezvoltarea Capacității Administrative: 81,20%; PO Regional: 62,99%; PO Sectorial Creșterea Competitivității Economice: 58,16%; PO Sectorial Mediu: 46,71%; PO Asistență Tehnică: 62,24%; PO Sectorial Transport: 58,79%; PO Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane: 46,53%⁴. Pentru perioada 2014-2020, România a primit o suplimentare de fonduri europene (suma disponibilă este de 39,3 miliarde euro, din care 21,8 miliarde euro aferentă Fondurilor Structurale și de Coeziune; comparativ, fondurile alocate României în exercițiul bugetar 2007-2013 au fost de 34,6 miliarde euro, respectiv 19,7 miliarde euro).⁵

Pentru coordonarea acțiunilor politice care încadrează *Strategia Europa 2020*, la nivelul Uniunii Europene a fost gândit un sistem de guvernare economică format în principal din *Semestrul european*, *Pactul de stabilitate și creștere*, *Procedura de dezechilibre economice*, *Pactul Euro Plus*, precum și *Remediarea sectorului financiar*⁶. Ca urmare a angajamentelor implicate de aceste acorduri, precum și a obligațiilor punerii în aplicare a programului de ajustare economică preventivă cu Uniunea Europeană, FMI și Banca Mondială în perioada 2011-2013, România a realizat o serie de progrese. Scenariul macroeconomic pe care se bazează programul de convergență este considerat plauzibil și în acord cu previziunile Comisiei, România nefiind supusă unor presiuni bugetare pe termen scurt și mediu, cu condiția respectării angajamentelor asumate și a gestionării atente a riscurilor de politică fiscală și sustenabilitate⁷. Aceasta înseamnă că mai pot fi identificate surse de eficientizare a guvernantei economice, cum ar fi reducerea arieratelor încă persistente în întreprinderile de stat sau implementarea unor măsuri suplimentare privind îmbunătățirea nivelului de respectare a obligațiilor fiscale și de evaziune fiscală, estimată la 16,2% din PIB la nivelul anului 2013⁸, gestionarea provocărilor generate de fenomenul de îmbătrânire a populației și susținerea reformei pensiilor prin promovarea șanselor de angajare a lucrătorilor vârstnici⁹. Pentru

³ BNR, <http://www.bnro.ro/page.aspx?prid=8439>

⁴ Ministerul Fondurilor Europene, *Fonduri structurale și de coeziune: stadiul absorbției la 30 iunie 2015*

⁵ BNR, Raport asupra stabilității financiare 2013, p. 94

⁶ Comisia Europeană, „Europa 2020 – Priorități: Guvernanță Economică”. Disponibil la: http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/priorities/economic-governance/index_ro.htm

⁷ Comisia Europeană (2013), Document de lucru al Serviciilor Comisiei: Evaluarea Programului național de reformă pentru 2013 și a Programului de convergență ale României, Bruxelles, 29.5.2013, SWD(2013) 373 final

⁸ Consiliul fiscal România (2013), *Raport anual pe anul 2013::* <http://www.consiliulfiscal.ro/ra-2013.pdf>

⁹ Comisia Europeană (2013), *Recomandarea Consiliului privind Programul național de reformă al României pentru 2013 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de convergență al României pentru perioada 2012-2016*, Bruxelles, 29.5.2013, SWD(2013) 373 final

urmărirea disciplinei politicilor, a consolidării macroeconomice și a reformelor structurale, Guvernul României are în vedere, în perioada prezentă, implementarea noului acord de tip preventiv cu FMI, Banca Mondială și Uniunea Europeană, cu o durată de 24 de luni.

Principalele puncte de interes pentru agenda competitivității rămân cele legate de realizarea proiectelor de investiții publice conform angajamentelor curente ale Guvernului României, care indică o creștere a cheltuielilor de investiții de la 6,0-6,5% din PIB cât s-a prevăzut pentru perioada 2010-2012 (5,9% din PIB sau 16,6% din totalul cheltuielilor bugetare în 2013) la 6,5-7,6% din PIB pe orizontul 2014-2016 și 21,8% din totalul cheltuielilor bugetare în anul 2016.¹⁰ Acest efort investițional, în contextul măsurilor de stabilizare macroeconomică, este așteptat să contribuie în special în direcția celor cinci domenii considerate strategice pentru investiții și ocuparea forței de muncă: energie, resurse minerale, agricultură, industrie și infrastructură¹¹, dar și la accelerarea ritmului de cheltuire a fondurilor europene pentru a ajunge la o rată de absorbție în intervalul 50%-80% până la 31 decembrie 2015¹².

2.2 Rolul investițiilor străine

Investitorii străini ocupă o poziție vitală în determinarea tendințelor de specializare în economia României și, în consecință, a modului în care se formează avantajele competitive. Potrivit statisticilor¹³, mai mult de 72 % din cifra de afaceri a întreprinderilor mari și foarte mari din industrie este realizată de filialele companiilor multinaționale rezidente în România. În Top 100, este de remarcat prezența a 30 de companii cu capital majoritar străin, care acoperă 76,55 % din cifra de afaceri a companiilor din industrie, și doar a 3 companii cu capital majoritar privat românesc, care acoperă 3,87 % din cifra de afaceri a companiilor din industrie din Top. În ceea ce privește prezența pe piețele străine, din cei mai mari 100 de exportatori, care asigură peste 52% din totalul exporturilor, 96 sunt companii cu capital străin, iar din totalul celor 34 de sub-ramuri ale industriei (cf. CAEN), 25 au lideri companii cu capital străin.¹⁴

Stocul de ISD al României se ridică la 84 miliarde dolari în 2013, mult sub nivelul Poloniei (252 miliarde dolari) și mai ales sub nivelul Cehiei (135 miliarde dolari) și Ungariei (111 miliarde dolari), țări considerabil mai mici în comparație cu România¹⁵. Perspectivele pieței nu sunt promițătoare: începând cu 2008, anul de vârf al intrărilor de investiții străine cu 11.2% din valoarea investițiilor din perioada 1991-2012, acestea se află în scădere continuă (cu excepția unui mic reviriment în 2009-2010), ajungând să reprezinte 1,4% din PIB în 2011 față de valori cuprinse între 5%-10% din PIB între 2004-2008.¹⁶

Investitorii care au nivel redus de toleranță față de risc devin astfel reticenți în a investi, ceea ce contribuie la o reducere a activității de investiții în general. Evoluția influxurilor nete de capital străin direct în România, în perioada 2004-2012 arată o tendință negativă clară a totalului de ISD-uri. Această evoluție nu

¹⁰ Guvernul României (2013), *Programul de convergență 2013 - 2016*, București, aprilie 2013, p. 24

¹¹ Guvernul României (2013), „Plan național de investiții strategice și crearea de locuri de muncă”, iulie

¹² Guvernul României (2013), *Programul de convergență 2013 - 2016*, București, aprilie 2013, p. 24

¹³ Datele sunt preluate din Dan Popa, „Statistica: Exporturile din luna iulie au urcat la 4,5 miliarde euro. Din primii 100 de exportatori, 96 au capital majoritar străin”, disponibil la http://economie.hotnews.ro/stiri-finante_banci-15542033-statistica-exporturile-din-luna-iulie-urcat-4-5-miliarde-euro-din-primii-100-exportatori-96-capital-majoritar-strain.htm [9.9.2013]

¹⁴ Idem

¹⁵ UNCTAD (2014), *World Investment Report*, Geneva, disponibil la http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2014_en.pdf

¹⁶ BNR, Balanța de plăți și poziția investițională internațională a României, Rapoarte anuale 2004-2012

poate fi pusă în întregime pe seama crizei financiar-economice, întrucât întregul procentaj de ISD-uri al României la nivel mondial este într-o scădere accentuată (de la 0,9% în 2004 la 0,12% în 2012).

Investițiile străine, care provin în proporție de peste 70% din Uniunea Europeană, sunt repartizate relativ echilibrat între sectoarele economiei. Industria prelucrătoare reprezintă 31,3% din totalul stocului, dar și sectoarele serviciilor sunt destinații importante, intermedierele financiare și asigurările reprezentând 18,2%, comerțul 11,4%, și sectoare precum construcțiile și tranzacțiile imobiliare 10,7%, tehnologia informației și comunicațiilor 5,4%. În cadrul industriei prelucrătoare, cele mai bine reprezentate ramuri sunt prelucrarea țiteiului, produse chimice, cauciuc și mase plastice (6,7% din total), industria mijloacelor de transport (5,4%), metalurgia (4,9%), industria alimentară, a băuturilor și tutunului (3,7%) și ciment, sticlă, ceramică (2,8%).¹⁷ De remarcat, cea mai mare parte a acestor investiții merg către sectoare de joasă tehnologie, de la 3,7 mld. Euro în 2003 la 12,4 mld. Euro în 2010, și doar o mică parte se îndreaptă către sectoarele de înaltă tehnologie, de la 1,1 mld. Euro în 2003 la 4,3 mld. Euro în 2010¹⁸.

În profil geografic, există o concentrare remarcabilă a investițiilor în regiunea BUCUREȘTI-ILFOV (60,6%) și o absență la fel de importantă în NORD-EST, cea mai puțin atractivă regiune pentru investitorii străini, cu doar 3% din ISD. În restul teritoriului, repartizarea este echilibrată, cu diferențe relativ mici între regiuni: CENTRU absoarbe 7,8%, SUD-MUNTENIA 7,2%, VEST 7,6% și SUD-EST 5,5 la sută.¹⁹

2.3 Sectoare economice cu potențial competitiv

Analizele efectuate au condus la identificarea a 10 sectoare economice cu potențial competitiv care se corelează cu domeniile de specializare inteligentă identificate în *Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare și Inovare 2014-2020* (Tabelul 2). Scopul acestui exercițiu este de a sublinia importanța convergenței politicilor și inițiativelor publice și private în direcția dezvoltării acestor domenii în baza a trei motive principale, redate pe scurt astfel:

- Dinamica structurală a economiei, care a adus sectoare noi pe poziții competitive
- Dependența economiei în ceea ce privește ocuparea și valoarea adăugată de sectoare tradiționale cu avantaje competitive
- Rolul în creștere al inovării și dezvoltării tehnologice în integrarea pe lanțurilor de valoare globale

¹⁷ BNR, INS (2013) *Investițiile străine directe în România în anul 2012*, București,

¹⁸ Prelucrare după Banca Națională a României, „Statistici privind investițiile străine directe în România – Repartizare pe principalele activități economice”, <http://www.bnr.ro/Balanta-de-plati-si-pozitia-investitionala-internationala-5992.aspx>; Investițiile în industrie de înaltă tehnologie și joasă tehnologie au fost delimitate conform clasificării Eurostat: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Glossary:High-tech_classification_of_manufacturing_industries

¹⁹ BNR, INS (2013) *Investițiile străine directe în România în anul 2012*, București

TABEL 2 SECTOARE ECONOMICE CU POTENȚIAL COMPETITIV

Domenii de specializare inteligentă din Strategia CDI 2014-2020 Sectoare economice cu potențial competitiv		Bioeconomia	Tehnologia informațiilor și a comunicațiilor, spațiu și securitate	Energie, mediu și schimbări climatice	Eco-nano-tehnologii și materiale avansate	Sănătate
Rol economic important și cu influență asupra ocupării	Turism și ecoturism	✓		✓		✓
	Textile și pielărie				✓	
	Lemn și mobilă				✓	
	Industrii creative		✓		✓	✓
Dinamica competitivă	Industria auto și componente		✓		✓	
	Tehnologia informației și comunicațiilor		✓			
	Procesarea alimentelor și a băuturilor	✓			✓	✓
Inovare, dezvoltare tehnologică și valoare adăugată	Sănătate și produse farmaceutice	✓			✓	✓
	Energie și management de mediu	✓	✓	✓		
	Bioeconomie (agricultură, silvicultură, pescuit și acvacultură), biofarmaceutică și biotehnologii	✓		✓	✓	✓

Definirea sectoarelor prioritare pentru dezvoltarea competitivă, enumerate anterior, nu înseamnă că alte ramuri de activitate vor fi defavorizate sau că acțiuni de dezvoltare ale lor nu vor fi întreprinse de autorități, ci doar că, așa cum la baza oricărei strategii stă alegerea conștientă, transparentă, dintr-o serie de opțiuni având acces la toate informațiile disponibile, această listă reprezintă și ea rezultatul unei alegeri strategice, care va viza operaționalizarea Priorității 4 „Promovarea celor 10 sectoare de viitor”. Concentrarea eforturilor în acele opțiuni care au posibilitatea de a oferi cele mai bune rezultate este rațiunea din spatele acestei alegeri. Totodată, aceste domenii pot fi completate cu alte sectoare economice identificate în documente strategice complementare precum:

- „Strategia guvernamentală pentru dezvoltarea sectorului IMM și îmbunătățirea mediului de afaceri din România” care identifică sectoarele naționale cu potențial de creștere a competitivității IMM-lor, strategiile regionale care identifica sectoarele regionale cu potențial de creștere a competitivității, etc
- „Strategia industriei naționale de securitate” care stabilește domeniile strategice în care industria națională de apărare prezintă un potențial real pentru a deveni competitivă la nivel regional, european și al alianței NATO.

2.4 Dimensiunea teritorială a competitivității

La nivel european, abordarea teritorială capătă din ce în ce mai multă importanță în planificarea strategică. Deși tradițional a fost văzută ca fiind o parte integrantă a Politicii de Coeziune, dezvoltarea spațială a primit în ultimii ani o recunoaștere din ce în ce mai mare în cadrul altor politici UE. Coeziunea teritorială a fost recunoscută explicit ca obiectiv fundamental al UE, alături de coeziunea economică și socială, prin Tratatul de la Lisabona (art.3 TUE). Acest document de bază propune ca principiu accentuarea rolului zonelor urbane, ariilor funcționale, al zonelor defavorizate din punct de vedere geografic, precum și construirea unor abordări la nivel macro-regional.

În condițiile noilor realități economice, implementarea unei abordări teritoriale coerente în România trebuie să răspundă provocărilor care rezultă din nevoia valorificării mai bune a potențialului economic existent. Experiența ultimilor ani (2007-2013) arată că:

- (1) Teritoriul este valorificat într-o măsură foarte mică în adăugarea valorii în procesele economice prin caracteristicile sale de dinamică economică, funcționalitate economică și așezare spațială a activităților. Deși indicatorii de policentricitate prezintă valori comparabile cu regiunile europene, centrele urbane influențează nesemnificativ rețelele de activități economice și permit formarea unui vid urban și industrial.
- (2) Investițiile sprijinite de fondurile structurale și de coeziune nu vor fi gândite punctual (în orașe, firme, persoane) ci vor fi orientate către arii de intervenție definite ca zone integrate de dezvoltare. În ciuda eforturilor de până acum, dintre care exemplificăm finanțarea proiectelor privind polii de competitivitate și integrarea IMM-urilor în lanțuri de furnizori sau clustere, asociativitatea (public-public, public-privat sau privat-privat) este slabă și acesta este primul obstacol. Alte obstacole se referă la inițierea și managementul proiectelor (mai ales a celor de anvergură), în condițiile diferențelor la nivel instituțional și operațional și a lipsei unei viziuni integrate de dezvoltare teritorială.
- (3) Măsurile de intervenție nu sunt justificate prin și nu includ elemente de formare a valorii în plan teritorial. Efectele benefice așteptate ale programelor operaționale nu pot fi transferate efectiv în rezultate din cauza neglijării efectelor de aglomerație spațială a activității economice care în același timp generează efecte pozitive și negative asupra valorii adăugate. Intervențiile prin diferite programe operaționale (de ex. POSCCE și POR) nu sunt integrate teritorial, neexistând nici un mecanism de monitorizare a impactului spațial.

Vulnerabilitatea abordării actuale în plan teritorial nu este legată atât de definirea priorităților strategice, cât mai ales de definirea și conceptualizarea la nivelul domeniilor și ariilor de intervenție. Schimbările necesare sunt la nivel operațional, și anume cum înțelegem corect legătura de cauzalitate de la folosirea capitalului teritorial la efectele creșterii economice. Nivelul actual de descentralizare este insuficient, iar principiul subsidiarității este abordat doar formal în designul și implementarea politicilor cu impact teritorial. Există un clivaj între abordarea de sus în jos (inițiată la nivel național) și cea de jos în sus (inițiată la nivel local). Structurile (administrative locale, regionale, naționale) urmăresc mai mult roluri birocratice decât funcțiuni de mobilizare competitivă a unor zone de dezvoltare. Toate aspectele menționate mai sus demonstrează importanța dimensiunii teritoriale în elaborarea unei strategii de competitivitate, în principal fiind necesare direcții comune de acțiune cu strategiile de dezvoltare regionale în scopul orientării

politicilor către maximizarea impactului competitiv la nivel teritorial prin abordarea celor 3 C²⁰: Concentrarea: depășirea diferențelor de densitate, Conectarea teritoriilor: depășirea factorului distanță, Cooperarea: depășirea factorului de divizare. În acest sens, concentrarea tematică și prioritățile de investiții publice trebuie să fie corelate cu principalele obiective/chei teritoriale (care fac legătura între priorități teritoriale și obiective de dezvoltare economică și socială): accesibilitate (infrastructură), servicii economice de interes general, valorizarea potențialului teritorial, punerea în rețea a orașelor (conectivitate), susținerea ariilor funcționale,

Având în vedere tendințele la nivel european de analiză a componentei teritoriale a competitivității, Comisia Europeană a propus în 2011 calcularea unui Indice al Competitivității Regionale (ICR)²¹. Metodologia de calcul pleacă de la premisa că în context spațial competitivitatea economică este determinată de un sistem complex de factori, care concentrează, între altele: valorificarea creativă și inovativă a potențialului regional, realizarea de conexiuni la nivel teritorial prin stimularea apariției și consolidării legăturilor intra și inter-industriale pe lanțurile de valoare, valorificarea patrimoniului natural și cultural, utilizarea potențialului de cercetare-inovare și îmbunătățirea conectivității și accesibilității. Pe baza ICR, a cărui formulă de calcul urmărește îndeaproape Indicele Competitivității Globale, a fost elaborată harta competitivității regionale la nivelul Uniunii Europene. Între țările Uniunii Europene, regiunile de dezvoltare ale României se situează pe ultimele locuri atât în ceea ce privește ICR, cât și în aproape toate clasamentele indicatorilor ce compun acest indice compozit. Regiunea capitalei înregistrează cele mai înalte valori în ceea ce privește competitivitatea, dar efectele pozitive asupra regiunilor vecine sunt limitate.

În aceste condiții, în cazul României politica de coeziune trebuie să contribuie nu doar la reducerea disparităților regionale, ci și la atingerea obiectivelor de competitivitate a României. Rezultatele oferite de Indicele de Potențial Competitiv (IPC) la nivel teritorial NUTS 3 (județean)²² ne ajută să conturăm mai clar unele aspecte economice legate de diagnoza și de măsurarea performanței economice a unui teritoriu. Analiza repartiției acestor valori conduce către cel puțin două constatări:

- *O axă a județelor cu valori mari ale Indicelui de potențial competitiv*, ce străbate aproape pe diagonală țara și se suprapune celei mai complete infrastructuri din România (drumuri europene, naționale, căi ferate, aeroporturi).
- *Un aspect mozaicat al repartiției* acestui indice ce se suprapune părții de vest, centru și sud. Estul țării se caracterizează printr-o repartiție omogenă a valorilor, fapt ce se traduce în peisajul performanței economice printr-o incapacitate de valorificare judicioasă a capitalului natural și antropoc (transfer scăzut de tehnologie, capital redus, limitări în aria de polarizare a orașelor moldovene).

La nivelul economiei locale, potrivit ierarhiei valorilor IPC, pe primul loc se situează județul Argeș, cu o valoare a indicelui de 0,78, față de o medie pe țară de 0,31, care reflectă un volum mare al exporturilor

20 Comisia Europeană (2009), *Cartea verde privind coeziunea teritorială și dezbaterile privind viitoarea reformă a politicii de coeziune*

21 Comisia Europeană (2011), „A New Regional Competitiveness Index: Theory, Methods and Findings”, Working paper no.2/2011

22 IPC este un indice compozit calculat prin agregarea unor indicatori simpli derivați (*PIB/locuitori, Exporturi /populația ocupată*) și a unui indicator compus (*Indicele de dezvoltare tehnologică*). Sursa: Valentin Cojanu (coordonator), *Potențialul competitiv al creșterii economice: linii directoare pentru o nouă politică industrială în România*, Studii de Strategie și Politici SPOS 2010, Institutul European din România, București, Octombrie 2010

totale (al doilea pe țară), cel mai mare raport dintre exporturi și populația ocupată (10.925 euro/angajat) și cea mai mare pondere a exporturilor de tehnologie medie-înaltă (20.3% din totalul pe țară și 24% din totalul pe județ). Pe locul al doilea, cu o valoare a indicelui de 0,68, se situează municipiul București, având cele mai mari valori ale exportului, dar și cea mai numeroasă populație ocupată. Județul Timiș ocupă locul 3, cu cele mai mari exporturi de înaltă tehnologie. Nici un județ din regiunea NE nu se situează între primele 20 din clasament, ca potențial competitiv. Bacăul, pe locul 4 din punct de vedere al exporturilor de înaltă tehnologie se regăsește abia pe locul 34 din 42, din cauza ponderii mari a exporturilor de joasă tehnologie în totalul județului (aproape 70%) și a valorii scăzute a exporturilor/populație ocupată, de numai 1.099 euro. Numai două județe din regiunea SE – Constanța și Galați – depășesc media pe țară în ceea ce privește valoarea indicelui de potențial competitiv, având ca principale ramuri construcția de nave și respectiv siderurgia. Situația este similară și pentru majoritatea celorlalte regiuni, fiecare având în general două sau cel mult trei județe cu valori peste media pe țară.

Efectele limitate de antrenare în teritoriu, atât în plan spațial (de la județ la județ), cât în plan sectorial (de la industrie la industrie), pot fi înțelese, pe de o parte, prin dezvoltarea insuficientă a legăturilor între diferite activități economice. Balanța comercială a României depinde în proporții foarte mari de dezvoltarea industriei auto în Argeș, iar Regiunea București-Ilfov contribuie mai mult prin cererea de importuri decât prin excedentul de vânzări la extern. Avantajele competitive, măsurate prin participarea la exporturi, sunt concentrate în șapte județe, localizate în principal în vestul și centrul țării (Argeș 10%, Timiș 9%, Arad 5%, Constanța 5%, Bihor 4%, Brașov 4%, Sibiu 4%), care împreună cu București (17%) realizează 60% din exporturile României. Județele Călărași, Ialomița, Mehedinți, Neamț, Olt, Tulcea și Vrancea nu au exporturi de tehnologie înaltă, iar 29 de județe din totalul de 42 nu depășesc pragul de 1% din totalul pe țară.²³ Pe de altă parte, absența participării în rețelele internaționale de producție și comerț are efect imediat asupra sănătății economiei locale. Județe precum Bistrița Năsăud, Brăila, Buzău, Caraș Severin, Călărași, Dâmbovița, Hunedoara, Olt, Sălaj, Tulcea, Vâlcea, confruntă un risc potențial la nivel social care rezultă din prezența unor companii cu un număr mare de salariați, dar cu performanțe economice relativ slabe²⁴.

Formarea avantajelor competitive în aglomerări industriale a devenit de foarte puțin timp o preocupare la nivel public, unde rolul cel mai important îl joacă proiectele de formare a polilor de competitivitate inițiate începând cu 2009 de Ministerul Economiei, Comerțului și Mediului de Afaceri prin Direcția de Politică Industrială.²⁵ Aglomerările care joacă rolul cel mai important la nivel național, în ceea ce privește performanța exporturilor și ocuparea forței de muncă, sunt cele în sectorul siderurgic în județul Galați, nave în Tulcea, auto în Argeș și încălțăminte în Bihor.²⁶ Tabelul 3 oferă imaginea completă a distribuției la nivel regional a aglomerărilor economice cele mai importante, din care lipsesc cele patru evidențiate, inclusiv cele în București-Ilfov pentru a oferi o imagine cât mai clară specializării teritoriale. Tabelul 4 Completează această imagine cu sectoarele la nivel județean care se remarcă în specializarea internațională.

²³ Valentin Cojanu (coordonator), *Potențialul competitiv al creșterii economice: linii directoare pentru o nouă politică industrială în România*, Studii de Strategie și Politici SPOS 2010, Institutul European din România, București, Octombrie 2010

²⁴ Mereuță, Cezar (2013), „Repartiția teritorială a companiilor noduri pe principalele activități ale economiei naționale”, manuscris.

²⁵ Vezi Ministerul Economiei, Comerțului și Mediului de Afaceri, „Analiza situației existente privind polii de competitivitate existenți și potențiali din România”, 2011

²⁶ Datele se bazează pe Valentin Cojanu, Dragoș Pîslaru (2011) “How important are agglomeration economies: a case study of Romanian industrial clusters” *Review of Economic and Business Studies* 4:1, pp. 35-58.

TABEL 3 AGLOMERĂRI ECONOMICE DE IMPORTANȚĂ REGIONALĂ

Regiunea de dezvoltare	Agglomerări economice (sector CAEN)	Distribuția județeană
Nord-Est	1610 Lemn 1413 Îmbrăcăminte	2x1* (BC, NT), 1x2* (SV) 1x1* (VS), 1x2* (BT)
Sud-Est	1413 Îmbrăcăminte 3011 Sector naval 5222 Servicii de transport pe apă	3x1* (BR, BZ, TL), 1x2* (VR) 3x2* (BR, CT, GL) 2x2* (CT, GL)
Sud	1413 Îmbrăcăminte 2892 Echipamente de construcții 2815 Rulmenți, elemente de angrenare 1013 Produse din carne 0111 Cereale	1x2* (CL), 2x1* (IL, TR) 2x2* (DB, PH) 2x2* (PH, TR) 1x2* (PH), 2x1* (AG, CL) 3x1* (CL, IL, TR)
Sud-Vest	3020 Locomotive și material rulant	2x2* (MH, OT)
Vest	2932 Părți și accesorii pentru vehicule 2931 Echipamente electrice și electronice pentru vehicule 1414 Lenjerie	2x2* (TM, AR) 2x2* (TM, AR) 1x1* (TM), 1x2* (AR)
Nord-Vest	3109 Mobilă	2x1* (SM, SJ), 1x2* (MM)
Centru	1413 Îmbrăcăminte 2932 Părți și accesorii pentru vehicule 2341 Ceramică 1610 Lemn	1x1* (HG), 1x2* (CV) 2x2* (BV, SB) 2x2* (AB, MS) 4x1* (AB, CV, HR, MS)

Sursa: Valentin Cojanu, Dragoș Pîslaru (2011) "How important are agglomeration economies: a case study of Romanian industrial clusters" *Review of Economic and Business Studies* 4:1, pp. 35-58.

Nota explicativă: Conform metodologiei European Cluster Observatory, aglomerările pot fi de 3*, cele mai importante, 2* și 1*. Pentru a defini o aglomerare de importanță regională este necesară ca sectorul să acumuleze cel puțin 3 stele prin prezența lor în județele regiunii (de ex. 1x1* + 1x2*). Zona București-Ilfov nu a intrat în analiză.

TABEL 4 SPECIALIZAREA JUDEȚEANĂ PE SECTOARE ECONOMICE

Regiunea de dezvoltare	Sectoare economice
Nord-Est	Bacău (produse de lemn, pluta și împletituri din nuiiele; materii textile și articole din acestea; încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare) Botoșani (materii textile și articole din acestea) Iași (mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus) Neamț (produse ale industriei chimice și ale industriilor conexe) Suceava (produse de lemn, pluta și împletituri din nuiiele) Vaslui (mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus)
Sud-Est	Braila (mijloace de transport, materii textile și articole din acestea, metale comune și articole din acestea) Buzău (materii textile și articole din acestea, metale comune și articole din acestea) Constanța (mijloace de transport, produse vegetale, animale vii și produse animale) Galați (metale comune și articole din acestea) Tulcea (mijloace de transport) Vrancea (materii textile și articole din acestea)
Sud	Argeș (mijloace de transport) Călărași (metale comune și articole din acestea; produse vegetale) Dâmbovița (mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus; metale comune și articole din acestea; animale vii și produse animale) Giurgiu (animale vii și produse animale) Ialomița (produse ale industriei chimice și ale industriilor conexe; materii textile și articole din acestea) Prahova (produse de lemn, pluta și împletituri din nuiiele) Teleorman (produse alimentare, băuturi, tutun; aparate de înregistrat sau de reprodus)
Sud-Vest	Dolj (mijloace de transport) Gorj (materiale plastice, cauciuc și articole din acestea) Mehedinți (mijloace de transport) Olt (metale comune și articole din acestea)

Regiunea de dezvoltare	Sectoare economice
	Vâlcea (materiale plastice, cauciuc si articole din acestea)
Vest	Arad (mijloace de transport) Caraș-Severin (mijloace de transport; mașini, aparate si echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus; metale comune si articole din acestea) Hunedoara (mașini, aparate si echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus; produse de lemn, pluta și împletituri din nuiile) Timiș (mașini, aparate si echipamente electrice; încălțăminte, pălării, umbrele si articole similare; mijloace de transport)
Nord-Vest	Bihor (încălțăminte, pălării, umbrele si articole similare; mașini, aparate si echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus) Bistrița-Năsăud (mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus) Cluj (mărfuri si produse diverse; încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare) Maramureș (mărfuri si produse diverse) Satu Mare (mărfuri si produse diverse; materiale plastice, cauciuc si articole din acestea) Sălaj (metale comune si articole din acestea)
Centru	Alba (produse de lemn, pluta și împletituri din nuiile) Brașov (mijloace de transport) Covasna (materii textile și articole din acestea; animale vii si produse animale) Harghita (mărfuri și produse diverse; materii textile si articole din acestea; produse de lemn, pluta și împletituri din nuiile) Mureș (produse ale industriei chimice si ale industriilor conexe) Sibiu (mașini, aparate si echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus; mijloace de transport)

Sursa: calcule autori

Notă explicativă: Specializarea este evidențiată de sectoarele cu cel mai mare excedent comercial (în 2012), în care intră primul sector și următoarele trei dacă soldul pozitiv al balanței comerciale reprezintă cel puțin 50% din excedentul cel mai mare. Datele au fost prelucrate după Institutul Național de Statistică (martie 2013).

Această radiografie a economiei regionale pune în evidență câteva caracteristici ale specializării în plan teritorial:

- În primul rând, premisele avansului competitiv sunt foarte diferite între regiuni deoarece structura economiei este foarte diferită. Anumite economii regionale, de ex. Sud-Vest, Sud-Est și Vest, sunt specializate pe un număr foarte restrâns de sectoare, alte regiuni, de ex. Sud, Nord-Vest și Centru sunt foarte diversificate. Deși niciuna dintre situații este de la sine favorabilă sau nefavorabilă competitivității, în mod clar această imagine diversă sugerează nevoi diferite în plan local de educație, calificare și cercetare, restructurare industrială și nevoi tehnologice.
- În al doilea rând, este de remarcat faptul că aglomerările sunt deja o prezență vizibilă în majoritatea regiunilor, prin participarea a două sau mai multe județe limitrofe în aceeași ramură de activitate și prin diversificarea activității economice; mai puțin favorabil stau lucrurile doar în Nord-Est, Sud-Vest și Nord-Vest. Această tendință trebuie însă să se consolideze și să înceapă să producă efecte în planul îmbunătățirii avantajelor competitive.

Decalaje semnificative în termeni de competitivitate există și la nivelul orașelor din România. În ultimii ani, populația și resursele economice s-au concentrat în jurul câtorva orașe majore și al suburbiilor acestora, măbind diferențele interne (de ex., cele mai mari 10 orașe din România generează peste jumătate din PIB-ul României). În acest sens, recomandările raportului Băncii Mondiale pentru creșterea competitivității orașelor din România au în vedere încurajarea urbanizării în zonele cu mare potențial (suburbiile polilor de creștere și dezvoltare – Timișoara, Cluj Napoca, Iași, Oradea, Târgu Mureș; conurbația

București – Târgoviște – Ploiești și centrele emergente din zona Nord Est), îmbunătățirea conectivității și a accesibilității sau diversificarea bazei economice a orașelor, pentru a putea susține creșterea economică și în perioadele în care unele domenii de vârf întâmpină dificultăți²⁷.

2.5 Analiza SWOT

Această secțiune reia concluziile de parcurs ale analizei de până acum și stabilește în linii generale contextul politicii de competitivitate pentru perioada următoare care servește ca punct de plecare în elaborarea Strategiei în capitolul următor. Modalitatea de prezentare a concluziilor este enumerativă, succintă, și urmărește schema de bază a analizei de context (SWOT), cu evidențierea punctelor de forță și a celor vulnerabile, precum și a condițiilor favorabile și nefavorabile, care descriu cel mai bine dezvoltarea competitivă în România la momentul actual.

Puncte de forță

- Un trend general ascendent a performanței economice și comerciale, evidențiat, de exemplu, prin îmbunătățirea constantă a poziției relative față de celelalte state membre ale UE și prin creșterea graduală a vizibilității pe piețele internaționale reflectată de creșterea cotei de piață mondială pentru exportul produselor din sectoarele industriale și agricole.
- Existența unor sectoare cu potențial competitiv (de ex. sectorul echipamentelor electrice și electronice, sectorul auto, sectorul TIC, industria de confecții, industria alimentară, a mobilei etc.) și de specializare inteligentă (de ex. bioeconomia, tehnologiile informaționale și de comunicații, energia și mediul, eco-tehnologiile).

Puncte vulnerabile

- Performanțe reduse în inovare ca rezultat al unui sistem național de CDI abia în formare, caracterizat în principal prin: slabe legături între unitățile de cercetare și mediul de afaceri, nivel redus al cheltuielilor CDI (ca procent din PIB), conexiuni incipiente la nivel internațional, transfer redus al rezultatelor CD, cerere redusă pentru CD din partea sectorului privat, procent foarte redus al salariaților în CDI în populația activă.
- Nivel redus de alfabetizare informatică a populației și de folosire a TIC la nivelul întreprinderilor și al societății.
- Un ritm al transformărilor mai lent decât este necesar pentru ca România să depășească statutul de țară mai puțin dezvoltată în clasamentele statelor membre UE privind indicatori importanți ai poziției competitive. Îmbunătățirea indicatorilor nu conduce frecvent și la o performanță mai bună prin comparație datorită unor întârzieri semnificative în dezvoltarea factorilor suport, în special infrastructura de transport, valorificarea creativității, consolidarea inițiativei antreprenoriale.
- Deschiderea comercială are loc la performanțe joase, măsurate prin nivelul productivității în industria prelucrătoare, ponderea produselor de înaltă tehnologie, indicele inovării.

²⁷ Banca Mondială (2013), *Orașe competitive. Remodelarea geografiei economice a României*. Disponibil la: <http://www-wds.worldbank.org>

- Vulnerabilități ale mediului privat există în special în ceea ce privește *investițiile internaționale* ale firmelor românești, *productivitatea* în industria prelucrătoare, *inovarea*, *eficiența energetică* și *dezvoltarea aglomerărilor economice competitive* la nivel teritorial.
- Vulnerabilități ale administrațiilor centrale și locale există în special în ceea ce privește rata redusă de absorbție a fondurilor europene, valori mari ale indicelui corupției, capacitatea managerială lipsită de eficacitate pentru rezolvarea dificultăților procedurale în calea dezvoltării afacerilor, inclusiv a infrastructurii de afaceri.
- Contribuția la îmbunătățirea avantajelor competitive este semnificativ redusă în cazul serviciilor, sectorul economic cel mai important, cu 67% din PIB, ale cărui exporturi se află la o cotă de piață mondială mică și în ușoară descreștere.
- Contribuția la îmbunătățirea avantajelor competitive la nivel teritorial, măsurată prin participarea economiilor județele la exporturi, este semnificativ dezechilibrată, în favoarea a șapte județe localizate în vestul și centrul țării, care, împreună cu București (17%), realizează 60% din exporturile României.

Condiții favorabile

- Începerea unui nou exercițiu bugetar la nivel european, cu proceduri și reglementări revizuite și o orientare mai mare spre rezultate. România are acum experiența absorbției fondurilor europene în perioada 2007 – 2013 și poate folosi „lecțiile trecutului” pentru o planificare mai riguroasă și o gestionare mai bună a sistemului de atragere a fondurilor.
- Revizuirea simultană a tuturor strategiilor sectoriale asigură premisele unei mai bune planificări și coordonări la nivel național.
- Aducerea pe agenda publică a temei regionalizării/descentralizării, a cărei implementare corectă poate conduce la surse noi de creștere economică.
- Existența unui cadru macroeconomic stabil, fără presiuni bugetare pe termen scurt și mediu, și a unui angajament guvernamental cu privire la Planul de investiții strategice și crearea de locuri de muncă pentru perioada următoare.
- Prin adoptarea **Legii privind Codul fiscal** s-a creat pe de o parte, posibilitatea simplificării fiscalității, eliminarea disfuncționalităților și stabilirea coordonatelor pentru un cadru legal fiscal coerent și modern, iar pe de altă parte, premisele asigurării predictibilității sistemului fiscal și continuării conduitei necesare unei consolidări fiscale sustenabile.
 - De asemenea, ca urmare a acestui demers, s-au atins și anumite obiective principale ale politicii fiscale, care vizează abordarea facilă a legislației fiscale de către contribuabili, administrarea coerentă a sistemului de impozite și taxe, predictibilitatea cadrului fiscal, claritate și accesibilitate în aplicarea prevederilor Codului fiscal, transparență în prezentarea principiilor fiscale, în definirea conceptelor, noțiunilor și metodelor reglementate de Codul fiscal, în scopul înțelegerii corecte și evitarea interpretărilor în aplicarea normelor fiscale.
- Reconfigurarea substanțială a structurii de producție și comerț care a avut loc în perioada 2002-2013:
 - Cele mai performante 20 categorii de produse ale României în anul 2002 au devenit aproape în totalitate mai puțin sau deloc vizibile pe piața mondială în această perioadă.

- Schimbarea structurală a avut loc în direcția diversificării în rândul produselor cele mai importante pe piețele internaționale, deși fără modificări majore în ceea ce privește nivelul de procesare.
 - Printre produsele agricole, cele mai vizibile pe piețele externe sunt materiile prime (animale vii, carne, semințe și bumbac), iar în rândul produselor industriale probabil cea mai notabilă evoluție este ieșirea aproape completă a confecțiilor din rândul celor mai performante 20 de produse de export.
- O structură economică foarte diversificată în profil teritorial, care oferă condiții pentru localizarea în România a unei bune părți din circuitele de formare a valorii a marilor firme.
 - Un mix variat al resurselor energetice care asigură o independență energetică mai mare decât media la nivelul Uniunii Europene.
 - Potențial agricol natural ridicat putând asigura necesarul de consum al populației, hrană pentru furajarea animalelor, materia primă pentru industria alimentară și disponibilități pentru export.
 - Dinamică susținută a antreprenoriatului, reflectată prin astfel de tendințe precum creșterea ponderii întreprinderilor nou-create active în industrie (16,8%, cel mai mare procent înregistrat după 1995), progrese (și angajamente) din partea administrației centrale în crearea unui mediu antreprenorial favorabil.
 - Potențial ridicat de folosire a energiei din resurse regenerabile și de creștere a eficienței energetice, dependență mai redusă de importurile de energie față de alte state europene.

Condiții nefavorabile

- Persistența unor structuri învechite de organizare a afacerilor din economia comunistă, structuri care au întârziat procesele de transformare.
- Persistența unor factori de risc la nivel macroeconomic precum nivelul redus de colectare al taxelor și evaziunea fiscală ridicată, vulnerabilități ale sistemului de sănătate, ariate încă persistente în întreprinderile de stat.
- Aversiunea ridicată la risc în rândul IMM-urilor evidențiată prin astfel de tendințe precum: procent mic (16,8%) dintre întreprinderile nou-create care fac investiții în primul an de activitate (față de 39% în perioadele anterioare); amenințarea concurenței este mai importantă decât accesul la credite pentru întreprinderile nou-create, prin raportare la o rată de răspuns de 77% față de 40% cu privire la cele mai mari dificultăți întâmpinate; aprox. 59% dintre întreprinderile nou create nu au niciun salariat, de unde rezultă că înclinația antreprenorială nu determină creșteri proporționale în ocupare.
- Infrastructura de afaceri nu este atractivă pentru dezvoltarea proiectelor investitorilor: rutele de transport sunt foarte slab dezvoltate (îndeosebi cele rutiere) sau nevalorificate (îndeosebi cele fluviale interne); multe capacități industriale sunt energointensive; birocrăția este excesivă; calificările nu sunt adecvate cerințelor pieței muncii; reconversia greoaie către ocupații productive și creatoare de valoare adăugată a ponderii foarte ridicate a forței de muncă activă în agricultură, silvicultură și pescuit; finanțarea redusă prin organizații nebankare; absența unor instrumente financiare reglementate transparent care să susțină mediul antreprenorial și inițiativa inovativă; finanțarea exporturilor nesemnificativă în totalul împrumuturilor către IMM.

- În ciuda creșterii economice, România este o țară cu probleme sociale deosebite, îndeosebi privind ponderea mare a populației aflate în sărăcie și risc de excluziune socială; îmbătrânirea populației/forței de muncă din cauza migrației tinerilor și a scăderii natalității; nivel redus de educație al populației, care poate conduce la șomaj și afecta bunăstarea pe termen lung.

3 Politici și cadrul juridic existente

Programul Național de Reformă (PNR): Platforma-cadru pentru definirea și aplicarea politicilor de dezvoltare economică, în concordanță cu politicile Uniunii Europene, care permite concertarea demersurilor naționale pentru modernizarea economiei și societății românești și susține convergența economico-socială cu celelalte state membre ale UE. PNR translatează la nivel național obiectivele Strategiei *Europa 2020* și ține cont de *Recomandarea Consiliului privind Orientările generale pentru politicile economice* și *Decizia Consiliului privind Orientările pentru politicile de ocupare a forței de muncă*, precum și de metodologia recomandată statelor membre.

Politica europeană de competitivitate: Prin articolul 173 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, UE și-a stabilit ca obiectiv crearea unor condiții optime pentru competitivitate prin accelerarea adaptării industriei la schimbările structurale, încurajarea unui mediu favorabil inițiativei și dezvoltării întreprinderilor, în special a întreprinderilor mici și mijlocii, promovarea unui mediu propice cooperării dintre întreprinderi și favorizarea unei mai bune exploatări a potențialului industrial al politicilor de inovare, cercetare și dezvoltare tehnologică, politici de o importanță crucială în contextul concurenței mondiale.

Acord de Parteneriat (AP): Documentul strategic național care fundamentează și stabilește prioritățile de finanțare și alocarea indicativă a fondurilor europene în perioada 2014 – 2020 și Programe subsecvente care vor transpune elementele prevăzute de AP și care vor conține angajamentele ferme ale statelor membre privind îndeplinirea obiectivelor UE prin programarea fondurilor comunitare.

Europa 2020: Strategia pe 10 ani a Uniunii Europene (2010 - 2020) care își propune să elimine deficiențele modelului actual de dezvoltare și să creeze condiții favorabile pentru o creștere economică inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii.

Pactul euro plus: Program suplimentar de reforme pentru competitivitate, ocuparea forței de muncă, viabilitatea finanțelor publice și consolidarea stabilității fiscale convenit de statele membre ale zonei euro și la care au aderat alte șase țări din afara zonei euro, printre care și România.

Pactul de stabilitate și creștere: Set de reguli care încurajează statele membre să mențină viabilitatea finanțelor publice și să transmită anual programul de stabilitate (țările din zona euro) sau de convergență (celelalte state membre), odată cu programul național de reformă, astfel încât Comisia să poată oferi recomandări politice sau, dacă este necesar, să înainteze Consiliului o propunere pentru transmiterea unui avertisment în cazul unui deficit excesiv.

Procedura în caz de deficit excesiv: Se aplică atunci când deficitul bugetar al unui stat membru depășește limita de 3%, caz în care se vor formula recomandări sau se vor impune sancțiuni pentru statele din zona euro).

Semestru European: Ciclu anual de coordonare a politicilor economice, în cadrul căruia Comisia Europeană și Consiliul UE oferă orientări politice, statele membre se angajează să realizeze reforme, iar Comisia furnizează recomandări specifice fiecărei țări, de care acestea se angajează să țină cont în elaborarea politicilor și a bugetelor naționale. Semestrul european include primele șase luni ale fiecărui an și reprezintă perioada pe durata căreia are loc coordonarea politicilor bugetare, macroeconomice și structurale ale statelor membre.

Rapoartele anuale elaborate de Comisia Europeană de evaluare a competitivității europene și a politicilor statelor membre cu impact asupra competitivității: *European Competitiveness Report 2014-Helping firms grow SWD (2014)277*; *Reindustrialising Europe: Member States' Competitiveness 2014 SWD (2014)*.

Strategii naționale existente:

- *Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare și Inovare 2014 – 2020*, aprobată prin HG nr. 929/2014.
- *Strategia Națională pentru ocuparea forței de muncă 2014-2020*, aprobată prin HG 1071/2013
- *Strategia guvernamentală pentru dezvoltarea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii și îmbunătățirea mediului de afaceri din România – Orizont 2020*, aprobată prin HG nr. 859/2014.
- *Strategia Națională pentru Export a României pentru perioada 2014-2020 (SNE)*, aprobată prin HG nr. 395/2014.
- *Strategia Industriei naționale de securitate*, aprobată prin HG nr 1157/2013
- *Strategia pentru consolidarea administrației publice 2014-2020*, aprobată prin HG nr. 909/2014
- *Strategia privind mai buna reglementare*, aprobată prin HG 1076/2014
- *Strategia Națională a României privind Schimbările Climatice, 2013-2020*, aprobată prin HG nr. 529/2013.

4 Viziunea Strategiei Naționale pentru Competitivitate

Pentru a putea construi o viziune coerentă de dezvoltare economică competitivă a României, este necesar și firesc ca analiza să fie completată de definirea câtorva premise cheie de interpretare a procesului de transformare propus. Cele patru premise ce urmează nu sunt menite a rezuma comprehensiv toate ideile de dezvoltare, ceea ce ar fi de altfel și imposibil, ci doar să esențializeze câteva direcții, cât mai simple, de construcție a viitorului. Aceste direcții, pe scurt, se referă la:

#1 Restructurarea sectoarelor economice în direcția unor poziții competitive superioare.

#2 Formarea masei critice de firme competitive prin crearea unui mediu atractiv, transparent și inovativ.

#3 Integrarea marilor jucători într-un proiect coerent de dezvoltare a economiei.

#4 Integrarea societății într-un proiect coerent de dezvoltare a economiei.

Premisa viziunii #1 Valorificarea celor mai bune avantaje de care dispune România, a specializărilor de vârf în producție și cercetare, precum și a resurselor locale de calificare, inițiativă antreprenorială și factori naturali.

Coexistența elementelor de excelență alături de circumstanțe precare ale dezvoltării pare să fie caracteristica cea mai pregnantă a societății românești moderne. O firmă din România (MB Telecom) este singura din istoria de 41 de ani a Salonului internațional de invenții de la Geneva care câștigă de două ori Marele Premiu²⁸, liceenii români domină de decenii concursurile internaționale pe un spectru larg al științelor (matematică, fizică, informatică, chimie, biologie), dar, pe de altă parte, ierarhiile internaționale, cu foarte puține excepții, plasează România pe ultimele locuri, în grupurile relevante de comparație, în aproape toate domeniile cheie ale dezvoltării economice. În situația în care disponibilitatea aceluiași resurse – naturale, umane, de capital și de cunoaștere – este de natură să conducă la rezultate așa de contradictorii în cadrul unei societăți, recuperarea decalajelor nu este problema strategică principală a

²⁸ „Romania's MB Telecom wins again top prize at Geneva Inventions Expo”, *Nine O'Clock*, 14 aprilie 2013

perioadei următoare de dezvoltare. România se află mai degrabă în situația în care este obligată să valorifice mai bine resursele de creștere de care dispune, pe plan intern și prin apartenența la UE.

Direcțiile de transformare inovativă și creatoare de bunăstare pleacă de la avantajele dovedite ale sistemului în funcție sau ceea ce unii autori²⁹ preferă să numească *centrul de greutate* al circuitului de creare a valorii, identificat în cadrul proceselor care oferă cel mai înalt nivel de expertiză în cadrul unei economii.

Premisa viziunii #2 Creșterea atractivității condițiilor pentru dezvoltarea competitivă a afacerilor prin reglementări transparente și stimulative pentru inovare.

Indiferent că este vorba de sectoare de înaltă performanță sau aflate în creștere, valorificarea resurselor este optimă într-un mediu care oferă oportunități egale pentru toți și atractive pentru dezvoltarea afacerilor. Pervertirea șanselor pentru câștiguri oneste va lăsa în economie doar pe cei mai neputincioși, mai puțin inovativi și incapabili să își asume riscuri antreprenoriale. Asistăm la emigrația medicilor, a tinerilor cercetători și în general a forței de muncă cu cel mai înalt randament productiv: românii care în 2012 locuiau în alte state ale UE reprezintă cca. 10% din populație (2.4 mil.), iar 65% din cei care au plecat în străinătate să muncească au vârste cuprinse între 20 și 40 de ani³⁰. România a devenit o țară mai puțin atractivă decât ar fi putut fi fără eforturi deosebite.

Responsabilitatea creării unui mediu atractiv pentru muncă și inovație revine deopotrivă autorităților și mediului privat. În primul rând, pentru a realiza o *integrare negativă a pieței*, prin *eliminarea* barierelor în valorificarea inițiativei de afaceri. În al doilea rând, mediul privat și instituțiile statului au în aceeași măsură un interes comun pentru a colabora în *integrarea pozitivă a pieței*, prin *crearea* unor condiții atractive pentru muncă și inovare. Valoarea mediului competitiv este un rezultat atât al participării statului care vine în întâmpinarea nevoilor de reglementare facilă a afacerilor, cât și al participării actorilor privați al căror interes propriu constă în eliminarea muncii nedeclarate și stabilirea unei conduite transparente privind fraudă. Cu o economie informală de cca. 30%, România nu poate vorbi de dezvoltare competitivă decât printr-o reglementare mai inteligentă, transparentă și non-birocratică.

Există premise pentru a valorifica libera inițiativă în România: 54% din cei întrebați ce ar face dacă ar moșteni deodată o mare sumă de bani au răspuns că ar deschide o afacere, un nivel de angajament nemaiîntâlnit în nici o țară membră UE, unde media este 17%, precum și în nicio altă țară non-UE participantă la sondaj. Doar 1% au spus că „nu ar mai munci” față de 5% în UE.³¹ Totuși, această predispoziție favorabilă la nivel individual nu se transformă automat în potențial antreprenorial. Acest lucru depinde de contextul în care descoperirea antreprenorială este încurajată să se manifeste astfel încât să creeze mecanisme rapide de transmisie între proiecte, idei și inițiative inovatoare și aplicațiile lor economice și comerciale. Creativitatea specifică românilor trebuie dublată de sofisticare managerială, de know-how și pragmatism. Nu în ultimul rând, este nevoie de a da încredere capitalului autohton pentru a putea depăși faza de asimilare și intermediere.

²⁹ Wheelen, Thomas L., J. David Hunger (2006) *Strategic Management and Business Policy*, 10th edition, Pearson, p. 112; Isenberg, Daniel J., „How to start an entrepreneurial revolution”, *Harvard Business Review* June 2010.

³⁰ Surse ale Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice (MDRAP), 2013.

³¹ Datele sunt din iunie 2012 și sunt prezentate în European Commission, “Entrepreneurship in the EU and beyond”, Report, Flash Eurobarometer 354, disponibil la http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_354_en.pdf [accesat la 29.7.2013]

În România, cca. 60% din cheltuielile pentru cercetare sunt efectuate de stat (spre deosebire de economiile avansate unde mediul privat are ponderea majoră de cca. 70%³²), iar cca. 70% din finanțare totală susține activități care nu trec dincolo de faza dezvoltării tehnologice, în evident contrast cu cca. 1% pentru comercializarea produselor CDI și încă aprox. 2% pentru dezvoltarea de produs, adică esența inovării și inițiativei de afaceri³³. Sectorul privat, cu o implicare relativ modestă în activități de inovare, are de recuperat enorm pentru a forma o masă critică capabilă să contribuie la transformarea competitivă a economiei. Fără înțelegerea simplă a faptului că nu poți avea convergență cu țările dezvoltate dacă investești constant cu mult mai puțin și într-un mod ineficient în cercetare-dezvoltare-inovare, orice discuție despre competiția în plan global rămâne o formă fără fond.

Premisa viziunii #3 **Formularea direcțiilor de politică publică în jurul inițiativelor și realizărilor cu impact major asupra creării valorii adăugate în mediul de afaceri.**

Dezvoltarea competitivă a României nu trebuie să plece de la o listă de deziderate fragmentate și de la presupunerea că este un proces care poate fi împins de către sectorul public către o masă amorfă de mici actori privați, de la care s-ar aștepta o mobilizare exemplară. Pentru a urni un proces notabil de transformare, este nevoie de concentrarea eforturilor și cuplarea cu proiectele semnificative deja propuse de marii actori privați.

Inițiativele în stare să conducă la efecte considerabile de avans competitiv urmează ca o regulă planurile de afaceri verificate de piață și promițătoare pentru succesul în afaceri, care de obicei sunt angajate de firmele mari, capabile să-și asume în primul rând riscuri mari ale nereușitei. Majoritatea ramurilor industriale din România, în special cele importante pentru dinamica economică a ultimilor ani, sunt dominate de firme cu peste 250 de angajați, care dețin ponderea cea mai importantă din cifra de afaceri: peste 70% în sectoarele mijloace de transport rutier, industria extractivă, prelucrarea țițeiului, calculatoare și produse electronice, alte mijloace de transport, industria metalurgică, fabricarea băuturilor, echipamente electrice, și între 50% și 70% în industria chimică, tehnologia informației și comunicații electronice, mașini-utilaje, farmaceutice, industria alimentară.³⁴

Rolul special al marilor firme în crearea bunăstării este esențial nu doar pentru a susține ambiția de avans competitiv pe piețele internaționale, dar și din perspectiva multiplicării bunăstării în întreaga societate, prin efecte de imitație și emulație prin antrenarea IMM-urilor, responsabile pentru 51% din valoarea adăugată și cca. 66% din angajații din economia românească³⁵. Realizarea unui mecanism de piață funcțional, stimulat pentru avans competitiv, are loc prin sinergia acestor doi mari actori ai unei economii, firmele mari și IMM, când atuurile fiecăruia se amplifică prin feedback pozitiv într-o rețea de interdependențe sectoriale.

³² The World Bank (2011) "Romania Functional Review. Research, Development, and Innovation Sector", Final Report, 31 May, pp. 20-1

³³ The World Bank (2011) "Romania Functional Review. Research, Development, and Innovation Sector", Final Report, 31 May, p. 42

³⁴ Munteanu, C. (et al.), *Noi direcții de politică industrială și modificările structurale necesare*, București, Ed. Economică, p. 29. Datele sunt pentru 2010.

³⁵ European Commission (2013) "Enterprise and SBA Fact Sheet 2013 Romania", pp. 2-3. Statistica nu ia în calcul sectorul agricol, de sănătate și educație și se bazează pe date Eurostat, care pot diferi de cele oferite de statistica națională.

Dincolo de relația funcțională particulară între firmele mari și cele mici și mijlocii, economia modernă a dezvoltat un sistem foarte avansat de transformare dinamică a afacerilor, un *ecosistem de afaceri*, care poate fi reprezentat ca un țesut socio-economic dens caracterizat (1) *la nivel sectorial* prin amplificarea nișelor de specializare intra și inter-ramuri, (2) *la nivel teritorial* prin rolul în creștere a economiei locale bazate de factori de producție singolari (de ex. know-how, cunoașterea tacită, capitalul social, identitatea teritorială) și (3) *la nivel societal* prin diversificarea planurilor de afaceri către activități economice destinate îmbunătățirii calității vieții.

La nivel sectorial, dezvoltarea colaborării cu alte sectoare de activitate pe orizontală (același profil de activitate) și pe verticală (diferite ramuri de activitate înrudite) are loc pe segmente de specializare care presupun interdependențe sectoriale foarte strânse. În exemplul folosit anterior privind firma MB Telecom, produsul a ajuns pe piață prin folosirea expertizei din fizică nucleară, electronică și software. De asemenea *la nivel sectorial*, este necesar să se asigure utilizarea eficientă și durabilă a resurselor, inclusiv a materiilor prime.

La nivel teritorial, apariția unor autentice *economii teritoriale* cu responsabilități de planificare³⁶ și decizie a căpătat o amploare deosebită la nivelul economiei UE, mai ales după ce actualul cadru de programare (2007-2013) a inclus cooperarea teritorială ca un principal obiectiv al politicii de coeziune. Relevanța acestei teme pentru România este deosebită deoarece vorbim de un teritoriu extrem de divers, social și economic. Există condiții extrem de diverse de dezvoltare a afacerilor la nivel regional și local, iar acest lucru reprezintă o *oportunitate* de valorificat prin integrarea teritorială a pieței și dezvoltarea economiilor regionale.

La nivel societal, inițiativele așteptate de la mediul privat, prin care acesta poate contribui în măsura cea mai importantă la dezvoltarea generală a societății, includ și direcții de acțiune cu impact asupra rezolvării a ceea ce Comisia Europeană numește *provocări societale*, anume globalizarea, schimbarea demografică, degradarea mediului înconjurător, migrația, schimbarea climatică, consumul energetic, precum și consecințele economice și sociale ale crizei³⁷.

Prin urmare, activitatea de creare de valoare economică reflectă în prezent schimbarea premiselor creșterii economice de la economia industrială la cea bazată pe cunoaștere, cunoscând transformări la nivel sectorial, teritorial și societal. Fundamentarea viziunii pe ecosistemul de afaceri reprezintă acceptarea unei perspective deschise și moderne asupra formării avantajelor competitive în economie, iar împreună cu celelalte patru premise prezentate anterior conduce către formularea viziunii de dezvoltare competitivă a României:

³⁶ Sensul înțeles aici este legat de posibilitatea de a *monitoriza* și astfel a *preveni* consecințele negative ale pieței sau a *încuraja* pe cele pozitive.

³⁷ European Commission, "Elements for a Common Strategic Framework 2014-2020", Part II

Dezvoltarea unui ecosistem competitiv de afaceri, bazat pe un mediu de reglementare stabil, centrat pe antreprenoriat, inovare și creativitate, care să pună accent pe încredere, eficiență și excelență și să plaseze România în primele 10 economii la nivel european

Într-o exprimare succintă, viziunea propune angajamente din partea societății din România – autorități publice centrale și locale, firme și instituții private, populație – pentru **susținerea excelenței, încurajarea descoperirii antreprenoriale și o calitate mai bună a vieții.**

Plecând de la aceste lucruri esențiale, secțiunile următoare oferă argumente pentru identificarea a 5 priorități strategice și a obiectivelor corespunzătoare pentru transformarea acestei viziuni în realitate la orizontul 2020 și mai departe.

5 Priorități strategice

Prioritatea 1: Îmbunătățirea mediului de reglementare

Aplicarea deficitară a legislației cu privire la mediul de afaceri diminuează încrederea actorilor în calitatea pieței și descurajează comportamente de creștere a competitivității. În același timp, lipsa de predictibilitate a deciziilor autorităților publice/a Guvernului față de mediul de afaceri are drept efect instabilitatea mediului de afaceri. Numărul mare de astfel de schimbări și intrarea lor în vigoare foarte rapidă sunt elementele care definesc această provocare. Pe lângă acestea, calitatea deficitară a noilor măsuri legislative se traduce printr-o instabilitate mărită a mediului de afaceri și printr-o diminuare a stimulentei de a investi. O altă dimensiune de îmbunătățit este lipsa de transparență a autorităților publice și a conducerii întreprinderilor publice care permite comportamente inacceptabile și conduce la performanțe slabe ale economiei.

În ceea ce privește administrația publică, birocrăția este excesivă, iar ineficiența rezultă în costuri excesive. Povara accentuată a reglementărilor guvernamentale își pune amprenta asupra mediului de afaceri iar accesul la servicii de e-guvernare este redus. Pe de altă parte, numărul de taxe și de plăți ale acestora este excesiv, administrația care colectează taxele este ineficientă, taxarea excesivă a avut un efect negativ asupra stimulentei de a investi sau de a participa la forța de muncă, iar nivelul de colectare a taxelor este redus și economia subterană este excesivă.

Prin Legea privind Codul fiscal au fost adoptate o serie de măsuri ce vizează reducerea fiscalității, respectiv:

- Extinderea aplicării scutirii pentru profitul reinvestit în producția/achiziția de calculatoare electronice și echipamente periferice, mașini și aparate de casă, de control și de facturare, precum și în programe informatice.
- Reducerea cotei de impozit pe dividende de la 16% la 5% începând cu 1 ianuarie 2017, pentru dividendele distribuite între persoane juridice române, cât și pentru persoanele rezidente în Uniunea Europeană și state cu care România are încheiate convenții de evitare a dublei impunerii.

- Diminuarea cotei de impozit pentru veniturile obținute de persoanele fizice sub formă de dividende, inclusiv venitul obținut ca urmare a deținerii de titluri de participare definite de legislația în materie la organisme de plasament colectiv, la 5% din suma acestora, începând cu data de 1 ianuarie 2017;
- Reducerea cotei standard de TVA la nivelul de:
 - a) 20% începând cu data de 1 ianuarie 2016 și până la data de 31 decembrie 2016;
 - b) 19% începând cu data de 1 ianuarie 2017.
- Scăderea, începând cu data de 1 ianuarie 2016, nivelurilor de accize pentru alcool și băuturile alcoolice, iar la carburanți, începând cu data de 1 ianuarie 2017.

Totodată, în ceea ce privește TVA, menționăm că o altă măsură importantă în direcția diminuării fiscalității este reprezentată de reducerea la 9% a cotei de TVA aplicabile pentru livrarea de alimente și serviciile de restaurant și catering, cu excepția băuturilor alcoolice, măsură care a fost implementată la 1 iunie 2015, prin OUG nr. 6/2015 pentru modificarea și completarea Legii nr. 571/2003 privind Codul fiscal și care a fost preluată și în Legea privind Codul fiscal, în vigoare începând cu 1 ianuarie 2016.

- Din punct de vedere al impozitelor și taxelor locale modificările și completările aduse prin Legea privind Codul fiscal au urmărit:

- eliminarea discriminării din sistemul fiscal actual, astfel că impozitul pe clădiri va fi stabilit în funcție de scopul în care este folosită clădirea - rezidențial sau comercial și nu de natura juridică a contribuabilului;

- reducerea sarcinilor administrativ-fiscale, mai ales pentru autoritățile administrației publice locale;

- încurajarea investițiilor;

- impactul pozitiv asupra bugetelor locale și întărirea autonomiei locale, acordând autorităților locale posibilitatea să stabilească politica fiscală locală în funcție de propriile necesități.

- Începând cu 1 ianuarie 2017, pentru stimularea creșterii investițiilor, precum și a competitivității companiilor din România, s-a eliminat din cadrul sistemelor de impozitare acest impozit. Această măsură va avea de asemenea și efecte pozitive asupra pieței muncii.

În ceea ce privește accesul la finanțare al companiilor și în special IMM-urilor, acesta este modest, oportunitățile de finanțare la etapa inițială, de start-up sunt insuficiente, iar volumul de investiții ale fondurilor cu capital de risc este foarte redus și piața de capital este subdezvoltată.

Prioritatea 2: Susținerea acțiunilor parteneriale între mediul public și mediul privat

Una din principalele probleme care încetinesc dezvoltarea economică a țării este lipsa de încredere între actorii pieței: antreprenori, guvern, instituții publice și instituții educaționale și chiar între întreprinderi ele însele. Ca urmare, apar mai mulți factori cu o influență negativă:

- Nivelul redus de asociere între întreprinderi, atât mari, cât și IMM-uri, în cadrul aceluiași sector industrial sau lanț de valoare, fapt ce stopează promovarea intereselor comune. Vorbim atât de legături orizontale (între firme concurente), cât și legături verticale (între furnizori, producători și distribuitori).
- Lipsa colaborării între mediul privat și instituții de cercetare și inovare, ce frânează transferul tehnologic și potențialul de comercializare a rezultatelor cercetării publice, în mod considerabil în ceea ce privește transferul de cunoștințe de la universități în industrie, și CD și capacitățile de inovare la nivel universitar.
- Lipsa cooperării între companii și universități, ce determină o lipsă de concordanță între aptitudinile formate și cele cerute pe piața muncii.
- Lipsa de comunicare în mediul de afaceri, care împiedică rezolvarea problemelor comune.
- Parteneriate inexistente sau slab dezvoltate între întreprinderi și autoritățile publice locale, cauzate de poverile administrative impuse de birocratie și slabă susținere financiară.

În aceste condiții, devine prioritară angajarea resurselor în direcția înființării unor centre de competență și grupuri de lucru care să stimuleze colaborarea între mediul privat și public, ce va avea ca scop identificarea constrângerilor existente și a măsurilor ce pot fi implementate de-a lungul lanțului valoric în fiecare sector. Practic, acestea vor realiza politica sectorială și astfel se va asigura și transparența acțiunilor întreprinse și responsabilizarea actorilor implicați.

Prioritatea 3: Sprijinirea factorilor și serviciilor suport

În comparație cu restul statelor din Uniunea Europeană, România prezintă decalaje importante de competitivitate. Competitivitatea unei țări în atragerea de investiții depinde, în general, de mai mulți factori, care în cazul României, reprezintă motivele acestei rămânări în urmă. Guvernul poate sprijini sectorul privat, prin politici de susținere IT&C, educarea și formarea unei forțe de muncă calificate, sprijinirea cercetării și dezvoltării etc. În urma analizei contextului competitiv României și al regiunilor de dezvoltare, în special, realizată în prima parte a documentului, se poate observa o serie de dezavantaje în ceea ce privește factorii cu influență asupra competitivității. De exemplu, competențele și educația reprezintă calități cheie ale forței de muncă și pot determina atractivitatea unei piețe, iar România prezintă încă dezavantaje în ceea ce privește acest aspect: competențe neadecvate pe piața muncii, scăderea ponderii persoanelor cu calificare înaltă în totalul de populație, nivel scăzut de alfabetizare informatică, fenomenul de “brain drain” – emigrarea populației cu înaltă calificare, crearea masei critice a IMM-urilor care reprezintă motorul competitivității etc. Lipsa unei culturi antreprenoriale este o altă provocare în momentul de față, demonstrată prin lipsa unei mase critice de IMM-uri.

Dezvoltarea activităților CDI proprii ale întreprinderilor

În ceea ce privește cercetarea, dezvoltarea și creativitatea, nu există o masă critică de cercetători, mediul privat nu prezintă interes pentru activități de cercetare, IMM-uri angajate în activități de inovare sunt în număr redus, iar comunitatea în industrii creative este nedezvoltată. În aceste condiții, prin rolul de bază pe care îl are în creșterea competitivității, dezvoltarea activităților CDI proprii ale întreprinderilor devine o prioritate majoră, întrucât această orientare va permite apropierea efectivă de nivelul de 1% din PIB investiții private în cercetare-dezvoltare în anul 2020, obiectiv ambițios, asumat de România în contextul

Strategiei Europa 2020. În acest context, vor fi promovate măsuri de sprijin din fonduri publice naționale sau structurale, care să stimuleze investiția de cercetare la nivelul întreprinderilor, urmărind crearea și dezvoltarea unui climat favorabil inovării bazate pe activitățile de cercetare-dezvoltare și de inovare proprii, derulate individual sau în cooperare cu organizațiile cu profil de cercetare. De asemenea se va urmări dezvoltarea, cu precădere în domeniile de specializare inteligentă, a structurilor integrate care reunesco companii și organizații de cercetare cu profil tehnologic similar și/sau complementar (ex.: centre de competență, cluster de inovare).

Prioritatea 4: Promovarea celor 10 sectoare de viitor

Potențialul de exporturi al sectoarelor românești de afaceri în general și al celor 10 sectoare cu potențial competitiv este nevalorificat în întregime, iar rata de investiții străine directe în cele 10 sectoare este redusă. În mod distinct față de celelalte priorități, obiectivele incluse sub umbrela creșterii competitivității celor 10 sectoare au fost stabilite mai mult într-o manieră proactivă prin identificarea acelor domenii unde România poate avea o contribuție semnificativă la nivel mondial. Așadar, provocările nu reprezintă niște nevoi urgente care trebuie abordate (așa cum se întâmplă de exemplu, în cazul ratei crescute de dependență), ci o gândire de tipul ce se poate face pentru a îmbunătăți punctele tari pe care România le are – o mentalitate care de altfel ar trebui adoptată din ce în ce mai larg.

Sectoare identificate:

- Turism și ecoturism
- Textile și pielărie
- Lemn și mobilă
- Industree creative
- Industria auto și componente
- Tehnologia informației și comunicațiilor
- Procesarea alimentelor și a băuturilor
- Sănătate și produse farmaceutice
- Energie și management de mediu
- Bioeconomie (agricultură, silvicultură, pescuit și acvacultură), biofarmaceutică și biotehnologii

Prioritatea 5: Pregătirea Generației 2050 și provocări societale

Această Strategie are un obiectiv imediat, acela de a transforma condițiile creșterii economice în perioada următoare de programare (2014-2020) în vederea îmbunătățirii competitivității, dar și unul pe termen lung: să pregătească condițiile pentru un standard de viață mai ridicat al celor care se nasc astăzi, aprox.

15% din populație. În 2020, aceștia vor urma primii ani de școală, între 2020 și 2050 se vor afla la maximum de randament productiv, iar în 2050 vor trăi viața la deplină maturitate. Pentru ca aceste lucruri să se întâmple în condiții superioare celor de azi, datoria generației prezente este să asigure fundamente educaționale adaptate societății moderne, prin obiective precum monitorizarea educației obligatorii în baza unui standard de aptitudini sugerat de experiențele internaționale; implementarea unui sistem flexibil și inovativ de învățământ; favorizarea deschiderii intelectuale către valorile civilizației contemporane și crearea unor punți de legătură cu diaspora prin mecanisme durabile de cooperare - oportunități de afirmare profesională. În plus, din cauza îmbătrânirii populației (dată de creșterea speranței de viață) și a scăderii ratei natalității, este esențial să avem o rată cât mai bună de participare și de ocupare a forței de muncă și să încurajăm persoanele vârstnice să rămână în activitate. În același timp, piața muncii va fi influențată și de structura ocupării din mediul rural (agricultura de subsistență, în principal), care este foarte diferită de cea din mediul urban,

O altă problemă societală este relația dintre economie și natură, natură și mediul de viață, care s-a schimbat mult în ultimele decenii și reclamă modificări în comportamentul economic, precum și în atitudinea față de valorile comune ale societății. Dezvoltarea haotică a domeniului construcțiilor – de la extracția materialelor, transport, conversia spațiilor verzi în spații destinate construirii, volumul construcțiilor, până la construcțiile ilegale din ariile protejate - reprezintă un procent considerabil din Amprenta Ecologică a țării noastre. În general, în ciuda veniturilor mult mai mici comparativ cu cele de la nivel european, în România consumul de resurse și cantitatea de deșeuri generate sunt mari, situându-se peste capacitatea de regenerare naturală a mediului înconjurător. Pentru a reechilibra relația funcțională dintre economie, natură și societate, este necesară implementarea unui pachet de măsuri atât de natură financiară, cât și instituțională. Instrumentele financiare trebuie să vizeze creșterea investițiilor în echipamente și know-how pentru reducerea consumului unitar de energie, mărirea instituțiilor ne-bancare, diversificarea instrumentelor financiare (de ex. formarea pieței de obligațiuni sociale) sau investiții în reconstrucția zonelor de locuire vulnerabile în areale de activitate economică (servicii de agrement, industrii culturale și creative, parcuri de distracție și centre tematice artistice), care ocupă cu predilecție forța de muncă tânără. În plan instituțional, este nevoia de implementare a unui sistem de evaluare și monitorizare a efectelor dezvoltării socio-economice și coordonarea măsurilor de creștere a biocapacității, inclusiv pentru reducerea amprente ecologice a României sau implementarea unor scheme de mobilitate la nivelul macro-regiunilor pentru transferul de bune practici, programe de investiții pentru folosirea în comun a serviciilor (soft cooperation) și dezvoltarea unor parteneriate de cercetare pentru îmbunătățirea calității vieții.

6 Monitorizarea și evaluarea

6.1 Principii generale cu privire la rolul Strategiei în realizarea obiectivelor de dezvoltare economică

România a ajuns la o etapă a dezvoltării în care se manifestă așa-numita „capcană a țărilor cu venituri medii” caracterizată prin faptul că avantajele competitive chiar dacă sunt relativ avansate nu susțin în mod necesar platforma creșterii viitoare. Pentru fiecare țară aflată în această situație există factori specifici care descriu cauzele și soluțiile posibile pentru a depăși acest obstacol. Din această perspectivă, Strategia

Națională pentru Competitivitate oferă câteva principii - linii directoare pentru formularea politicilor economice destinate dezvoltării, după cum urmează.

În primul rând, este necesar să recunoaștem *nevoia consolidării avantajelor existente în producție, dezvoltare tehnologică și inovare*. România dispune de atuuri dovedite în cercetarea științifică, există o tradiție recentă în crearea unor mecanisme favorabile inovării, iar dacă estimăm valoarea reputațională prin indicatori precum număr relativ de cercetători, finanțarea cercetării, numărul de patente, specializarea în activități intensive în cunoaștere etc., putem spune că aceasta se află pe un trend ascendent al vizibilității României la nivel european³⁸, iar rețelele formate de cei cca. 15.000 de cercetări români în diaspora³⁹, un număr remarcabil în valori absolute și relative, plasează sub bune auspicii integrarea în circuitul internațional al cunoașterii și inovării. Provocarea constă în formarea capacității – simultan la nivel productiv și instituțional – de a transforma acest potențial în rezultate economice care să formeze o bază solidă, pe termen lung, pentru performanțe competitive de înalt nivel. Prioritățile Strategiei, în particular *Acțiuni parteneriale între mediul public și privat, Factori suport și Promovarea celor 10 sectoare de viitor*, conțin obiective care presupun angajarea resurselor în direcția înființării unor sectorare de producție și cercetare de elită în domenii cu potențial ridicat de specializare inteligentă (bioeconomia, tehnologiile informaționale și de comunicații, energia și mediul, eco-tehnologiile), revitalizarea industrială prin specializare inteligentă și transformarea cunoașterii și creativității în surse de avans competitive.

În al doilea rând, factorii de avans competitiv ai perioadei următoare trebuie să găsească *susținerea unui mecanism de piață de tip antreprenorial și capabil să se dezvolte de la sine*. Prioritățile strategice privind *Mediul de reglementare și Acțiunile parteneriale între mediul public și privat* promovează crearea unor structuri formale sau informale de piață care să asigure un cadru propice creativității, surse disponibile de finanțare și mijloace de asigurare a riscului afacerii în mediul privat. Specializarea inteligentă este un proiect participativ pentru inovare, experimentare tehnologică și valorificare comercială al autorităților de guvernare (naționale și locale) și al mediului privat. Împreună, prin stabilirea unor grupuri de lucru, autoritățile și firmele trebuie să lucreze și să găsească soluții într-un mediu transparent și predictibil pentru revitalizarea industrială și lansarea pe noi baze competitive a sectoarelor tradiționale, dar și pentru promovarea economiei cunoașterii în industrii de viitor, acele sectoare cheie pentru atragerea investițiilor private în inovare.

Activitatea industrială modernă depinde de multiplicarea cooperării inter și intra-industriale între firmele mari și IMM-uri, mai ales prin atragerea acestora din urmă în activitățile de cercetare sau experimentare ale firmelor multinaționale. Multiplicarea acestei cooperări, deși este de dorit pentru că ar avea efecte benefice pentru IMM-uri, nu va evolua decât dacă, în prealabil, IMM-urile vor atinge singure „masa critică” în privința calității, costurilor, forței de dezvoltare și vor intra astfel în lanțurile valorice ale furnizorilor de rang superior⁴⁰.

În fine, în al treilea rând, Strategia identifică *dependența dintre competitivitate și provocările societale* ca parte a oricărei soluții pentru perioada următoare a dezvoltării. La nivel instituțional, prin prioritatea

³⁸ Technopolis Group, GEA Strategy & Consulting, FMM Consultancy, “Mid-Term Evaluation of the National Strategy and of the National RD&I Plan 2007-13”, Final Report, 23 January 2012, București, pp. 6-12

³⁹ The World Bank (2011) “Romania Functional Review. Research, Development, and Innovation Sector”, Final Report, 31 May, p. 21

⁴⁰ Datorăm această precizare reprezentanților ACAROM.

Mediul de reglementare, sectorial, prin prioritatea *Promovarea celor 10 sectoare de viitor*, și la nivelul întregii societăți, prin prioritatea *Pregătirea Generației 2050*, sunt necesare măsuri convergente pentru formarea unei puternice coeziuni sociale și transformarea acestora în sursă de avantaj competitiv durabil.

6.2 Monitorizarea

Monitorizarea și evaluarea Strategiei Naționale pentru Competitivitate are la baza direcțiile de acțiune și indicatorii de atins după cum este indicat în Tabelul 5.

TABEL 5 DIRECȚII DE ACȚIUNE ȘI INDICATORII ȚINTĂ

Priorități	Direcții de acțiune	Rezultate așteptate (ținte) ⁴¹
1: Îmbunătățirea mediului de reglementare	Îmbunătățirea cadrului legislativ	Implementarea testului IMM - prin care orice lege trebuie să țină cont de impactul asupra IMM-urilor. Implementarea completă și operaționalizarea celorlalte principii ale Small Business Act for Europe.
	Îmbunătățirea nivelului de predictibilitate a deciziilor Guvernului vizavi de mediul de afaceri	Introducerea unei perioade de 6 luni între emiterea unei noi legi care afectează mediul de afaceri și implementarea/intrarea în vigoare a acesteia. Consultări publice semestriale cu mediul de afaceri pentru emiterea de noi măsuri legislative care îl afectează.
	Îmbunătățirea gradului de transparență a autorităților și a întreprinderilor publice	Îmbunătățirea poziției României în cadrul Indexului de Percepție a Corupției de la 69 (în 2013) la 40 în 2020. Aplicarea O.U.G. 109/2011 privind guvernanta corporativă a întreprinderilor publice.
	Reducerea nivelului de birocrație al administrației publice	Reducerea sarcinilor administrative generate exclusiv de legislația națională cu minim 25% ⁴² la orizontul 2020. Îmbunătățirea poziției în cadrul Global Competitiveness Report la indicatorul 1.09 (Povara reglementărilor guvernamentale) de la poziția actuală 94 la poziția 60 în 2020. Creșterea ponderii cetățenilor care folosesc serviciile de e-guvernare (de la 5 % (2013) la 35% în 2020) și a companiilor de la 65% (2013) la 88% (media UE). Îmbunătățirea indicelui de Participare Electronică de la 0,56 în 2014 la 0,73 în 2020 (media UE).
	Reducerea poverii fiscalității și a parafiscalității asupra companiilor	Îmbunătățirea poziției României în clasamentele Global Competitiveness Report pe indicatorii: ➤ 6.04 Efectul taxării asupra stimulentei de a investi de la 128 în 2014 la 70 în 2020

⁴¹ Propunerile de ținte au fost formulate având în vedere poziția relativă a României la indicatorii de monitorizare ai competitivității sau alți indicatori similari, precum și țintele naționale Europa 2020 asumate de România sau alte angajamente similare.

⁴² Nivel minim asumat de România ca parte a inițiativei la nivelul UE, *Better Regulation Strategy*.

Priorități	Direcții de acțiune	Rezultate așteptate (ținte) ⁴¹
		<ul style="list-style-type: none"> ➤ 6.05 Rata totală de impozitare, % profituri de la 91 în 2014 la 50 în 2020 ➤ 7.05 Efectul taxării asupra stimulentele de a munci de la 140 în 2014 la 70 în 2020 <p>Reducerea economiei subterane de la 30% din PIB în 2014 la cel mult 15% din PIB (media UE) până în 2020.</p>
	Îmbunătățirea accesului la finanțare al companiilor și în special al IMM-urilor	<p>Îmbunătățirea ranking-ului în clasamentul Global Competitiveness Report pe indicatorii:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 8.01 Existența resurselor financiare: de la 93 în 2014 la 50 în 2020. ➤ 8.02 Accesibilitatea serviciilor financiare: de la 66 în 2014 la 45 în 2020. <p>8.07 Reglementarea schimburilor de instrumente financiare: de la 101 în 2014 la 60 în 2020.</p>
2: Susținerea acțiunilor parteneriale între mediul public și mediul privat	Instituționalizarea pe termen lung a unor centre de foresight industrial/tehnologic/CDI în regim colaborativ public-privat.	Înființarea unor Centre de competență regionale care să stabilească: politica sectorială, agenda CDI, servicii suport pentru dezvoltarea sectorială în funcție de specializarea în profil teritorial.
	Parteneriat public-privat pentru îmbunătățirea cadrului de reglementare	Înființarea unor Grupuri de lucru sectoriale prin care se asigură transparența, predictibilitatea, monitorizarea și responsabilizarea cu privire la cadrul de reglementare.
	Consolidarea și dezvoltarea clusterelor/polilor de competitivitate.	Contribuția clusterelor la exporturile totale: 20% în 2020.
3: Sprijinirea factorilor și serviciilor suport	Resurse umane și educație: îmbunătățirea calității sistemului de educație și formare astfel încât să asigure corelarea cu piața muncii.	<p>Progres în direcția plasării României cel puțin la jumătatea ierarhiei în testele PISA.</p> <p>Un nivel al ratei tinerilor care nu sunt încadrați profesional și nu urmează un program de educație sau formare profesională (NEET), apropiat de media înregistrată la nivelul UE (12%).</p> <p>Îndeplinirea țintei naționale privind părăsirea timpurie a școlii (11,3% de la 17,4% în 2012).⁴³</p> <p>Oferta educațională bazată pe TIC să reprezinte cel puțin 30% din programele educaționale obligatorii la nivel național și cel puțin 50% în zonele de locuire vulnerabilă.</p>
	Cercetare, dezvoltare și inovare: asigurarea unei finanțări publice echivalente de 1% care să permită efectul de antrenare asupra cererii de cercetare în sectorul privat.	Creșterea cheltuielilor angajate de mediul privat pentru CDI până la 1% din PIB până în 2020, de la 0,17 nivelul actual.
	Cercetare, dezvoltare și inovare: Sprijinirea IMM-urilor în vederea	Creșterea numărului de firme inovative de la 8.116 (2010) la 10.000 (2023)

⁴³ Indicator țintă asumat de România prin Strategia Europa 2020.

Priorități	Direcții de acțiune	Rezultate așteptate (ținte) ⁴¹
	lansării de produse sau servicii inovative.	
	<i>Creativitate:</i> stimularea antreprenoriatului în industrii creative prin crearea de incubatoare/clustere/acceleratoare și prin susținerea dezvoltării și înființării de firme în domeniul cultural și creativ.	Creșterea ponderii în PIB a industriilor creative la 10% de la 7% nivelul actual.
	<i>Infrastructura rutieră:</i> îmbunătățirea infrastructurii rutiere care leagă România de țările vecine.	Construirea a 500 de km de autostrăzi (dintre care 250 de km din fonduri europene și 250 de km din fonduri naționale) și a 600 de km de de infrastructură regională de conectare la TEN-T în 2022.
	<i>Infrastructura de comunicații în bandă largă:</i> Îmbunătățirea și extinderea infrastructurii de comunicații în bandă largă.	Acoperire cu broadband peste 30 Mbps (de la 66% în 2013 la 80% în 2020)
	<i>Energie:</i> reducerea pierderilor în rețelele de distribuție a energiei electrice.	Reducerea consumului de energie primară cu 94 mii tep la nivelul anului 2020 ⁴⁴ .
	<i>Mediu:</i> îmbunătățirea infrastructurii de apă.	Creșterea gradului de conectare a populației din localități cu peste 2000 P.E. la stații de epurare conforme (de la 50% în 2013 la 90% în 2020). Creșterea gradului de conectare a populației la sisteme centralizate de alimentare cu apă curată și sanogenă (de la 63% în 2013 la 95% în 2020).
	<i>Mediu:</i> consolidarea și extinderea sistemelor de management integrat al deșeurilor, inclusiv recuperarea energiei din deșeuri.	Populația suplimentară (față de cea acoperită în prezent) deservită de sistemele de management integrat al deșeurilor de 2.000.000 de locuitori în 2023.
	<i>Antreprenoriat:</i> îmbunătățirea densității IMM-urilor raportată la populație.	Creșterea numărului de IMM-uri la 1000 de locuitori în România, de la 23 IMM/1000 de locuitori în 2013 la 36,45 IMM/1000 locuitori în 2020. Crearea și dezvoltarea incubatoarelor/acceleratoarelor de afaceri care vor duce la creșterea ratei de supraviețuire a IMM-urilor la 3 ani de la înființare de la 44,49% (2011) la 54,49% (2023).
	<i>Antreprenoriat:</i> creșterea contribuției IMM-urilor la valoarea adăugată brută.	Creșterea valorii adăugate a IMM din România la totalul valorii adăugate realizată de întreprinderi la circa 60%.
4: Promovarea celor 10 sectoare de viitor	Îmbunătățirea poziției de exportator a României.	Dublarea cotei de piață mondială de exporturi de la cca. 0,4% în 2013. Creșterea ponderii produselor de înaltă tehnologie în exporturi la 10% la orizontul 2020.
	Creșterea atractivității investițiilor în cele 10 sectoare de viitor.	Creșterea nivelului de investiții străine directe în sectoarele prioritare cu 5 p.p. la nivel agregat.
5: Pregătirea	Asigurarea unui echilibru sustenabil	Atingerea țintei de ocupare stabilită de

⁴⁴ Indicator țintă asumat de România conform Planului Național de Acțiune în domeniul Eficienței Energetice III, aprobat prin HG nr.122/2015.

Priorități	Direcții de acțiune	Rezultate așteptate (ținte) ⁴¹
Generației 2050 și provocări societale	economic și social, cu o rată cât mai bună de participare și ocupare a forței de muncă.	România pentru anul 2020: rata de ocupare de 70% pentru populația în vârstă de 20-64 de ani. ⁴⁵ Ameliorarea pierderii nete de forță de muncă.
	Dezvoltarea competitivă a agriculturii și spațiului rural.	Reducerea suprafeței cultivate în regim de subzistență. Creșterea investițiilor în activități ne-agricole în mediul rural. Dublarea productivității muncii în agricultură în 2020 față de nivelul actual de 4.328 euro (VAB/UAM) (2010-2012).
	Creșterea coeziunii sociale și a contribuției economiei sociale ca bază a dezvoltării competitive.	Reducerea cu 580.000 a numărului de persoane aflate în risc de sărăcie și excluziune socială, la orizontul 2020. ⁴⁶ Formarea pieței de obligațiuni sociale (<i>social bonds</i>).
	Reechilibrarea relației funcționale dintre economie, natură și societate prin gestionarea eficientă a consumului de resurse, care să asigure sustenabilitatea economică.	Reducerea Amprentei Ecologice ⁴⁷ a României la sub 2,5 hectare pe cap de locuitor. Înființarea unui registru național al <i>Habitatelor viitorului</i> care să califice ca atare acele așezări ale căror active de mediu (bio-diversitate, peisaj, ape ș.a.) au o valoare economică cel puțin egală cu valoarea producției industriale și agricole locale.
	Tranziția către o economie cu emisii reduse de gaze cu efect de seră	Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră cu cel puțin 40% în anul 2030 față de anul 1990

Planul de acțiuni și metodologia de monitorizare a implementării SNC vor fi elaborate în termen de 6 luni de la data adoptării Strategiei și vor fi supuse spre aprobare tuturor instituțiilor implicate în avizarea hotărârii de guvern privind SNC. Planul de acțiuni va cuprinde termene, instituții responsabile, sursele de finanțare și modalitățile de implementare.

6.3 Evaluarea

Evaluarea Strategiei se va realiza la nivelul Ministerului Economiei, Comerțului și Turismului și anual va fi elaborat un raport prin care se va urmări stadiul atingerii obiectivelor din cadrul Strategiei Naționale pentru Competitivitate. Acest raport va integra și rezultatele monitorizării Programelor Operaționale, care vor susține implementarea Strategiei Naționale pentru Competitivitate la nivelul Autorităților de Management și a Organismelor Intermediare la nivelul ministerelor de linie. Rapoartele anuale de evaluare vor fi prezentate și supuse aprobarii Ministrului Economiei, Comerțului și Turismului.

⁴⁵ Indicator țintă asumat de România prin Strategia Europa 2020.

⁴⁶ Indicator țintă asumat de România prin Strategia Europa 2020.

⁴⁷ Index ce măsoară presiunea pe care omenirea o exercită asupra ecosistemelor (Ecological Footprint).

7 Etape ulterioare și instituții responsabile

Ministerul Economiei, Comerțului și Turismului este instituția responsabilă pentru implementarea Planului de acțiune, monitorizarea și evaluarea Strategiei prin Direcția politici industriale și mediu (DPIM). Cadrul de operaționalizare a Strategiei va conduce la transformarea viziunii în realitate la orizontul 2020 și mai departe. Tabelul 6 mai jos prezintă sinoptic prioritățile și obiectivele Strategiei Naționale pentru Competitivitate în corespondență cu alte domenii prioritare strategice stabilite la nivel național pentru viitoarea perioadă de programare 2014-2020.

Având în vedere acoperirea tematică inter-ramuri și inter-instituțională a SNC, propunem înființarea unui Grup interministerial de lucru pentru implementarea și monitorizarea prevederilor Strategiei Naționale pentru Competitivitate. Acest Grup poate fi organizat⁴⁸ sub forma Consiliului Național al Competitivității (CNC) care va include și reprezentanți ai mediului de afaceri, cu rol de evaluare a politicilor pentru competitivitate, monitorizarea evoluțiilor sectoriale și formularea unor direcții strategice însoțite de acțiuni pentru îmbunătățirea potențialului de competitivitate. Obiective acestuia ar putea fi:

- Implementarea, monitorizarea și evaluarea SNC, precum și conexiunile cu Strategiile complementare (Strategia Națională de Cercetare-Dezvoltare și Inovare, Strategia Națională pentru Export, etc.).
- Formularea unor opinii cu privire la politicile economice cu impact asupra competitivității.
- Elaborarea unor studii de piață cu privire la
 - Identificarea și monitorizarea tendințelor de orientare industrială de pe plan european și internațional în beneficiul actorilor privați, dar și al autorităților centrale și locale, care se constituie în grupuri de interese față de direcțiile strategice în domeniu.
 - Evaluarea potențialului de dezvoltare al sectoarelor industriale.

De asemenea, Grupul de lucru poate lua inițiativa înființării unui centru-pilot de promovare economică regională/internațională/transfrontalieră amplasat în una dintre cele câteva locații strategice cum ar fi spațiul Europei de Sud Est, spațiul Europei Centrale sau spațiul Europei de Vest. Centrele de promovare sunt menite să exercite un impact direct și puternic la nivel internațional asupra beneficiarilor direcți ai politicii economice, firmele participante la rețelele de producție și schimb. Concret, ele pot asigura:

- Platforma de schimb de informații și contacte, de gestiune a datelor de interes regional și de administrare a monitorizării activităților cu impact regional.
- Conceperea și administrarea unor planuri comune, de cooperare industrială intra sau inter-ramuri, în direcțiile de acțiune pentru care pot fi realizate economii de scară și/sau de anvergură, cum ar fi marketing, finanțare corporativă, canale de distribuție, plăți etc.
- Realizare de cercetare de piață dedicată, în interesul de afaceri direct al grupurilor de interese industriale pe care le reprezintă, și cu expertiza pe care o dă cunoașterea nemijlocită a mediului de afaceri local (condițiile de creare a valorii adăugate, principali investitori etc.)

⁴⁸ Exemple din experiența internațională: Competitiveness Council (UE) (<http://www.consilium.europa.eu/policies/council-configurations/competitiveness?lang=en>); National Competitiveness Council (Irlanda) (<http://www.competitiveness.ie/aboutus/>); Council on Competitiveness (SUA) (<http://www.compete.org/>); **Global Federation of Competitiveness Councils (internațional)** (<http://www.thegfcc.org/about>)

TABEL 6 CORELAREA SNC CU DOMENIILE PRIORITARE STRATEGICE ALE ROMÂNIEI

Priorități strategice	Direcții de acțiune	Corelarea cu alte Strategii naționale / regionale (domenii de prioritate)
#1 Îmbunătățirea mediului de reglementare	01.1 Îmbunătățirea cadrului legislativ. 01.2 Îmbunătățirea nivelului de predictibilitate a deciziilor Guvernului vizavi de mediul de afaceri. 01.3 Îmbunătățirea gradului de transparență a autorităților și a întreprinderilor publice. 01.4 Reducerea nivelului de birocrație al administrației publice. 01.5 Reducerea poverii fiscalității și a parafiscalității asupra companiilor. 01.6 Îmbunătățirea accesului la finanțare al companiilor și în special al IMM-urilor.	Capacitatea administrației publice, Mai buna reglementare, Agenda digitală, Reindustrializarea, Export
#2 Susținerea acțiunilor parteneriale între mediul public și mediul privat	02.1 Instituționalizarea pe termen lung a unor centre de foresight industrial/tehnologic/CDI în regim colaborativ public-privat. 02.2 Parteneriat public-privat pentru îmbunătățirea cadrului de reglementare. 02.3 Consolidarea și dezvoltarea clusterelor/polilor de competitivitate.	CDI, Reindustrializarea, Export, Ocupare, Dezvoltare regională (PDR)
#3 Sprijinirea factorilor și serviciilor suport*	03. 1 <i>Resurse umane și educație</i> : îmbunătățirea calității sistemului de educație și formare astfel încât să asigure corelarea cu piața muncii. 03.2 <i>Cercetare, dezvoltare și inovare</i> : asigurarea unei finanțări publice echivalente de 1% care să permită efectul de antrenare asupra cererii de cercetare în sectorul privat. 03.3 <i>Cercetare, dezvoltare și inovare</i> : Sprijinirea IMM-urilor în vederea lansării de produse sau servicii inovative 03.4 <i>Creativitate</i> : stimularea antreprenoriatului în industrii creative prin crearea de incubatoare/clustere/acceleratoare și prin susținerea dezvoltării și înființării de firme în domeniul cultural și creativ. 03.5 <i>Infrastructura rutieră</i> : îmbunătățirea infrastructurii rutiere care leagă România de țările vecine. 03.6 Infrastructura de comunicații în bandă largă: Îmbunătățirea și extinderea infrastructurii de comunicații în bandă largă. 03.7 <i>Energie</i> : reducerea pierderilor în rețelele de distribuție a energiei electrice. 03.8 <i>Mediu</i> : îmbunătățirea infrastructurii de apă. 03.9 <i>Mediu</i> : consolidarea și extinderea sistemelor de management integrat al deșeurilor, inclusiv recuperarea energiei din deșeuri. 03.10 <i>Antreprenoriat</i> : îmbunătățirea densității IMM-urilor raportată la populație. 03.11 <i>Antreprenoriat</i> : creșterea	Educație, Ocupare, Reindustrializare, IMM-uri și mediu de afaceri, Export, CDI, Infrastructura, Dezvoltare regională (PDR)

	contribuției unitare a IMM-urilor la valoarea adăugată brută.	
#4 Promovarea celor 10 sectoare de viitor	04.1 Îmbunătățirea poziției de exportator a României. 04.2 Creșterea atractivității investițiilor în cele 10 sectoare de viitor	Reindustrializarea, Export, Eficiență Energetică
#5 Pregătirea Generației 2050 și provocări societale	05.1 Asigurarea unui echilibru sustenabil economic și social, cu o rată mai bună de participare și ocupare a forței de muncă. 05.2 Dezvoltarea competitivă a agriculturii și spațiului rural. 05.3 Creșterea coeziunii sociale ca bază a dezvoltării competitive. 05.4 Reechilibrarea relației funcționale dintre economie, natură și societate prin gestionarea eficientă a consumului de resurse, care să asigure sustenabilitatea economică.	Incluziune, Mediu, Dezvoltarea rurală

* Resurse umane și educație, Cercetare, dezvoltare și inovare, Creativitate, Infrastructura, Energie, Mediu, Antreprenoriat

Strategia Națională pentru Competitivitate 2014-2020 ANEXA 1

Document de fundamentare

Conținut

1	Tabloul de bord al competitivității	2
1.1	Economia României în cadrul UE	3
1.2	Poziția competitivă a sectoarelor economice	9
1.3	Rolul economic al sectoarelor creative și culturale	12
2	Mediul de afaceri	17
2.1	Mediul de reglementare	17
2.1.1	Gradul de aplicare a legislației care privește mediul de afaceri	17
2.1.2	Predictibilitatea noilor măsuri legislative	17
2.1.3	Calitatea măsurilor legislative	19
2.1.4	Transparența activității autorităților publice	19
2.1.5	Fiscalitate și parafiscalitate	20
2.2	Rolul IMM	21
2.3	Analiza mediului de afaceri	23
3	Cercetare, dezvoltare, inovare (CDI)	25
3.1	Energie, infrastructură și mediu	27
4	Piața muncii, politicile sociale și educația	29
4.1	Ocupare și mobilitate pe piața muncii	29
4.2	Incluziunea socială și reducerea sărăciei	31
4.3	Educație și formare profesională	33
5	Modernizarea administrației publice	34

1 Tabloul de bord al competitivității

În anul 2012, România deținea o cotă de piață mondială pentru exportul produselor din sectoarele industriale și agricole de 0,32%, aproape de nivelul din 1948 de 0,28%, semnificativ mai puțin față de propriul nivel record postbelic 0,60% atins în anii 1970, dar o recuperare importantă totuși pentru perioada economiei de piață, de la 0,13% în 1991 și 0,29% în 2007. Exportul de servicii se află la o cotă de piață mondială în ușoară descreștere de la 0,27% în 2007 la 0,22% în 2012, același nivel înregistrat în 1980, dar, și în acest caz, semnificativ mai mult față de 0,07% în 1991.¹ Prin urmare, în perioada prezentă economia României se află pe parcursul care doar o repoziționează pe pozițiile maxime istorice în economia mondială obținute în perioada industrializării comuniste.

Observația anterioară este întărită, la un nivel mai detaliat, de analiza privind indicele competitivității globale², care plasează România în rândul economiilor bazate pe factori de eficiență, ceea ce reprezintă un progres al ultimilor 15 ani³, dar insuficient pentru a ține pasul cu celelalte state membre ale UE: cu excepția Bulgariei evaluată similar, alte șase state membre UE (Croația, Estonia, Ungaria, Letonia, Lituania, Polonia) sunt în tranziție spre categoria economii bazate pe inovare și sofisticare, iar celelalte 20 state sunt în categoria economii bazate pe inovare și sofisticare (vezi Anexa 1). Alte ierarhii ale competitivității avertizează, de asemenea, cu privire la nivelul performanțelor care încă poziționează România în partea de jos a clasamentelor în cadrul țărilor de comparație. Un exemplu este *Anuarul competitivității globale 2013*⁴, în care România se află pe locul 55 din cele 60 de state selectate ca fiind actori cheie pe piețele globale. Așa cum se poate vedea în Figura 2, economia românească se poziționează în prima treime a clasamentului doar pentru *prețul forței de muncă* (9/60), iar în primele două treimi cu încă trei indicatori, *ocupare* (33/60), *legislație comercială* (loc 34/60) și *finanțe publice* (loc 37/60). În rest, clasarea României demonstrează vulnerabilități, în special în ceea ce privește *investițiile internaționale* ale firmelor românești, *productivitate și eficiență* și *accesul la finanțare*, având în vedere că pentru toți acești trei indicatori economia românească este plasată pe penultimul loc în clasament.

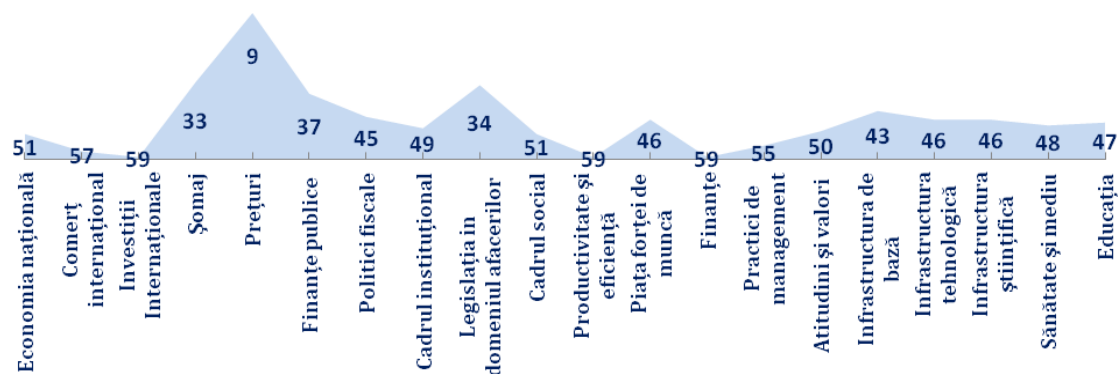
¹ Datele au fost prelucrate după statistica World Trade Organization.

² Indicele competitivității globale (GCI) este calculat din 2001 de World Economic Forum (Geneva). În ediția folosită pentru acest raport, World Economic Forum (2012), *The Global Competitiveness Report 2012-2013*, datele au fost colectate pentru 144 țări pe baza a 12 piloni ai competitivității (instituții, infrastructură, mediul macro-economic, sănătate și educație primară, învățământ superior și instruire, eficiența piețelor de produse, eficiența pieței muncii, dezvoltarea pieței financiare, pregătirea tehnologică, dimensiunea pieței, sofisticarea afacerilor, cercetare, dezvoltare și inovare), grupați în trei categorii (factori de bază, factori de eficiență, factori de inovație și sofisticare) și construiți, la rândul lor, pe 111 sub-indici.

³ Compară cu rezultatele din V. Cojanu (*Comerțul exterior și dezvoltarea economică în România*, București, Ed. IRLI, 1997), care, folosind aparatul metodologic aflat la baza de calcul al GCI, constată că România se afla la acel moment în etapa de dezvoltare bazată pe factori.

⁴ *IMD World Competitiveness Yearbook*, mai 2013, realizat de IMD – World Competitiveness Center (Lausanne). Conform metodologiei folosite de IMD, clasamentul final agregat se bazează pe 4 piloni calculați separat – performanța economică, eficiența guvernamentală, eficiența întreprinderilor și infrastructură și descompuși în alți 20 de indicatori relevanți pentru dezvoltarea competitivă a unei națiuni.

Figura 1 **Poziția României la 20 de indicatori relevanți pentru dezvoltarea competitivă (2013)**

Sursa: IMD World Competitiveness Yearbook, mai 2013. Grupul de comparație este format din 60 de țări.

1.1 Economia României în cadrul UE

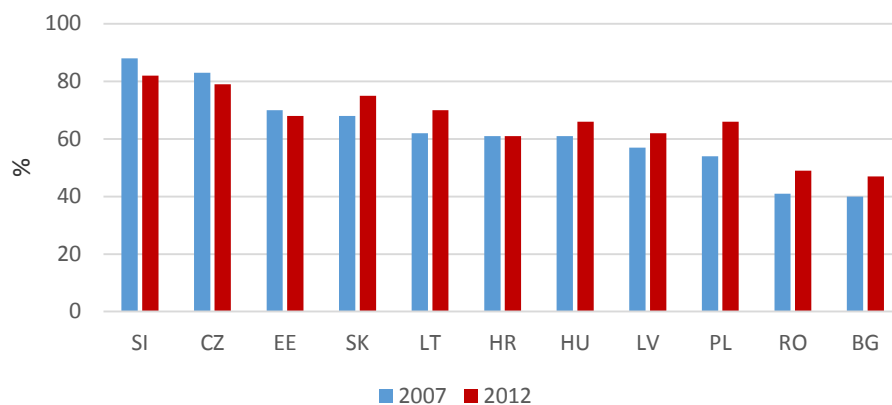
Economia europeană este caracterizată prin disparități de dezvoltare însemnate la nivelul statelor membre. Măsurate prin PIB pe cap de locuitor, diferențele între state sunt importante, cu extreme de la 271% pentru Luxemburg la 47% pentru Bulgaria, din media UE-28 în anul 2012. Marile economii ale UE sunt aproape de medie, dar înregistrează evoluții contrastante, în creștere pentru Germania 121% (de la 115% în 2002), dar în descreștere pentru majoritatea celorlalte, Olanda 128% (de la 133%), Marea Britanie 110% (de la 120%), Franța 108% (de la 116%) și Italia 98% (de la 112%)⁵.

În acest context, România a reușit să-și îmbunătățească constant poziția relativă față de celelalte state membre ale UE, de la un nivel al PIB-ului pe cap de locuitor de 29% în 2002 la 49% în 2012 din media europeană (UE-28), dar nu atât de rapid încât să evite statutul de țară mai puțin dezvoltată, plasându-se pe penultimul loc în clasamentul statelor membre. Poziția competitivă a fiecărui stat membru UE face obiectul unor analize anuale din partea Comisiei Europene prin intermediul a cca. 30 de indicatori de monitorizare, din care 10 sunt indicatori cheie și stau la baza evaluării sintetice a performanței competitive a unui stat membru.⁶ Pentru România, un tablou sinoptic al poziției competitive ilustrate prin cei 10 indicatori cheie este prezentat în Figura 3.

⁵ European Commission (2012), "Member States' Competitiveness Performance and Policies"

⁶ Aceste evaluări sunt prezentate în European Commission (2012), „Industrial performance scoreboard”, octombrie, disponibil la <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/industrial-competitiveness/monitoring-member-states/> [accesat la 14.6.2013] și European Commission, "Member States' Competitiveness Performance and Policies", serie anuală (2010-2012).

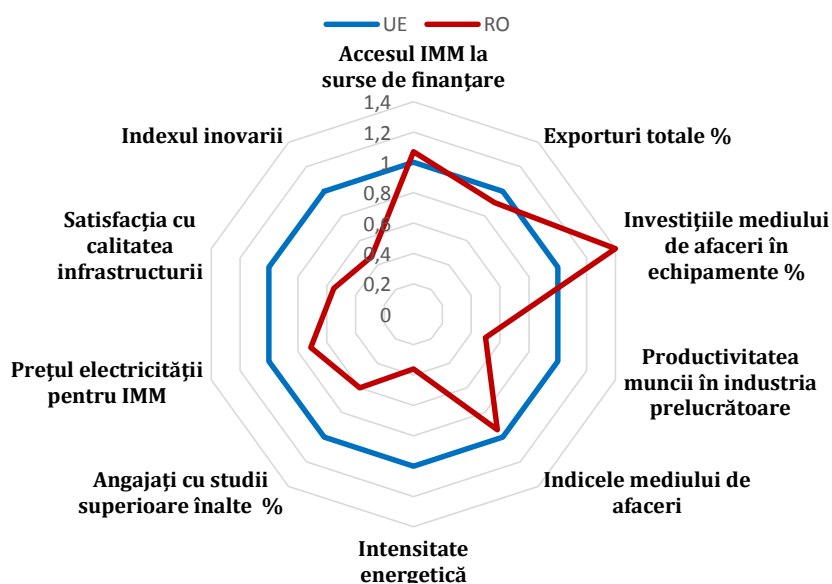
Figura 2 **Evoluția PIB-ului pe cap de locuitor în statele membre UE din Europa Centrală și de Est**

Note: Indicele valoric al PIB-ului pe cap de locuitor este calculat la standardul puterii de cumpărare (PPS) și este exprimat în raport cu media UE28=100. Vezi Anexa 11 pentru codurile țărilor.

Sursă: Prelucrare după datele Eurostat.

FIGURA 3 **POZIȚIA COMPETITIVĂ A ROMÂNIEI ÎN ECONOMIA UE (2011)**

Sursa: European Commission, „Industrial performance scoreboard”, octombrie 2012

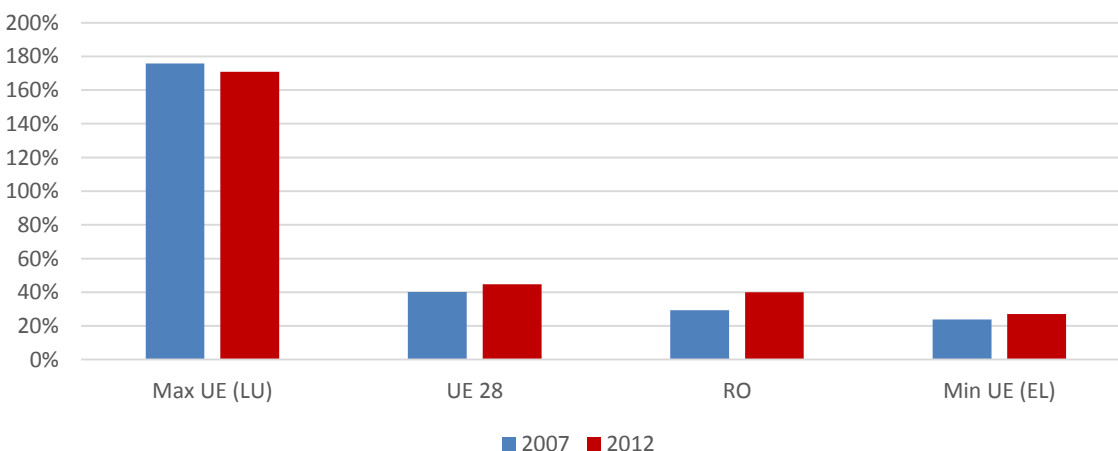
Imaginea este suficient de sugestivă pentru a indica trei decalaje majore, și anume în ceea ce privește productivitatea în industria prelucrătoare, inovarea și eficiența energetică, precum și patru domenii (investițiile mediului de afaceri, accesul IMM la finanțare, indicele mediului de afaceri și gradul de deschidere al economiei) unde ne apropiem, chiar depășim nivelul mediului al realizărilor în UE. Totuși, după evaluările

Comisiei Europene, România este încadrată în grupul țărilor care vin din urmă (catching-up)⁷, alături de Bulgaria, Cehia, Polonia, Ungaria, Slovacia, Letonia și Lituania, o poziționare care stabilește în linii generale contextul politicii de competitivitate pentru perioada următoare.

Atenția acordată competitivității are la bază o realitate îngrijorătoare (vezi Anexa 2): între 2007 și 2012, poziția pe piața mondială pentru exportul mărfurilor agricole și industriale s-a deteriorat pentru aproape toate statele membre UE, cele câteva excepții, printre care și România, fiind țările mai puțin importante în poziția comercială a UE.

Exporturile reprezintă o sursă cheie de creștere a unei economii. Ponderea exporturilor în PIB reprezintă un indicator al gradului de deschidere al unei economii, în care exporturile de înaltă tehnologie și cele de inovare reflectă aspecte specifice ale performanței exporturilor. În perioada 2007-2012, România a înregistrat o creștere a ponderii exporturilor totale în PIB, de la 29,3% în 2007 la 40% în 2012 (Figura 4), dar se poziționează încă sub media Uniunii Europene (40,1% în 2007 și 44,7% în 2012). În ceea ce privește ponderea exporturilor doar de mărfuri în PIB (Figura 6), România se situează sub media europeană în anul 2007, înregistrând o valoare de 23,7% față de media UE de 30,3%, dar în anul 2012 depășește media Uniunii Europene (33,7%), înregistrând o pondere de 34,2%. Cea mai mare pondere a acestui indicator este înregistrată de Slovacia atât în 2007 (77,4%), cât și în 2012 (87,5%).

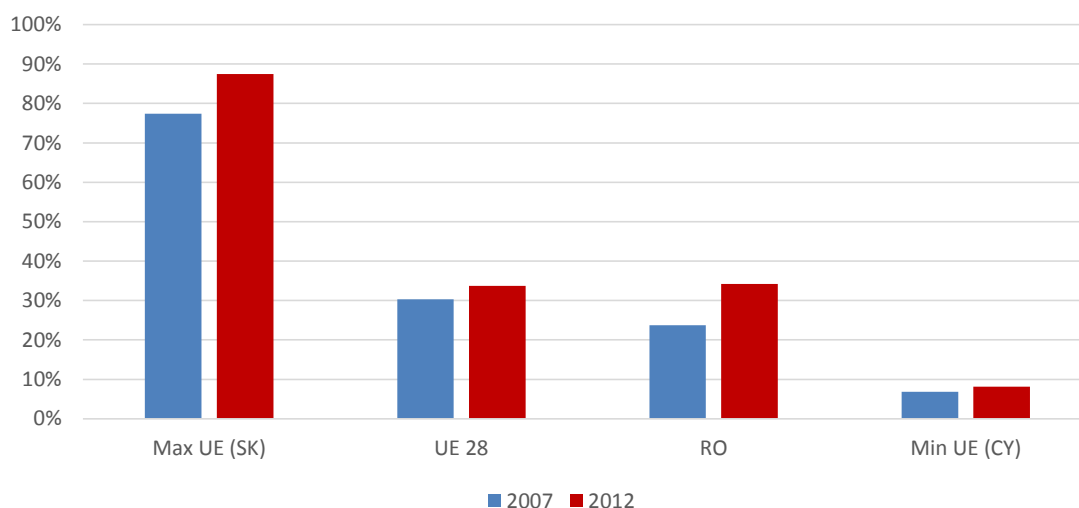
FIGURA 4 PONDEREA EXPORTURILOR DE MĂRFURI ȘI SERVICII ÎN PIB

Sursa: Prelucrarea datelor, Eurostat

⁷ Din primul grup de țări fac parte Germania, Danemarca, Finlanda, Suedia, Austria, Irlanda, Olanda, Marea Britanie, Belgia și Franța, iar din al doilea grup fac parte Estonia, Slovenia, Spania, Italia, Portugalia, Grecia, Malta, Cipru și Luxemburg.

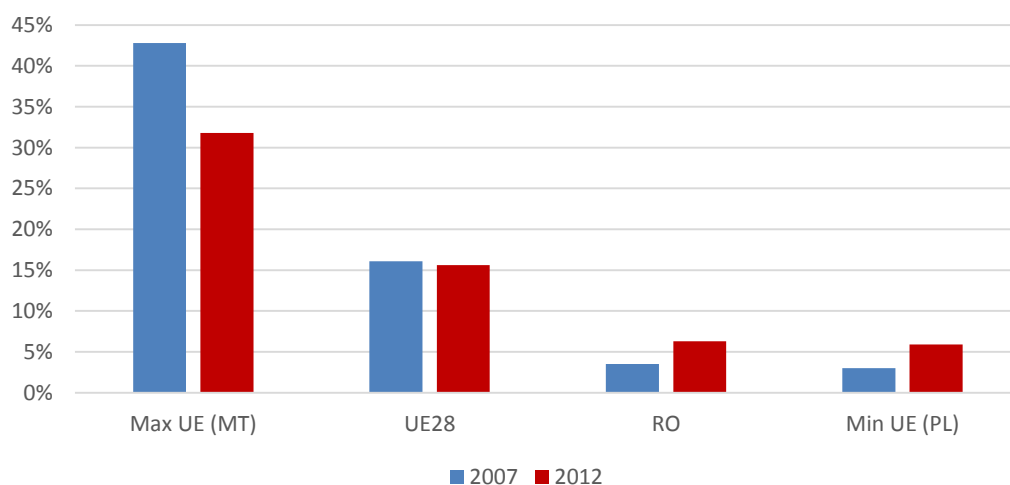
FIGURA 5 PONDEREA EXPORTURILOR DE MĂRFURI ÎN PIB

Sursa: Prelucrarea datelor, Eurostat

Un set de indicatori ai modificărilor structurale, privind compoziția exporturilor după nivelul de tehnologie, productivitatea, educația și inovarea, arată însă că deschiderea economiei are loc în condiții puțin favorabile unei performanțe competitive înalte. În ceea ce privește compoziția exporturilor, România a înregistrat o creștere a ponderii exporturilor de înaltă tehnologie în total exporturi, de la 3,5% în 2007 la 6,3% în 2011, poziționându-se mult sub media Uniunii Europene (16,1% în 2007 și 15,6% în 2008) și fiind la un nivel aproape similar cu ultima din ierarhie, Polonia, cu ponderi de 3% în 2007 și de 5,9% în 2012 (Figura 6).

FIGURA 6 PONDEREA EXPORTURILOR DE ÎNALTĂ TEHNOLOGIE ÎN TOTAL EXPORTURI

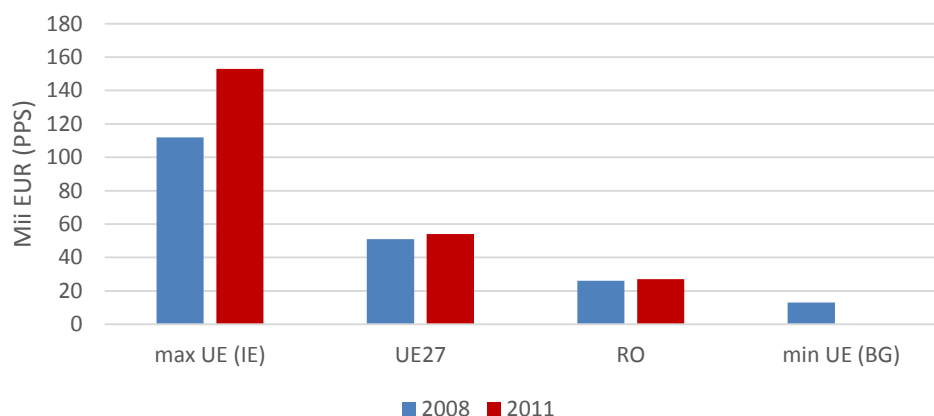

Sursa: Prelucrarea datelor Eurostat

Indicatorul productivității muncii este un indicator sintetic al competitivității, alături de cota de piață. În România, productivitatea muncii în industria prelucrătoare este aproape dublă față de cea mai puțin

productivă țară (Bulgaria), deși în cele din urmă și nivelul ei este foarte scăzut (Figura 7). Chiar dacă a cunoscut o ușoară creștere din anul 2008 de la 26.000 EUR (PPS)/angajat la 27.000 EUR (PPS)/angajat în 2011, acest nivel este încă la jumătate din media UE de 54.000 EUR (PPS)/angajat și de patru ori mai mic prin comparație cu cea mai bună performanță, a Irlandei de 153.000 EUR (PPS)/angajat. Mai mult, creșterea nu a fost suficientă pentru a împiedica o înrăutățire relativă a poziției în cadrul UE: dacă în anul 2008 Letonia se situa pe penultima poziție cu 19.000 EUR (PPS)/angajat, fiind urmată de Bulgaria cu 13.000 EUR (PPS)/angajat), în anul 2011 a reușit să depășească România după o creștere cu 50% a valorii, ajungând la 28.000 EUR (PPS)/angajat.

FIGURA 7 PRODUCTIVITATEA MUNCII ÎN INDUSTRIA PRELUCRĂTOARE

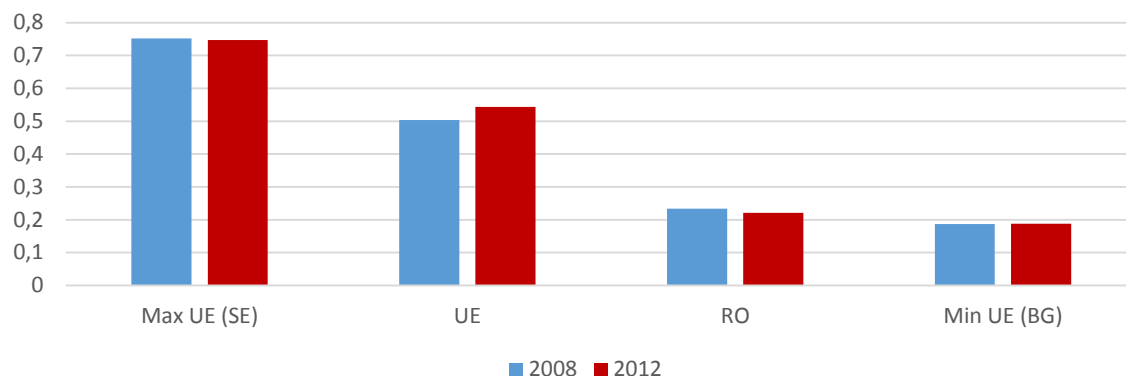

Notă: Pentru 2008, datele pentru RO sunt din 2007; Pentru 2011 datele pentru RO sunt din 2009, pentru IE și UE din 2010, pentru BG nu există date.

Sursa: Prelucrarea datelor Eurostat

În ceea ce privește componentele educație și inovare, distanțele care ne separă de cele mai bune performanțe sau chiar de cele medii indică în continuare provocări majore pentru avansul competitiv. În planul educației, ponderea angajaților cu studii superioare de înaltă calificare în industria de prelucrare a fost de 11,7%, sub media Uniunii Europene de 19,2% și de trei ori mai mică decât valoarea maximă înregistrată de Irlanda (39,4%). O excepție pozitivă de această dată este în domeniul ponderii absolvenților cu profil tehnic în totalul absolvenților, unde România înregistrează una din cele mai mari rate de creștere din Europa, de la 11,9% în 2007 la 15,6% în 2010, fiind apropiată de Polonia (15,8%), ceea ce determinat plasarea țării peste media europeană în această perioadă. În planul inovării, decalajele sunt mai vizibile (Figura 8): mult sub media UE și foarte aproape de valorile cele mai reduse din UE.

FIGURA 8 INDICELE INOVĂRII

Note: Indicele inovării⁸ ia valori de la 0 (cel mai slab clasat) la 1 (cel mai bine clasat).

Sursa: Prelucrarea datelor din *Innovation Union Scoreboard 2013*

Statisticile UE arată că 93% dintre IMM-urile europene întreprind cel puțin o acțiune pentru a folosi mai eficient resursele, în special pentru economisirea energiei, eliminarea deșeurilor și reciclare⁹. România se înscrie ezitant în direcția UE privind creșterea rolului sectoarelor sustenabile: ea este percepută în același timp ca una dintre țările cu cea mai mare intensitate energetică a activității industriale, dar și ca o țară în care ponderea cheltuielilor cu protecția mediului este relativ ridicată¹⁰.

Intensitatea energetică și costurile cu energia sunt indicatori cheie ai dezvoltării sustenabile. În 2010, România se situa pe penultimul loc în cadrul Uniunii Europene ca valoare a intensității energetice în industrie și în sectorul energetic (Figura 9), cu un consum de două ori mai mare față de media în UE și de peste 10 ori mai mare față de valoarea minimă înregistrată în Irlanda. Cu toate acestea, tendința este pozitivă, în descreștere, fiind printre cele mai bune evoluții în perioada 2006-2010 la nivelul UE datorită schimbărilor structurale care au avut loc în economie, dar și datorită unei creșteri a eficienței energetice.¹¹ Observația este întărită și evoluția prețului electricității pentru IMM¹², care a scăzut de la 0,0811 EUR/kWh în 2009 la 0,0803 EUR/kWh în 2011 și se află sub media UE.

⁸ Se bazează pe trei tipuri de măsurători: facilitatori sau inputuri ale procesului de inovare (resurse umane, sisteme de cercetare, finanțe și suport), activitățile firmelor (investiții, legături și antreprenoriat, proprietate intelectuală) și outputuri (introducerea de produse de către IMM-uri, procese, inovații organizaționale și de marketing, firme cu creștere ridicată în inovare).

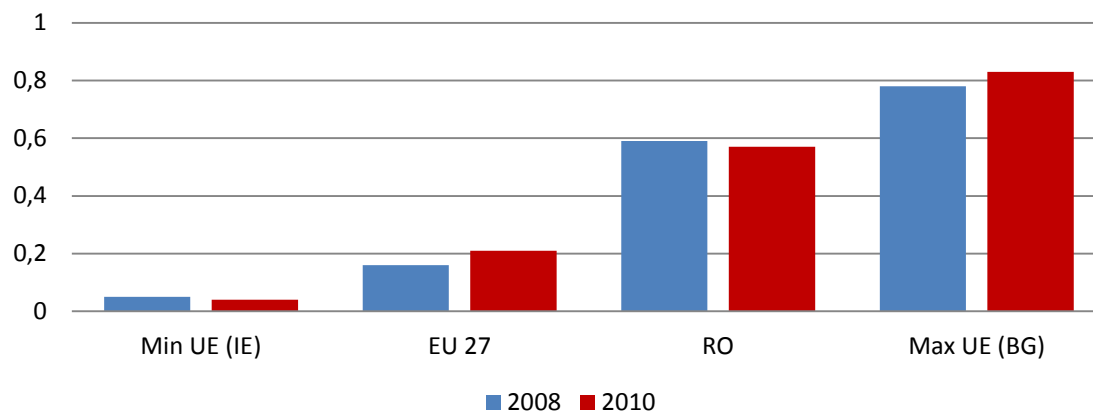
⁹ European Commission (2012), "Member States' Competitiveness Performance and Policies", p. 34

¹⁰ European Commission (2013), "Member States' Competitiveness Performance and Policies", Country chapter: Romania, manuscris, iunie 2013.

¹¹ Member States' Competitiveness, Performance and Policies, Industrial Performance Scoreboard, 2012. p. 15

¹² Prețul electricității pentru IMM este calculat ca media anuală a prețului electricității pentru IMM, exprimată ca EUR/kWh electricitate.

FIGURA 9 **INTENSITATEA ENERGETICĂ ÎN INDUSTRIE ȘI ÎN SECTORUL ENERGETIC**

Notă: Intensitatea energetică se măsoară prin consumul de energie exprimat în kg echivalent petrol per euro valoare adăugată brută (cursul de schimb la nivelul anului 2000).

Sursa: Prelucrarea datelor Eurostat

Activitatea industrială sustenabilă este dependentă în principal de producția și performanța sectoarelor industriale ecologice. Aceasta este o piață importantă pentru orientarea economică pe viitor, a cărei valoare globală este estimată la 1,15 tril. Euro anual, din care UE deține cca. 30%.¹³ În România, exporturile de bunuri ecologice¹⁴ au cunoscut o creștere a ponderii din total exporturi de bunuri de la 0,21% în 2009 la 0,25% în 2011, dar continuă să se situeze mult sub media Uniunii Europene de 0,77% în 2011, reprezentând de altfel valoarea minimă în EU în ultimul an pentru care au fost disponibile datele (2011). O vulnerabilitate importantă a sectorului este prezența masivă a microîntreprinderilor în rândul firmelor nou înființate în sector, la aproape 80% în perioada 2008-2011, ceea ce se apreciază că reduce capacitatea sectorului „de a se angaja în proiecte de anvergură, de a face față în mod adecvat unor eventuale șocuri economice și financiare, de a susține cheltuieli importante cu cercetarea, dezvoltarea și inovarea.”¹⁵

1.2 Poziția competitivă a sectoarelor economice

Economia României se bazează preponderent pe servicii, care reprezintă 67% din PIB, urmate de industria prelucrătoare 22% și agricultura și ale industriei non-prelucrătoare cu 7%, respectiv 4%¹⁶. De remarcat nivelul de industrializare mult mai ridicat în comparație cu alte state din UE, cu o pondere a industriei de

¹³ European Commission (2012), “Member States’ Competitiveness Performance and Policies”, p. 36

¹⁴ Potrivit definiției Comisiei Europene, sectoarele ecologice produc mărfuri și servicii pentru a măsura, preveni, minimiza sau corecta daunele cauzate apei, aerului și solului și problemelor legate de deșeurile, poluare fonică și ecosisteme (European Commission (2012), “Member States’ Competitiveness Performance and Policies”, p. 36).

¹⁵ Munteanu, C. (et al.), *Noi direcții de politică industrială și modificările structurale necesare*, București, Ed. Economică, p. 123. Au fost incluse în analiză următoarele sectoare industriale: Colectarea și epurarea apelor uzate, Colectarea deșeurilor, Tratarea și eliminarea deșeurilor, Reciclarea materialelor și Activități și servicii de decontaminare.

¹⁶ Ministerul Economiei (2013), “Analiza socio-economică”, Grupul de lucru Competitivitate

prelucrare în crearea valorii adăugate totale de 24,7% față de 15,5% în UE în 2011. Această secțiune trece în revistă performanța pe piețele internaționale, măsurată prin cota de piață mondială, a mărfurilor și serviciilor care provin din România.

România exportă mărfuri în valoare de cca. 52 mld. USD, din care 87% sunt produse industriale și restul produse agricole, și exportă servicii în valoare de cca. 20 mld. USD.¹⁷ Rolul comerțului cu bunuri tangibile este evident mai mare în comparație cu cel cu bunuri intangibile, prin evoluțiile pozitive și prin cotele de piață superioare evidențiate în prima parte a capitolului, deși în ambele cazuri diferențele sunt la fel de mari în comparație cu cele mai bine plasate țări din UE. Pentru exportul de mărfuri, România deține aceeași poziție de piață¹⁸ ca și Portugalia și are valori apropiate de țări precum Finlanda (0,41%) sau Grecia (0,20%). Germania conduce detașat acest clasament al celor mai importanți comercianți europeni, cu 9,59% cota de piață mondială a exporturilor de mărfuri în 2007 și 7,78% în 2012, fiind urmată de Franța (3,9% în 2007 și 3,1% în 2012) și Italia (3,61% în 2007 și 2,79% în 2012). România, Bulgaria, Grecia și Lituania sunt singurele țări care au înregistrat o creștere a cotei de piață în această perioadă, iar Polonia și Cipru au cunoscut o stagnare (Anexa 2). În cazul comerțului cu servicii, România are valori apropiate de țări precum Croația (0,29%) și Cipru (0,20%), ambele fiind pe o pantă de asemenea descendentă. România se află la mare distanță de performerii UE, Marea Britanie (6,91%), Germania (6,25%), Franța (5,28%), chiar dacă au înregistrat o scădere a cotei în această perioadă (Anexa 2).

România îndreaptă cca. 70% din exporturile sale de mărfuri (2012) către alte țări ale UE, mai puțin decât la momentul aderării când această pondere se situa în jurul valorii de 72%, excepție în anul 2009 când valoarea exporturilor intra-UE a ajuns la 74,3%. Corespunzător, exporturile către țări din afara UE au devenit mai importante și au plasat mai bine România în exporturile totale extra-UE de la 0,4% în 2001 la 0,8% în 2012.¹⁹ Dintre partenerii comunitari, se disting, în ordinea importanței, Germania, Italia și Franța, care dețineau 37,7% din exporturile românești în 2012, considerabil mai puțin față de nivelul de 47,4% înregistrat în 2003. Turcia rămâne partenerul extra-comunitar cel mai important, de altfel singurul în primii 10 în 2012, imediat după Franța, cu 5,5%. Destinațiile care au crescut cel mai mult în importanță în perioada ultimilor 10 ani (2003-2012) sunt Bulgaria (de la 1,6% la 3,9%), Ungaria (de la 3,5% la 5,4%), Polonia (de la 1% la 2,4%) și Spania (de la 1,8% la 2,5%).²⁰

Evoluțiile descrise mai sus pot fi înțelese din perspectiva transformărilor de amploare care au avut loc la nivelul specializării industriale în România. Datele statistice privind comerțul cu bunuri identice și de calitate similară (comerț intra-industrial orizontal, CIIO) indică formarea unei structuri de integrare economică în *rețele* și *aglomerări* cu industrii din țări fie foste comuniste (Ungaria, Bulgaria și Polonia), fie ierarhizate ca fiind cele mai importante piețe de export pentru România, dar și cei mai importanți investitori în România

¹⁷ Date WTO, pentru 2012.

¹⁸ Măsurată ca pondere din exporturile mondiale.

¹⁹ Date Eurostat

²⁰ Date International Trade Centre

(Germania, Italia, Grecia²¹, Marea Britanie, Olanda). Numărul de produse schimbate prin CIIO a crescut de cel puțin două ori pe majoritatea relațiilor între 1999 și 2010, ceea ce vorbește de la sine despre amploarea modificărilor, iar pe relațiile cu majoritatea țărilor europene comerțul intra-industrial reprezintă cel puțin 20% în 2010, iar pentru 17 relații bilaterale aceeași pondere este cel puțin 50%²².

Evoluțiile structurale nu sunt, însă, în întregime favorabile. Prima observație importantă este aceea că principalele produse de export nu se numără și printre principalele produse înalt competitive, dacă evaluăm nivelul competitiv în modul cel mai simplu și relevant, prin cota de piață mondială. O a doua observație, este aceea că produsele cu cea mai mare cotă de piață, azi, ca și acum 10 ani, se află la nivele de procesare foarte scăzute.

Ierarhia produselor²³ care dețin peste 1% din exporturile României, scoate în evidență două evoluții structurale majore: apariția între 2001 și 2012 în exporturile importante ale României a produselor sectorului de echipamente electrice și electronice și a sectorului auto²⁴, care reprezentau cca. 30% în 2012 de la cca. 11% în 2001, în paralel cu dispariția produselor industriei de confecții. Prezența pe piețele externe este o imagine fidelă a specializării industriei de prelucrare din România, prezentă majoritar în sectoarele „Fabricarea echipamentelor electrice” și „Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor”, alături de alte câteva sectoare la fel de importante precum metalurgia, prelucrarea lemnului și cauciuc și mase plastice.²⁵

În același timp, primele trei categorii de produse competitive sunt produse agricole neprelucrate sau foarte puțin prelucrate. Două categorii de produse au avut o creștere susținută în această perioadă, și anume *Fir de mătase*, de la 2,74% în 2002 la 17,24% în 2012, și *Oi și capre vii*, de la 5,15% în 2002 la 18,44% în 2012. Acestea se regăsesc de altfel pe primele două locuri a celor mai vizibile produse românești pe piețele internaționale, fiind urmate de *Semințe de floarea soarelui* (12,3%). Cele mai performante²⁶ 20 categorii de produse ale României în anul 2002 au devenit aproape în totalitate mai puțin sau deloc vizibile pe piața mondială până în 2012, iar cea mai mare scădere a fost înregistrată pentru produsele cel mai bine clasate (Anexa 2).

²¹ Grecia, cu doar 1,2% din exporturile românești, nu se mai află în primele 10 destinații de export în 2012, dar rămâne în schimb o țară importantă pentru investiții în România.

²² Munteanu, C. (et al.), *Noi direcții de politică industrială și modificările structurale necesare*, București, Ed. Economică, pp. 77-80

²³ Clasificare la 4 cifre conform ITC pe baza statisticilor UN COMTRADE

²⁴ Piese și accesorii pentru autovehicule (5.52%), Autoturisme (inclusiv autocamioane) (5.24%) și Anvelope noi (2,19%).

²⁵ Sursa: Mereuță, Cezar (2013), „Repartiția teritorială a companiilor noduri pe principalele activități ale economiei naționale”, manuscris. Sectoarele importante au fost identificate în funcție de ponderea primele 8 activități ierarhizate în ordinea descrescătoare a cifrei de afaceri a *companiilor noduri* pe principalele 80 de activități (diviziuni CAEN). *Companiile noduri* sunt acele companii care acoperă 80% din cifra de afaceri a fiecăreia din cele 80 de activități.

²⁶ Evaluate ca atare prin cota de piață mondială deținută din exporturile sectorului respectiv.

În ceea ce privește serviciile, în perioada 2002-2011, sectoarele care au înregistrat cea mai importantă creștere a cotei de piață au devenit și cele mai competitive în exporturile României la sfârșitul perioadei: *Servicii de comunicare* (0.70%), *Servicii de construcții* (0.45%) și *Calculatoare și tehnologia informației* (0.42%). *Serviciile de asigurare și Călătoriile* au cunoscut o creștere importantă de la 0.04% în 2002 la 0,16% în 2011, respectiv de la 0,07% la 0,13%. În contrast, *Serviciile personale și recreaționale* au cunoscut cea mai mare scădere în acest interval, de la 0,40% în 2002 la 0,24% în 2011, evoluție urmată și de *Serviciile financiare*, deși la nivele mult mai puțin importante, de la 0.08% în 2002 la 0.06% în 2011. (Anexa 2)

Prin urmare, în ultimii 10 ani a avut loc o schimbare structurală în direcția diversificării în rândul produselor cele mai importante pe piețele internaționale, deși fără modificări majore în ceea ce privește nivelul de procesare. Printre produsele agricole, cele mai cunoscute sunt materiile prime (animale vii, carne, semințe și bumbac), iar în rândul produselor industriale probabil cea mai notabilă evoluție este ieșirea aproape completă a confecțiilor din rândul celor mai performante 20 de produse de export. În domeniul comerțului cu servicii, deși schimbările structurale sunt încă în curs de cristalizare, este de remarcat afirmarea a două sectoare majore de export care folosesc cu predilecție resursele economiei cunoașterii, este vorba de *Comunicare și Tehnologia informației*.

Tabelul 1 oferă o privire de sinteză asupra sectoarelor competitive și cu potențial de dezvoltare competitivă în perioada următoare.

1.3 Rolul economic al sectoarelor creative și culturale

Sectoarele creative și culturale contribuie cu 5,93% din PIB, 4,73% în cifra de afaceri la nivel național și cu 4,48% din numărul de salariați (2009).²⁷ Deși valorile acestor indicatori nu sunt de neglijat, fiind superioare de exemplu sectorului turism²⁸, activitățile economice asociate cu acest sector sunt în principal importante prin efectele de antrenare produse în economie, mai ales la nivelul economiilor locale, efecte însă dificil, uneori imposibil, de cuantificat prin impactul indirect și pe termen lung. De reținut, însă, că sectorul contribuie cu efecte semnificative asupra productivității muncii, superioară nivelului național cu ponderi între 32% și 41% față de media națională în perioada 2006-2009.²⁹

Schimbările comerciale din acest sector nu prezintă încă o evoluție clară; există decalaje mari de valori de la an la an.³⁰ Cota de piață mondială a României pentru aceste produse a înregistrat o scădere de la 0,40% în 2007 la 0,29% în 2012. Conform datelor prezentate în Anexa 4, se poate observa o scădere a cotei de piață pentru produsele din industriile creative în aproape toate țările membre UE, singura țară care a înregistrat creștere în acest interval fiind Lituania. Cele mai apropiate valori față de România au fost înregistrate în anul

²⁷ Sursa: Anda Becuț, Bianca Bâlșan, Liviu Chelcea, Cătălin Dărășteanu, Delia Mucică, „Contribuția industriilor creative la nivelul economiei naționale”, 2012, manuscris.

²⁸ Idem

²⁹ Idem

³⁰ Vezi și Becut et al (2012). Anexa 2 prezintă cota de piață mondială a celor mai performante categorii de produse din industriile creative din România înregistrează scădere în intervalul 2002-2012.

2012 de țări precum Slovacia (0,24%), Ungaria (0,24%) și Portugalia (0,54%). Italia se află în poziția de lider al UE în ultimii 10 ani, cu cote de piață de 9,25% în 2007 și 7,03% în 2012.

TABEL 1 DOMENII PRIORITARE DE SPECIALIZARE ÎN ROMÂNIA *

	Sectoare de activitate	Direcții de specializare în producție	Direcții de specializare a CDI	Impact regional **
A	Agricultura	Sectorul agro-alimentar, bio-tehnologia, apicultura, zootehnia, piscicultura, materii prime pentru industria textilă	Agronomia, știința cerealelor, știința alimentară, agricolă și biologică, biotehnologia agricolă, cercetarea solului, nano-materiale pentru separarea proteică	Sud
B	Industria de prelucrare			
	<i>Tehnologie înaltă</i>			
B.1	Calculatoare, produse electronice și optice	Calculatoare, produse optice și electronice, instrumente medicale de precizie, mecatronică, produse electronice pentru industria auto, design circuite integrate, servicii tehnice suport, aplicații în telecomunicații	Inginerie electronică, nanotehnologie, avionică	Nord Vest, Vest
B.2	Aparate și echipamente de zbor	Furnizare de componente, subsisteme și servicii de inginerie pe lanțul global de aprovizionare Servicii de întreținere	Proiecte europene majore de cercetare	București Ilfov, Centru, Sud Vest, Nord Est
	<i>Tehnologie medie-înaltă</i>			
B.3	Vehicule cu motor, remorci, anvelope	Materiale, componente, asamblare	Inginerie electrică, materiale (electronice, optice, magnetice, chimice, știința materialelor), petrochimie Siguranța extracției, echipamente ATEX Inginerie mecanică Sisteme energetice inteligente pentru marină Transportul cu vehicule cu motor și alte tipuri de transport Sisteme de monitorizare, încărcarea vehiculelor electrice Tehnologii de îmbinare, sisteme mecatronice, trobologie, fabricația micro-nano, nano-fluide magnetice Lasere de mare putere, raze X	Sud, Sud Vest, Vest
B.4	Mașini și echipamente	Agricultura inteligentă, automatizări, mecatronică Echipamente pentru industria de petrol și gaze Managementul proiectelor de inginerie		Nord Est, Centru, Nord Vest
B.5	Chimicale și produse chimice, produse petroliere și de rafinare	Extracția petrolului, materiale plastice, ceramice și pe bază de carbon		Nord Est. Sud, Sud Vest, Centru

	Sectoare de activitate	Direcții de specializare în producție	Direcții de specializare a CDI	Impact regional **
B.6	Echipamente electrice			Nord Vest, Vest, Sud, Centru,
<i>Tehnologie medie-scăzută</i>				
B.7	Alte minerale ne-metalice, materiale de construcții		Materiale de construcții energo-eficiente Materiale ecologice ale producției agricole	
B.8	Metale de bază, produse din metal		Metale și aliaje	Sud Est, Sud, Sud Vest
B.9	Construcția navelor și bărcilor, căile ferate			Sud Est, Sud Vest
<i>Tehnologie scăzută</i>				
B.10	Procesarea alimentelor, băuturi, tutun	Alimente funcționale, vin, alimente ecologice		Sud
B.11	Textile, îmbrăcăminte, produse din piele	Conexiuni sectoriale industrie-agricultură, lanț de valoare complet, valoare adăugată prin design	Nano-compozite pentru aplicații textile Cercetări antropometrice pentru industria de confecții Textile tehnice pentru sănătate, auto, agricultură Textile inteligente Conversia deșeurilor textile	Nord Est, Sud Est, București Ilfov
B.12	Lemn și produse din lemn, mobilă	Mobilă cu valoare adăugată prin design	Conversia deșeurilor din lemn Materiale bazate pe lemn	Centru, Nord Est, Nord Vest
C	Tehnologia informației și comunicațiilor	Telecomunicații și software, programare Mecatronică, securitate, e-sănătate, TIC pentru transport, media nouă	Rețele ale viitorului, internetul serviciilor, software și vizualizare, media în rețea și internet 3d, electronice organice flexibile și de mare suprafață, design de sisteme încorporate, sisteme pentru sănătate personală, TIC pentru eficiență energetică, TIC de suport Știința computerului și inteligență artificială	Nord Est, Sud Est, București Ilfov, Vest, Nord Vest

D	Energie și mediu	Energie regenerabilă, energie eoliană, energie solară, construcții verzi, biomasă, servicii ecologice, energie geotermală, energie nucleară, industrial petrolieră	Poluare, management și monitorizare, inginerie de mediu, ecologie și știința mediului, tehnologii de rețea, energie regenerabilă și biocombustibili, tuburi solare termo-chimice, compozite nano TiO2 pentru decontaminări, lasere de înaltă energie, celule solare, trigenerare, cogenerare, mini mori de vânt pentru orașe, pompe de căldură, sisteme de irigație autonome energetic, eficiența energetică a clădirilor, structuri moleculare pentru panee fotovoltaice, sisteme inteligente de monitorizare și senzori pentru producția de energie, producția și managementul energiei (în special în zonele urbane)	Sud, București Ilfov, Vest, Nord Vest
E	Farmaceutică, sănătate, turism	Turism de întreținere, geriatrie, tratamente din plante și alte produse naturale, cosmetice dermatologice	Sisteme pentru persoanele în vârstă și cu dizabilități, antibiotice, cosmetice Mecatronica pentru sănătate, instrumente medicale și inginerie biomedicală Tratamente din plante și alte produse naturale	Nord Est, Sud Est, Sud Vest
F	Construcții		Soluții pentru construcții neutre energetic	Național

* Prelucrare după Ove Arup & Partners “Analysis and Evidence Base of the R&D&I Market in Romania”, Final Report, 14th March 2013

** Suplimentar sursei menționate la (*), au fost folosite date din analiza din acest capitol.

2 Mediul de afaceri

2.1 Mediul de reglementare

Contextul reglementărilor publice este unul de o importanță deosebită, întrucât acesta poate stimula sau nu economia să fie mai productivă, mai eficientă sau mai inovatoare. Mai mult decât atât, mediul de reglementare deficitar (luat cu sub-dimensiunile sale, pe care le vom discuta în continuare) este considerat una dintre cele mai importante piedici pe care România trebuie să le depășească astfel încât să atingă un nivel ridicat de competitivitate, care să plaseze România cel puțin la media Uniunii Europene. La baza acestui considerent se află atât consultările cu mediul de afaceri privind dezbateră documentului prezent cât și mai ales date statistice care susțin în mod consecvent poziționarea relativă slabă a României pe numeroși indicatori creați și măsurați de către reputele instituții internaționale, precum Banca Mondială, Forumul Economic Mondial și altele. Prezenta strategie subliniază, astfel, că îmbunătățirea mediului de reglementare în România va crea premisele pentru o dezvoltare economico-socială accelerată.

2.1.1 Gradul de aplicare a legislației care privește mediul de afaceri

Mediul de afaceri în colaborare cu care a fost realizat documentul de față, a denunțat faptul că legislația care reglementează mediul de afaceri nu este aplicată corect și uniform. Acest fapt rezultă într-o scădere a încrederii investitorilor și a companiilor în general în capacitatea autorităților publice de a le proteja drepturile acordate prin lege. Potrivit Global Competitiveness Report 2013-2014³¹, România ocupă poziția 82 din 148 pe indicatorul 1.01 Dreptul la Proprietate și poziția 110 din 148 pe indicatorul 1.02 Protecția Proprietății Intelectuale. Aplicarea deficitară a legislației are efecte negative asupra mediului de afaceri, descurajând efectuarea de activități generatoare de valoare adăugată de către companii. În mod special, este afectată proprietatea intelectuală, deoarece stimulentele de a obține un brevet sau o marcă înregistrată este mult redus atunci când protecția acestora este îndoielnică. Capacitatea instituțiilor de a aplica legislația reprezintă un factor determinant pentru dezvoltarea economică³², de aceea România trebuie să își întărească poziția referitor la acest aspect.

2.1.2 Predictibilitatea noilor măsuri legislative

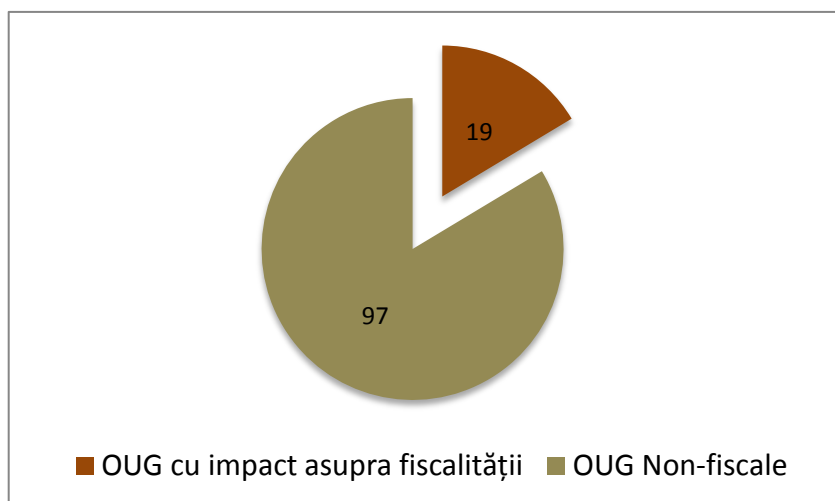
³¹ Raportul Mondial de Competitivitate 2013-2014 – <http://reports.weforum.org/the-global-competitiveness-report-2013-2014/>

³² Instituțiile ca și cauză fundamentală a creșterii pe termen lung, Daron Acemoglu și Simon Johnson (2005) <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1574068405010063>

În urma consultărilor cu mediul privat (Coaliția pentru dezvoltarea României, American Chamber of Commerce), a fost identificată lipsa de predictibilitate a deciziilor guvernamentale cu impact asupra mediului de afaceri. Factorii cheie care stau la baza lipsei de predictibilitate sunt: numărul mare de ordonanțe de urgență emise de către Guvern cu impact direct asupra fiscalității și perioada foarte scurtă până la intrarea în vigoare a legislației. Împreună, acești factori creează o instabilitate pentru mediul de afaceri în general și pentru investitori în special, prin faptul că diminuează acuratețea analizelor de randament ale diferitelor mijloace de investiții.

Principala metodă de adoptare, respectiv punere în vigoare a legislației cu impact asupra fiscalității (deci și a mediului de afaceri), este ordonanța de urgență emisă de Guvern. În anul 2013, un număr de 19 astfel de ordonanțe cu impact asupra fiscalității (dintr-un total de 116³³) au fost adoptate. Raportat la numărul de 12 luni dintr-un an, acest indicator arată faptul că Guvernul a emis în medie, peste o astfel de ordonanță pe lună. În contextul acestor schimbări aproape lunare, consecvența raportărilor financiare în sine este pusă sub semnul întrebare și mai ales capacitatea agenților economici de a se adapta la noile măsuri fiscal-legislative.

FIGURA 10 DISTRIBUȚIA OUG FISCALE VS. NEFISCALE (2013)

Sursă: Anexa 13 Ordonanțele de Urgență ale Guvernului cu impact asupra fiscalității, 2013 (Date de la Camera Deputaților)

Cel de-al doilea factor care contribuie la instabilitatea mediului de afaceri din această perspectivă este intrarea în vigoare foarte rapidă a acestor ordonanțe de urgență. Potrivit Legii Nr 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, Art. 11. Alin. (2). *“Ordonanțele de Guvern intră în vigoare la data publicării în Ministerul Oficial al României, Partea I, sub condiția depunerii lor prealabile la*

³³ Ordonanțele de urgență emise în anul 2013 de către Guvern
http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.lista_anuala?an=2013&emi=3&tip=18&rep=0

Camera competentă să fie sesizată, dacă în cuprinsul lor nu este prevăzută o dată ulterioară.”³⁴ Astfel, intratea în vigoare foarte rapidă pune probleme agenților economici.

2.1.3 Calitatea măsurilor legislative

Conform recomandărilor Comisiei Europene, administrația publică din România are în continuare nevoie de eforturi susținute pentru consolidarea guvernării și a calității instituțiilor, reducerea birocrăției, sporirea profesionalismului funcționarilor publici, îmbunătățirea semnificativă a calității actelor legislative și realizarea de eforturi suplimentare pentru asigurarea unei absorbții mai rapide a fondurilor UE, în special prin consolidarea sistemelor de gestiune și de control și îmbunătățirea procedurilor de achiziții publice³⁵. Calitatea măsurilor legislative a fost un alt factor adus în discuție în cadrul dezbaterilor cu mediul de afaceri. Astfel, aceasta a fost invocată ca și un factor cheie de îmbunătățit pentru asigurarea stabilității mediului de afaceri și deci și a creării premiselor pentru creștere economică și de competitivitate.

2.1.4 Transparența activității autorităților publice

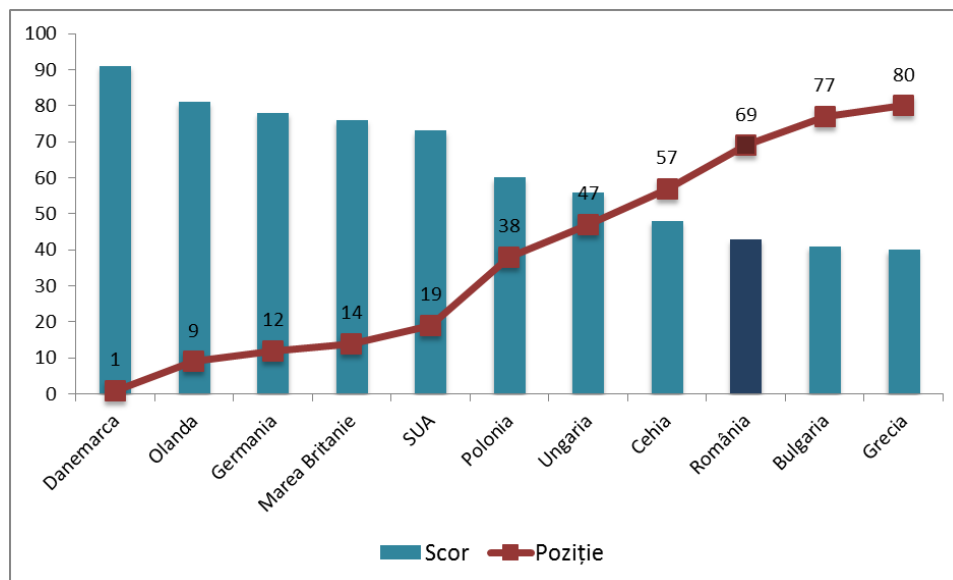
Gradul de transparență a activității autorităților și a întreprinderilor publice se poate măsura, indirect, prin intermediul Indexului Percepției de Corupție, care plasează România pe un modest loc 69 din 177 de țări participante la studiul din 2013. La rândul său, această percepție este indicativă a nivelului efectiv de corupție (mai precis, acesta măsoară nivelul perceput al corupției în rândul oficialilor și al politicienilor și folosirea incorectă a funcției publice în beneficiu particular³⁶), care are efecte devastatoare asupra bunei funcționări a mecanismelor de piață – distorsionarea piețelor, ineficiență în atingerea obiectivelor strategice ale țării, incompetență în conducerea întreprinderilor de stat etc.

³⁴ Legea nr 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative
http://www.monitoruloficial.ro/docs/260_lg24.pdf

³⁵ Comisia Europeană (2013), *Recomandarea Consiliului privind Programul național de reformă al României pentru 2013 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de convergență al României pentru perioada 2012-2016*, Bruxelles, 29.5.2013, SWD(2013) 373 final

³⁶ Transparency International (2013), *Corruption Perceptions Index*
<http://cpi.transparency.org/cpi2013/results/>

FIGURA 11 **SCORUL ȘI POZIȚIA COMPARATIVE ALE ROMÂNIEI ÎN INDEXUL PERCEPȚIEI DE CORUPȚIE**
(2013)

Sursă: Transparency International (2013), *Corruption Perceptions Index*

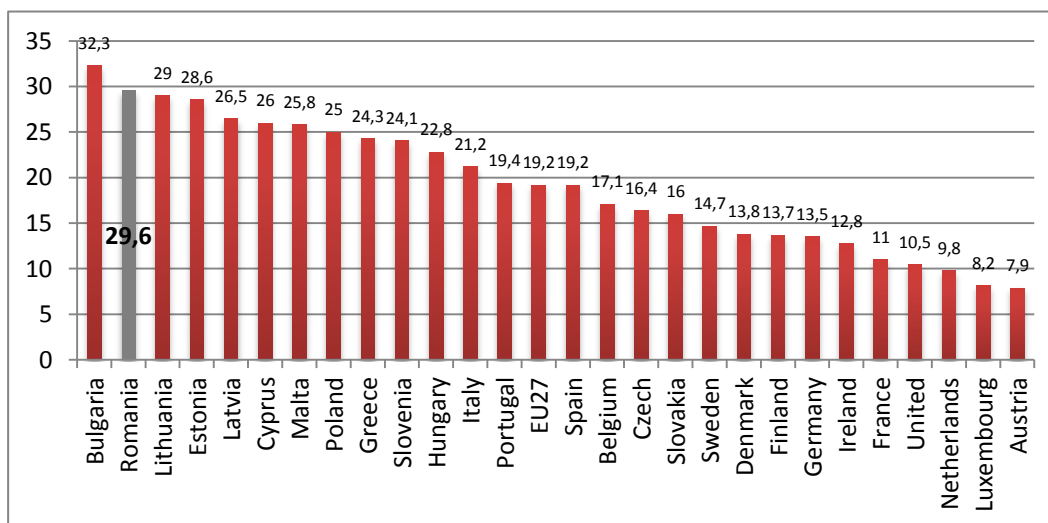
2.1.5 Fiscalitate și parafiscalitate

Fiscalitatea reprezintă factorul adus cel mai des în discuțiile referitoare la provocările majore ale mediului de afaceri din România. Astfel, ratele de taxare ocupă locul 1 în clasamentul celor mai problematice factori pentru afaceri, cu 17,8% din respondenți și reglementarea taxelor ocupă locul 3 cu 11,8% din respondenți în același clasament realizat în cadrul Global Competitiveness Report (World Economic Forum). Din punct de vedere administrativ, România are cel mai mare număr de plăți ale taxelor pe an, de 39 în 2013 (în scădere de la 113 în 2010 dar încă cel mai ridicat din UE, media UE fiind 13,1³⁷). În același timp, pe indicatorii din Global Competitiveness Report 2013-2014, România ocupă poziții foarte slabe în ceea ce privește efectul negativ al taxării excesive asupra stimulentei de a investi (poziția 136 din 148) sau de a participa la forța de muncă (poziția 146 din 148). Nu în ultimul rând, România are o rată modestă de colectare a taxelor (28,5% comparativ cu media UE de 40,6%). Datele referitoare la parafiscalitatea României sunt greu de obținut tocmai din cauza faptului că nu există o autoritate centrală care să le gestioneze, ci ele sunt mai degrabă un produs secundar al numeroaselor schimbări din Codul Fiscal. Cu toate acestea, parafiscalitatea a fost amintită des în cadrul dezbaterilor publice la care a fost supus prezentul document. Astfel, parafiscalitatea este desemnată ca și factor de investigat în detaliu și de stabilit relevanța acestuia pentru eforturile de creștere a competitivității României.

³⁷ Studiu PWC, Paying taxes 2013 <http://www.pwc.com/gx/en/paying-taxes/assets/pwc-paying-taxes-2013-full-report.pdf>

Conform datelor din Eurostat pe 2012, România ocupă locul 2 în clasamentul țărilor cu cea mai mare economie subterană din UE (unde economia subterană ia în considerare atât evaziunea fiscală clasică – adică acolo unde plătitorul de taxe este înștiințat dar nu plătește, dar și toate tranzacțiile care ar fi fost supuse taxării dar care nu au fost nici măcar declarate, vezi muncă la negru etc.).

FIGURA 12 MĂRIMEA ECONOMIEI SUBTERANE, % DIN PIB (2012)

Sursă: EUROSTAT

Această contraperformanță are consecințe negative puternice asupra economiei – începând prin dificultatea de a colecta veniturile bugetare/fiscale, care rezultă într-un buget de stat consolidat mai mic, și astfel de o flexibilitate mai redusă a Guvernului în fața unor schimbări macroeconomice dar și în general o capacitate diminuată de a adresa probleme reale ale economiei și societății. Economia subterană foarte extinsă are și efectul de a distorsiona piețele – vezi unii agenți economici care nu își plătesc taxele și își îmbunătățesc poziția financiară față de competitori. Acest fapt descurajează atingerea de competitivitate prin mijloace legale.

2.2 Rolul IMM

Îmbunătățirea competitivității IMM-urilor este un domeniu esențial de intervenție în condițiile în care IMM-urile reprezintă peste 99% din totalul întreprinderilor active în economia României, cu o contribuție decisivă la formarea valorii adăugate brute naționale, la crearea de locuri de muncă și asigurarea coeziunii³⁸. Elaborarea *Strategiei Naționale pentru Competitivitate* trebuie să pună accent pe capitalizarea potențialului industriilor și serviciilor competitive, atragerea IMM-urilor în lanțul de creare a valorii, promovarea inovării tehnologice și susținerea internaționalizării IMM-urilor, în complementaritate cu *Strategia guvernamentală pentru dezvoltarea sectorului IMM din România orizont 2020*, cu *Strategia de Cercetare și Inovare* și cu

Strategia Națională de Export 2014 – 2020, pentru a se înscrie în logica susținerii unei viziuni pe termen lung cu privire la competitivitate.

Statisticile privitoare la dinamica întreprinderilor oferă inputuri semnificative pentru viitoarea politică de competitivitate a României. Astfel, deși rata de creare a întreprinderilor se caracterizează printr-o ușoară creștere în anul 2011 (36,1%) față de 2010 (33,2%), trebuie menționat faptul că 58,7% dintre întreprinderile nou create nu au niciun salariat, că doar 63,4% dintre acestea își păstrează statutul activ după un an de activitate și că numai 16,8% fac investiții în acea perioadă, fapt care arată o înclinație antreprenorială către întreprinderile mici și micro, dar și existența unor dificultăți la intrarea pe piață legate de lipsă de resurse, competiție ridicată, obstacole în identificarea clienților, acces dificil la credite ș.a.³⁹.

În acest context, recomandările specifice ale Comisiei Europene pentru România vizează *facilitarea accesului IMM-urilor la finanțare și reducerea sarcinii administrative care le revine acestora*⁴⁰. Printre orientările propuse de Programul Național de Reformă în 2013 se regăsesc demersuri strategice și operaționale pentru îmbunătățirea condițiilor cadru pentru întreprinderi, reducerea costurilor administrative, elaborarea *Strategiei Naționale pentru Competitivitate 2014 – 2020* și acțiuni menite să îmbunătățească performanțele în atragerea de fonduri europene și gestionarea schemelor de ajutor de stat și minimis.

Alte acțiuni complementare includ orientările *Small Business Act* (SBA) transpuse de România în Legea privind stimularea înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii, aprobată în anul 2013⁴¹, ale cărei rezultate așteptate sunt creșterea semnificativă a soldului net de IMM-uri active economic, inclusiv a celor de tip start-up și spin-off, dezvoltarea întreprinderilor existente și crearea de locuri de muncă, precum și facilitarea accesului la resurse financiare printr-o varietate de *programe naționale destinate finanțării IMM-urilor*⁴².

³⁹ INS (2013), *Întreprinderi noi și profilul întreprinzătorilor din România*, ISSN: 2065-5487

⁴⁰ Comisia Europeană (2013), *Recomandarea Consiliului privind Programul național de reformă al României pentru 2013 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de convergență al României pentru perioada 2012-2016*, Bruxelles, 29.5.2013, SWD(2013) 373 final

⁴¹ Proiectul de lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 346/2004 privind stimularea înființării și dezvoltării IMM, adoptat de Guvernul României în anul 2013, creează cadrul necesar transpunerii în legislația națională a SBA și reglementează dezvoltarea unui set de indicatori specifici pentru sprijinirea nevoilor de finanțare și inovare ale IMM, îmbunătățirea cadrului de reglementare, dezvoltarea educației antreprenoriale și simplificarea administrativă.

⁴² Programul național multianual pentru dezvoltarea culturii antreprenoriale în rândul femeilor manager din sectorul IMM; Programul pentru dezvoltarea abilităților antreprenoriale în rândul tinerilor și facilitarea accesului acestora la finanțare START; Programul național multianual de înființare și dezvoltare de incubatoare tehnologice și de afaceri; Programul pentru stimularea înființării și dezvoltării microîntreprinderilor din sfera economiei sociale; Programul pentru transferul afacerilor; Programul național multianual de microindustrializare; Programul de dezvoltare a activităților de comercializare a produselor și serviciilor de piață; Programul național multianual pentru susținerea meșteșugurilor și artizanatului; Programul național multianual pentru stimularea creării, dezvoltării și promovării brandurilor sectoriale și sub-sectoriale; Programul național multianual pentru înființarea și dezvoltarea IMM-urilor în mediul rural; Alte programe naționale pentru IMM, aprobate în condițiile legii. Sursa: *Proiect de Lege pentru*

În acord cu principiile de punere în aplicare a Cadrului Strategic Comun 2014–2020, România va trebuie să realizeze o tranziție decisivă către *instrumentele financiare destinate IMM-urilor în vederea susținerii inovării, care să asigure punerea la dispoziție a capitalului de pornire, a garanțiilor, a împrumuturilor, a capitalului de tip mezanin și a capitalului inițial pentru sprijinirea IMM-urilor*. În viitoarea perioadă de programare, finanțarea FEDR poate acoperi acțiuni de creare a unei culturi antreprenoriale, exploatare comercială a noilor idei și a rezultatelor cercetărilor, servicii de consiliere în domeniul afacerilor, dezvoltarea de noi modele de afaceri, organizarea activităților de marketing, în special pentru a favoriza internaționalizarea, susținerea investițiilor în tehnologii de vârf în domeniul produselor și serviciilor, integrarea IMM-urilor în lanțurile de furnizori și în cadrul clusterelor și îmbunătățirea accesului acestora la finanțare, inclusiv prin dezvoltarea instrumentelor financiare pentru susținerea întreprinderilor inovative. Adicional, finanțarea FEADR și FEPAM poate fi orientată către oferirea de sprijin pentru restructurarea exploatațiilor agricole care se confruntă cu probleme structurale majore, ajutoare pentru începerea activității acordate tinerilor agricultori, integrarea producătorilor primari în lanțul alimentar, gestionarea eficientă a riscurilor economice și a celor legate de mediu, dezvoltarea întreprinderilor, introducerea de noi produse, servicii, tehnologii și îmbunătățirea organizării pieței în sectoarele pescuitului și acvaculturii.

2.3 Analiza mediului de afaceri

La un nivel general, atractivitatea mediului de afaceri este evaluată de Comisia Europeană prin intermediul unui indicator compozit⁴³, a cărui valoare, în creștere de la 0,56 puncte în 2011 la 0,67 puncte în 2014, plasează România în jurul mediei europene. Timpul necesar pentru a începe o afacere⁴⁴ în România a fost în anul 2013 de 9 zile fiind peste media europeană (13,3 zile), mult mai rapid față de ultimele clasate, Malta cu 40 de zile și Polonia cu 30 de zile, dar departe de cele doar 3 zile necesare în Portugalia.⁴⁵

Valorile pentru alți doi indicatori importanți pentru a caracteriza mediul de afaceri – investițiile în echipamente și accesul la finanțare – arată nivele ale performanței peste media UE. Deși în scădere de la 14,22% în 2007 la 9,48 % în 2011 (Figura 19), investițiile în echipamente înregistrează un nivel peste media europeană – 7,37% în 2007 și 6,42% în 2011 – în tot acest interval. Mai mult, în anul 2007, România s-a situat pe prima poziție în acest clasament. Interesant de notat că Irlanda, o țară de înaltă performanță, așa cum am

modificarea și completarea Legii nr. 346/2004 privind stimularea înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii, cu modificările și completările ulterioare

⁴³ Indicatorul este calculat după o metodologie proprie, pe baza raportului anual al Băncii Mondiale *Doing Business. Smarter Regulations for Small and Medium-Sized Enterprises*. La rândul ei, Banca Mondială are în vedere un set de 10 indicatori, care evaluează reglementarea afacerilor și protecția drepturilor de proprietate, precum și efectele acestora asupra afacerilor, în special ale firmelor mici și mijlocii. Indicatorul ia valori de la 1 (cea mai bună performanță) la 0 (cea mai slabă performanță).

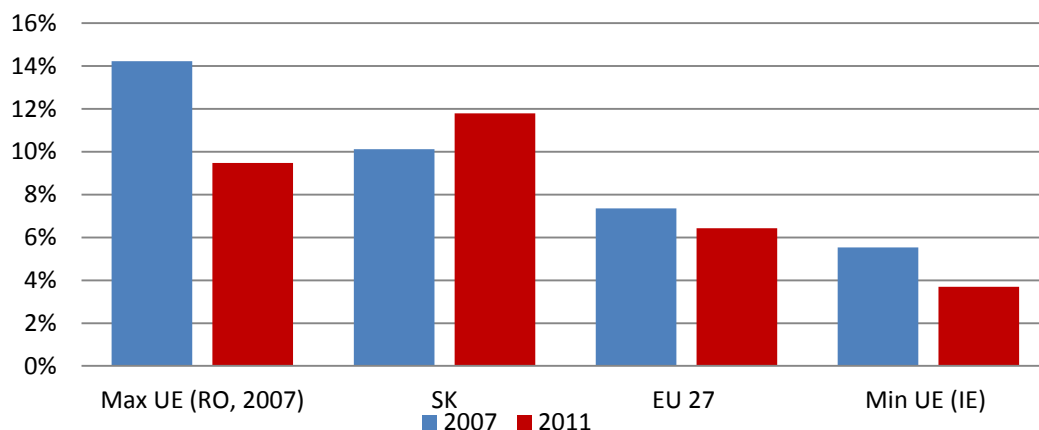
⁴⁴ Timpul necesar pentru a începe o afacere este înregistrat în zilele calendaristice și este considerat ca durată medie pe care avocații o consideră necesară. Timpul necesar pentru fiecare procedură este de minim o zi.

⁴⁵ Sursa datelor:

http://www.doingbusiness.org/Reports/~/_media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Profiles/Regional/DB2014/DB14-European-Union.pdf

văzut în câteva rânduri, înregistrează cea mai mică valoare din EU și în descreștere, de la 5,53% în 2007 la 3,7% în 2011.

FIGURA 13 INVESTIȚIILE MEDIULUI DE AFACERI ÎN ECHIPAMENTE (PROCENTE DIN PIB)

Notă: PIB este calculat la prețuri curente în mld. euro/ecu; Investițiile în echipamente sunt calculate la prețuri curente, mld. euro/ecu.

Sursa: Prelucrarea datelor, Ameco, Eurostat

În ceea ce privește accesul IMM la sursele de finanțare⁴⁶, România se situează în anul 2011 din nou deasupra mediei Uniunii Europene cu 0,58 puncte față de 0,54 puncte. Evaluarea, însă, trebuie privită cu rezerve.⁴⁷ Pe de o parte, există într-adevăr tendințe pozitive care explică poziționarea relativ bună în cadrul UE. Împrumuturile pe termen scurt acordate IMM-urilor s-au ridicat la 39 mld. Lei (cca. EUR 8,7 mld.) în iunie 2012, cu 7,4% mai mult decât în iunie 2011 (p. 58), iar împrumuturile pe termen mediu și lung a continuat să crească, situându-se la nivelul a 44 mld. Lei în iunie 2012 (cca. EUR 9,9 mld), cu 7.4% mai mult decât în anul precedent (p. 62). Cu toate acestea, nivelul de îndatorare bancară în România este de cca. 2,3% din PIB, sub media UE de 5,65% în 2010 (p. 23).⁴⁸

Pe de altă parte, criza economică și financiară a avut un impact negativ asupra ansamblului operațional de finanțare, prin îngustarea piețelor, înăsprirea condițiilor de acordare a creditelor în paralel cu scumpirea acestora, devalorizarea garanțiilor, în special imobiliare, înrăutățirea poziției financiare a IMM-urilor, ceea ce a împiedicat multe dintre ele să îndeplinească criteriile de eligibilitate și să poată să-și asigure co-finanțarea

⁴⁶ Accesul IMM la surse de finanțare este un scor calculat pe baza sondajelor Eurobarometru, cumulând 6 indicatori ca procent din total răspunsuri la următoarele întrebări: A crescut nevoia de finanțare bancară? Nu ați aplicat la un credit bancar de teama respingerii? Ați aplicat la un credit bancar dar ați fost respins? Ați observat o creștere semnificativă în 1) disponibilitatea, 2) mărimea, 3) predispoziția băncilor în a acorda credite IMM-urile în ultimele 6 luni. Ia valori de la 0 la 1, 1 fiind cel mai bun.

⁴⁷ Argumentele folosite în această parte urmează îndeaproape materialul GEA Strategy & Consulting S.A., "SME Access to Finance Preliminary Study for Romania", 29 martie 2013.

⁴⁸ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/finance/data/enterprise-finance-index/situations-in-member-states/ro/index_en.htm

și fluxurile monetare necesare proiectelor. În mod particular, două segmente ale pieței au înregistrat o evoluție îngrijorătoare: micro-finanțarea și creditarea exporturilor. Activitatea de micro-finanțare a fost afectată de ratele înalte ale creditelor neperformante din portofoliile de micro-finanțare ale băncilor, dar și de percepția băncilor asupra riscurilor aferente operațiunilor de finanțare în favoarea IMM-urilor. Sunt numai 3 instituții financiare nebankare specializate în micro-finanțare, iar majoritatea acestei finanțări se realizează în monede străine, cu consecințe negative asupra costurilor aferente. În ceea ce privește creditele de export, acestea reprezintă instrumentul financiar cu cea mai scăzută prezență în oferta băncilor de pe piața românească, ponderea creditelor de export în volumul total al împrumuturilor reprezentând numai 0,13% în iunie 2012 (p. 71). Acest fenomen se întâmplă în pofida faptului că băncile doresc să finanțeze activități de export, considerând că IMM-urile implicate în operațiuni de export au o capacitate mai bună de rambursare⁴⁹.

Instrumentele pieței de capital pot reprezenta o alternativă potențială de finanțare, dar în prezent ele nu pot fi folosite pe scară largă, întrucât lipsește masa critică de companii promițătoare care să poată atrage atenția fondurilor de investiții în acest domeniu. În același timp, România continuă să aibă o piață de capital subdezvoltată, platformele alternative de tranzacționare sunt încă fază incipientă și nici nu există o cultură antreprenorială în acest sens, ceea ce, alături și de o piață a muncii rigidă, un nivel scăzut al cheltuielilor dedicate cercetării și dezvoltării și un cadru legislativ și fiscal încă inadecvat, reprezintă factori care împiedică dezvoltarea unei piețe mai semnificative de instrumente financiare.

3 Cercetare, dezvoltare, inovare (CDI)

La momentul actual, nivelul cheltuielilor CDI este de doar 0,48% din PIB (2011), din care cheltuielile sectorului privat reprezintă 0,17% din PIB (2011), situație care plasează România pe penultima poziție a clasamentului european *Innovation Union Scoreboard 2013*⁵⁰. Faptul că mediul privat pare să nu prezinte interes pentru activități de cercetare este o provocare în momentul de față, împreună cu inexistența unei mase critice de cercetători. Totodată, procentul de IMM-uri angajate în activități de inovare este unul redus, devenind prioritar ca IMM-urile să fie sprijinite în următoarea perioadă să lanseze produse sau servicii inovative prin fonduri de capital de risc, granturi, proiecte colaborative etc. România ocupă ultima poziție pentru categoriile „legături și antreprenoriat” și „active intelectuale” și penultima pentru „calitatea sistemelor de cercetare”. Câteva date suplimentare explică această performanță: România a înregistrat doar două cereri de brevet EPO (European Patent Office) la un milion de locuitori în 2010, față de o medie europeană de 109; procentul salariaților CDI în populația activă este de 0,5% față de o medie europeană de 1,5%; doar 30%

⁴⁹ Conform Raportului BNR privind stabilitatea financiară în 2011, ponderea creditelor neperformante privind companiile implicate în comerț exterior este semnificativ mai redusă decât în restul economiei (BNR (2011), „Financial Stability Report”, p. 87 (disponibil la : <http://www.bnro.ro/Publicatii-periodice-204.aspx>.)

⁵⁰ European Commission (2013), *Innovation Union Scoreboard 2013*. Disponibil la: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/files/ius-2013_en.pdf

dintre întreprinderi au avut activități de inovare în anul 2010 față de 52,9% la nivelul EU27, conform rezultatelor CIS (*Community Innovation Survey*), procentul inovatorilor tehnologici fiind cel mai redus din rândul țărilor europene ș.a.⁵¹

Analiza funcțională a sistemului CDI din România realizată de Banca Mondială arată că „sectorul CDI din România se află într-o criză ascunsă, cu implicații grave asupra competitivității și perspectivelor de creștere pe termen lung ale țării”, sugerând totodată patru direcții principale de acțiune pe termen scurt și mediu, respectiv: consolidarea guvernancei sistemului CDI, îmbunătățirea gestionării CD publice, accelerarea transferului rezultatelor CD și încurajarea cererii pentru CD din partea sectorului privat, în special prin îmbunătățirea climatului investițional pentru inovare⁵². În aceeași direcție, recomandările Comisiei Europene au în vedere creșterea eficienței și a eficacității investițiilor în CDI, stabilirea unor priorități cu privire la acțiunile care pot atrage investiții private, întărirea cadrului de protecție privind drepturile de proprietate intelectuală și accelerarea comercializării rezultatelor cercetării⁵³.

Pentru a răspunde provocărilor identificate, demersurile strategice asumate de România prin *Programul Național de Reformă 2013* vizează promovarea inovării și îmbunătățirea transferului tehnologic prin dezvoltarea componentei de *specializare inteligentă*, bazată pe sectoarele industriale, serviciile și regiunile identificate ca având un potențial inovator ridicat, în vederea stimulării capacității acestora de a atrage IMM-urile în lanțurile de furnizori, de a inova procesele tehnologice și produsele și de a pătrunde pe noi piețe⁵⁴.

Pentru realizarea acestor deziderate, resurse complementare celor publice propuse prin Planul Național pentru CDI pot fi atrase prin principalul program european de finanțare a CDI pentru perioada 2014–2020, *Horizon 2020*, al cărui scop central este acela de a dezvolta capacitățile industriale europene în domeniul tehnologiilor esențiale (*key enabling technologies, KET*), printre care se numără: fotonica, microelectronica și nanoelectronica, nanotehnologiile, materialele avansate, sistemele avansate de fabricație și de prelucrare și biotehnologia. Pe lângă ținerea unor domenii industriale prioritare, *Horizon 2020* facilitează cooperarea dintre întreprinderi, instituții de învățământ superior și centre de cercetare prin intermediul așa numitelor Comunități de Cunoaștere și Inovare (CCI) dezvoltate în cadrul Institutului European de Inovare și Tehnologie (EIT)⁵⁵ sau prin programele de parteneriat public-privat deschise către domenii de vârf ale cercetării.

⁵¹ Eurostat pocketbook (2013), *Science, technology and innovation in Europe*, 2013 edition

⁵² Banca Mondială – Regiunea Europa și Asia Centrală (2013), *Analiza funcțională a sistemului CDI din România*, 2012. Disponibil la: http://www.sgg.ro/docs/File/UPP/doc/rapoarte-finale-bm/etapa-II/Cercetare_RO_Romania%20RD&I%20Functional%20Review%20-%20Final%20Report-RO.pdf

⁵³ Comisia Europeană (2013), Document de lucru al Serviciilor Comisiei: *Evaluarea Programului național de reformă pentru 2013 și a Programului de convergență ale României*, Bruxelles, 29.5.2013, SWD(2013) 373 final

⁵⁴ Ministry of Foreign Affairs (2013), *Main commitments for the National Reform Programme 2013*, Annex no. 2, Romania, April 2013

⁵⁵ European Commission, Research & Innovation, *Horizon 2020*. Disponibil la: http://ec.europa.eu/research/horizon2020/index_en.cfm

Investițiile în CDI au ca surse importante și fondurile structurale și de coeziune 2014-2020, care, spre deosebire de *Horizon 2020*, iau în considerare întărirea capacității de cercetare-dezvoltare ținând cont de particularitățile nivelului de dezvoltare economică. Acțiunile vizate aici se întind pe un spectru larg, de la activitatea de inovare în întreprinderi și sprijinirea aglomerărilor competitive de firme la promovarea serviciilor de consultanță pentru întreprinderi în domeniul CDI, inclusiv în domeniul serviciilor, al centrelor creative, al industriilor culturale și creative și al inovării sociale. Resurse complementare provin din alte inițiative europene de tipul *Parteneriatelor europene pentru inovare* (de ex. Parteneriatul european pentru inovare privind îmbătrânirea activă și sănătoasă sau cel pentru agricultură sustenabilă și productivitate) sau de tipul cooperării transfrontaliere (de ex. *Alianțe ale Cunoașterii* finanțate prin *Erasmus +*).

3.1 Energie, infrastructură și mediu

Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute de carbon (OT4), Promovarea adaptării la schimbările climatice, a prevenirii și a gestionării riscurilor (OT5), Protecția mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor (OT6), Promovarea transportului durabil și eliminarea blocajelor de la nivelul rețelelor majore de infrastructură (OT7) încadrează trei ținte ale *Strategiei Europa 2020*, prin care România și-a propus să reducă cu 21% emisiile de gaze cu efect de seră (GES) din sectoarele ETS⁵⁶ și cu 10% emisiile de GES pentru sectoarele non-ETS (comparativ cu anul de bază 2005), să crească la 24% ponderea energiei din surse regenerabile în consumul final de energie (și la 10% pentru sectorul transporturi) și să realizeze o economie de cca. 10 Mtep (19%) a consumului de energie primară.

România este destul de avansată în materie de îndeplinire a angajamentelor asumate prin strategia Europa 2020 pentru emisiile de gaze cu efect de seră din sectoarele non – ETS (se situează în cadrul obiectivului cu o marjă de 10%) și pentru ponderea energiei din surse regenerabile în consumul final, care a ajuns la 21,4% în anul 2011, aproape de ținta programată pentru 2020 de 24%, dar este încă foarte vulnerabilă în privința eficienței energetice. Piderile însemnate ale rețelelor de distribuție a energiei electrice reprezintă ineficiențe ce trebuie înlăturate iar intensitatea energetică României (cantitatea mare de energie necesară generării unei sume fixe prin mecanismul de piață) este mare comparativ cu țările UE. După Bulgaria și Estonia, România este cea de-a treia cea mai energointensivă economie a Uniunii Europene, cu o intensitate energetică de 2,5 ori mai mare decât media europeană și este, de asemenea, pe cea de-a treia poziție din punct de vedere al intensității emisiilor de carbon⁵⁷. Cauzele sunt legate de restructurarea lentă a bazei industriale care înainte de 1989 era caracterizată printr-o pondere ridicată a industriilor mari consumatoare de energie⁵⁸, dar și de ineficiența sistemelor de termoficare pentru clădirile de locuințe și de evoluțiile modeste privind ameliorarea eficienței energetice din sectorul transporturilor rutier, feroviar și pe căi navigabile. La acestea se adaugă

⁵⁶ Schema Uniunii Europene de comercializare a certificatelor de emisii de gaze cu efect de seră

⁵⁷ Comisia Europeană – Europa 2020 – Domenii cheie: *Energy and climate targets* . Disponibil la: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/themes/16_energy_and_ghg.pdf

⁵⁸ European Commission (2012), *Industrial Performance Scoreboard and Member States' Competitiveness Performance and Policies*, SWD (2012) 298

lipsa de eficiență și transparență a întreprinderilor deținute de stat în sectoarele energie și transporturi sau dificultățile legate de integrarea piețelor energiei electrice și gazelor naturale pe piețele europene.⁵⁹ Adicional ineficienței energetice, sectorul transporturi este grav afectat de infrastructura slab dezvoltată, îndeosebi de cea rutieră, pentru a cărei calitate România ocupă ultima poziție în rândul țărilor europene conform clasamentului World Economic Forum⁶⁰. Pe de altă parte infrastructura digitală este și ea subdezvoltată, mai precis, rata de penetrare a conexiunilor în bandă largă la 100 de locuitori raportată la media UE27 este scăzută, fiind de 13.7/100 de locuitori în 2010, în comparație cu media UE27 de 25.6/100 de locuitori. Stăm la fel de slab și în ceea ce privește gradul de conectare a populației la sisteme centralizate de alimentare cu apă curată și sanogenă și la localităților la stații de epurare conforme și gradul de acoperire a populației deservită de sisteme de management integrat al deșeurilor.

Pentru a se încadra în așteptările pentru creșterea “verde”, România trebuie să introducă acțiuni corective, principalele provocări vizând reducerea emisiilor de GES din atmosferă, precum și sporirea performanțelor tehnice și energetice ale parcului de material rulant și ale parcului auto. Prin Planul Național de Reformă pentru anul 2013, România și-a asumat o serie de angajamente privind fiecare din cele trei arii tematice – energie, transporturi, mediu. Astfel, pentru capitolul Energie, se au în vedere măsuri de îmbunătățire a eficienței energetice (reabilitare termică, sisteme de încălzire centralizate etc.), precum și reducerea schemelor de sprijin pentru energia regenerabilă, pentru a diminua costurile considerate prea mari. Totodată, este în curs de revizuire *Strategia Energetică a României pentru perioada 2007 - 2020*, care va avea componente dedicate eficienței energetice în industrie, transport și consumul public și rezidențial, precum și o secțiune dedicată energiei regenerabile. Nu în ultimul rând, în anul 2013 a fost elaborată *Strategia națională pentru schimbările climatice 2013 - 2020*, urmând ca în scurt timp să fie elaborat și planul de acțiune al acesteia. La capitolul Transporturi, *Strategia pentru transport durabil* are ca orizonturi temporale perioada 2007 – 2013 și 2020, 2030, în trimestrul I/2014 urmând a fi finalizat și MasterPlanul General pentru Transport (MPGT) care încorporează și *Strategia de dezvoltare a sistemului național de transport*. La capitolul Mediu, a fost elaborată *Strategia Națională pentru Managementul Deșeurilor 2014 – 2020*, al cărei scop este acela de protejare a mediului și promovare a folosirii raționale a resurselor, dar și a planurilor naționale și județene de gestionare a deșeurilor și a Planului național de prevenire a generării deșeurilor⁶¹.

Realizarea angajamentelor descrise de strategiile și planurile amintite depinde decisiv de capacitatea de absorbție a fondurilor structurale și de coeziune pe fiecare din obiectivele tematice propuse prin Cadrul Strategic Comun 2014 - 2020. Astfel, pot fi sprijinite acțiuni de creștere a eficienței energetice, a folosirii energiei din surse regenerabile și a reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră. Acest lucru poate fi gândit în

⁵⁹ Comisia Europeană (2013), Document de lucru al Serviciilor Comisiei: *Evaluarea Programului național de reformă pentru 2013 și a Programului de convergență ale României*, Bruxelles, 29.5.2013, SWD(2013) 373 final

⁶⁰ Comisia Europeană – Europa 2020 – Domenii cheie: *Network Industries - Transport*. Disponibil la: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/themes/14_transport.pdf

⁶¹ Ministry of Foreign Affairs (2013), *Main commitments for the National Reform Programme 2013*, Annex no. 2, Romania, April 2013

strânsă legătură cu obiective privind consolidarea competitivității IMM-urilor, susținând noile întreprinderi și activități în sectoare cu emisii scăzute de carbon, precum și prin încurajarea CDI în domeniul eficienței energetice și al energiei din surse regenerabile, precum și al dezvoltării noilor tehnologii pentru captarea și stocarea carbonului. De asemenea, promovarea adaptării la schimbările climatice, a prevenirii și a gestionării riscurilor poate fi susținută prin intensificarea procesului de împădurire a terenurilor agricole și a celor degradate, dezvoltarea sistemelor de management integrat al deșeurilor și reabilitarea siturilor contaminate istoric, dar și gestionarea mai bună a deșeurilor, inclusiv a deșeurilor periculoase. Acțiunile-cheie care pot susține protecția mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor pot fi extinderea spațiilor verzi în localități, realizarea sistemelor integrate de alimentare cu apă, a stațiilor de tratare, canalizare și epurare, implementarea sistemelor adecvate de management pentru protecția naturii, cu prioritate în rețeaua europeană Natura 2000. Nu în ultimul rând, din perspectiva îmbunătățirii competitivității, dezvoltarea infrastructurii de transport trebuie privită ca factor decisiv de creștere economică și coeziune teritorială și socială. Alte programe europene de finanțare, de ex. *Connecting Europe Facility*, pot fi complementare celor care privesc sprijinul acordat întreprinderilor pentru CDI și adoptării de tehnologii pentru adaptarea la schimbări climatice și reducerea efectelor acestora, protecția mediului și promovarea transportului durabil⁶².

4 Piața muncii, politicile sociale și educația

4.1 Ocupare și mobilitate pe piața muncii

Referitor la rata de ocupare pentru grupa de vârstă 20–64 ani, România și-a propus o țintă de 70% până în anul 2020, cu cinci puncte procentuale sub nivelul propus de Uniunea Europeană, de 75%. Valoarea indicatorului pentru anul 2012 este de 63,8% în cazul României și de 68% în cazul Uniunii Europene, situație care reclamă eforturi de îmbunătățire continuă a perspectivelor de ocupare și a productivității muncii în acord cu *Orientările privind ocuparea forței de muncă* adoptate la nivel european în 2011, care stabilesc priorități și obiective comune statelor membre pentru creșterea participării la piața muncii, reducerea șomajului structural și promovarea calității locurilor de muncă; dezvoltarea unei forțe de muncă bine calificate, care să răspundă cerințelor pieței muncii și promovarea învățării pe tot parcursul vieții; îmbunătățirea calității și a performanței sistemelor de educație și formare la toate nivelurile și creșterea participării la învățământul terțiar sau cel echivalent; promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei.

Provocările ocupării pentru România sunt legate de numărul mare de tineri care nu sunt încadrați în muncă și care nu participă la educație și formare (16,8% în România, 13,2% la nivelul Uniunii Europene în 2012)⁶³, de

⁶² European Commission (2012), *Elements for a Common Strategic Framework 2014 to 2020*, SWD (2012) 61 final, Part I, II

⁶³ Comisia Europeană, Europa 2020–Domenii cheie: *Youth unemployment*. Disponibil la: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/themes/21_youth_unemployment.pdf

o rată scăzută de ocupare în rândul femeilor (56,3% față de media UE de 62,4%)⁶⁴ și a lucrătorilor vârstnici (41,4% față de media UE de 48,9%)⁶⁵, precum și de o productivitate a muncii foarte redusă, în scădere cu 1,5% în anul 2012 față de anul 2011, legată direct și de proporția ridicată a forței de muncă activă în agricultură, silvicultură și pescuit care este cea mai mare din Uniunea Europeană (28,6% în 2011).

Recomandările Comisiei Europene cu privire la asigurarea unei mai bune participări pe piața muncii și creșterea productivității forței de muncă vizează punerea în aplicare fără întârziere a *Planului național pentru încadrarea în muncă a tinerilor*, pentru a combate șomajul în rândul tinerilor. Printre măsurile recomandate se înscriu: garanția pentru tineri, creșterea calității serviciilor oferite de Serviciul Public de Ocupare, prin consolidarea capacității Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă, revizuirea și consolidarea politicilor active în domeniul pieței muncii⁶⁶. În anul 2013, a fost finalizată *Strategia Națională pentru Ocuparea forței de muncă 2013 - 2020*, al cărei principal obiectiv este atingerea unui nivel sustenabil de ocupare a forței de muncă, susținut de competitivitate economică, coeziune socială și dezvoltare durabilă. Strategia include obiective și măsuri menite să integreze pe piața muncii categoriile cu dificultăți - tineri, persoane vârstnice, persoane din mediul rural, persoane de etnie romă, persoane cu handicap, femei, persoane cu calificări reduse, precum și să dezvolte resursele umane cu un nivel înalt de calificare și competențe adaptate la cerințele pieței muncii.

Ațiunile-cheie care pot susține cele menționate mai sus, în viitoarea perioadă de programare, în complementaritate cu *Strategia Națională pentru Competitivitate*, au în vedere sprijinul pentru dezvoltarea activităților independente, antreprenariat și înființarea de întreprinderi, în special în sectoarele emergente cum ar fi "economia verde", protecția mediului, sectoarele creative și culturale, agricultură ecologică, sectorul social, componente auto și TIC, sensibilizarea agenților economici cu privire la egalitatea de șanse între femei și bărbați și concilierea vieții profesionale cu cea privată, adaptarea la schimbări a întreprinderilor, antreprenorilor și lucrătorilor prin programe de formare profesională continuă care să le furnizeze competențele necesare practicării ocupațiilor care și-au schimbat conținutul sau a celor nou-apărute ca urmare a introducerii progresului tehnologic, creșterea mobilității transnaționale a forței de muncă, dezvoltarea competențelor digitale și anticiparea necesarului de formare a lucrătorilor.

De asemenea, pot fi avute în vedere acțiuni de tip FEDR pentru înființare de întreprinderi în special în sectoare care oferă noi surse de creștere economică, cum ar fi economia ecologică, turismul durabil, economia vârstei a treia etc., precum și acțiuni de tip FEADR - FEPAM, pentru crearea de noi întreprinderi în zonele rurale și adăugarea de valoare la activitățile și produsele pescărești din zona de coastă și sectorul maritim. Crearea de sinergii în acest domeniu presupune alinierea cu programele naționale care vizează sprijinul

⁶⁴ Employment Performance Monitor June 2013. Disponibil la:
<http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/13/st10/st10373-re01.en13.pdf>

⁶⁵ Idem 39

⁶⁶ Comisia Europeană (2013), *Recomandarea Consiliului privind Programul național de reformă al României pentru 2013 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de convergență al României pentru perioada 2012-2016*, Bruxelles, 29.5.2013, SWD(2013) 373 final

pentru crearea de întreprinderi, precum și cu alte inițiative europene de tipul *Programului pentru ocupare și inovare socială*, care sprijină mobilitatea geografică și facilitarea accesului la microfinanțare pentru antreprenori⁶⁷. Pentru aspectele legate de disponibilizări ale forței de muncă, resurse financiare adiționale pot fi accesate din *Fondul European de Ajustare la Globalizare*.

4.2 Incluziunea socială și reducerea sărăciei

România și-a propus ca țintă prevăzută în Strategia *Europa 2020* reducerea numărului de persoane aflate în risc de sărăcie și excluziune socială cu 580.000 de persoane până în anul 2020, față de anul de referință 2008. În intervalul 2008 – 2011, 240.000 de persoane au fost scoase de sub incidența acestui risc. Astfel, datele publicate de Eurostat indică o ușoară îmbunătățire a procentului persoanelor aflate în sărăcie relativă, rata sărăciei relative atingând 22,2% în anul 2011, comparativ cu 23,4% în 2008. Totodată, conform Eurostat, în anul 2011, procentul persoanelor aflate în gospodării cu intensitate foarte scăzută a ocupării a fost de 6,7% și procentul persoanelor cu deprivare materială severă de 29,4%.

Combaterea sărăciei și promovarea incluziunii sociale, îmbunătățirea eficacității și eficienței transferurilor sociale, cu o atenție specială în cazul copiilor defavorizați și finalizarea reformei sistemului de asistență socială sunt principalele măsuri urmărite în vederea realizării țintei propuse. În plus, se așteaptă ca România să continue reformele în sistemul sanitar, pentru a spori eficiența, calitatea și accesibilitatea acestuia, în special pentru persoanele defavorizate și pentru comunitățile izolate⁶⁸. Intervențiile propuse pentru această direcție trebuie să aibă la bază cadrul de acțiune descris prin *Platforma europeană de combatere a sărăciei și a excluziunii sociale*, respectiv elaborarea de măsuri care să acopere tot spectrul politicilor – piața muncii, venitul minim garantat, educația, sănătatea, locuințele, accesul la un cont bancar de bază; o mai bună utilizare a fondurilor UE pentru a sprijini incluziunea socială; promovarea inovării sociale pe bază de elemente concrete; lucrul în parteneriat și valorificarea potențialului economiei sociale; coordonare politică îmbunătățită între statele membre⁶⁹. În aceeași direcție, *Pachetul de măsuri privind investițiile sociale* adoptat de Comisia Europeană în anul 2013 propune o gestionare mai eficientă a cheltuielilor pentru a asigura o protecție socială adecvată și durabilă, accentul fiind mutat înspre politici menite să consolideze capacitățile și competențele cetățenilor și să înlăture obstacolele în găsirea unui loc de muncă, deservind deopotrivă interesele grupurilor vulnerabile și pe cele ale angajatorilor⁷⁰.

⁶⁷ European Commission (2012), *Elements for a Common Strategic Framework 2014 to 2020*, SWD (2012) 61 final, Part I, II

⁶⁸ Comisia Europeană (2013), *Recomandarea Consiliului privind Programul național de reformă al României pentru 2013 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de convergență al României pentru perioada 2012-2016*, Bruxelles, 29.5.2013, SWD(2013) 373 final

⁶⁹ Comisia Europeană, *Platforma europeană de combatere a sărăciei și a excluziunii sociale*. Disponibil la: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=961&langId=ro>

⁷⁰ Comisia Europeană, *Rezumat pentru cetățeni – Pachetul de investiții sociale pentru promovarea creșterii și coeziunii* (2013). Disponibil la: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1044&langId=ro&moreDocuments=yes>

Prin Programul Național de Reformă 2011 – 2013 se monitorizează implementarea măsurilor de reformă a sistemului de asistență socială, printre care se numără dezvoltarea sectorului economiei sociale, elaborarea *Strategiei naționale privind combaterea sărăciei și promovarea incluziunii sociale pentru perioada 2014 – 2020*, al căror scop este acela de a reduce sărăcia prin incluziunea activă pe piața muncii a persoanelor aflate în risc de marginalizare. De asemenea, prin intermediul PNR, vor fi monitorizate o serie de strategii centrate pe problemele principalelor grupuri dezavantajate, respectiv: *Strategia Națională privind persoanele vârstnice și îmbătrânirea activă 2014 – 2020*, *Strategia Națională privind protecția persoanelor cu dizabilități 2014 – 2020*, *Strategia Națională privind protecția și promovarea drepturilor copilului 2014 – 2020*.

În plus, PNR are în vedere crearea cadrului de acțiune pentru implementarea *Strategiei Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității romilor pentru perioada 2012 -2020*, precum și elaborarea *Strategiei pentru Sănătate 2014 – 2020*, al cărei obiectiv este acela de a facilita accesul la servicii de sănătate mai bune și mai sigure, în special pentru grupurile vulnerabile⁷¹.

Din perspectiva legăturii cu *Strategia Națională pentru Competitivitate*, printre acțiunile de interes care pot fi finanțate în viitoarea perioadă de programare se numără cea legată de promovarea economiei sociale și a întreprinderilor sociale și cele prin care se oferă sprijin pentru dezvoltarea unor noi modele comerciale și a unor soluții inovatoare de abordare a provocărilor societale. În acest sens, trebuie urmărită și coordonarea cu Programul UE pentru ocupare și inovare socială (EASI), sporind accesul la microfinanțare pentru antreprenorii sociali⁷². O altă prioritate conexă ar fi cea legată de regenerarea fizică și economică a comunităților urbane și rurale defavorizate, inclusiv a celor alcătuite din persoane de etnie romă și implementarea măsurilor integrate de reducere a ratei sărăciei și a riscului de excluziune socială. Nu în ultimul rând, o acțiune de interes finanțabilă este creșterea capacității administrative pentru colectarea de date, analiză, prognoză, planificare strategică, monitorizare și evaluare a măsurilor, planuri de acțiune, strategii și politici în domeniul asistenței sociale, al îngrijirii și al incluziunii sociale, inclusiv prin contribuții din domeniul TIC., la care se mai adaugă și acțiunea constând în sprijinirea implementării sistemului de e-asistență socială (e-servicii sociale și e-beneficii de asistență socială), prin care sistemul informatic de administrare a beneficiilor de asistență socială SAFIR va fi extins la nivelul autorităților locale și va fi asigurată legătura cu alte baze de date electronice majore relevante⁷³, pentru a reduce riscul de eroare, fraudă și corupție în sistem.

⁷¹ Ministry of Foreign Affairs (2013), *Main commitments for the National Reform Programme 2013*, Annex no. 2, Romania, April 2013

⁷² European Commission (2012), *Elements for a Common Strategic Framework 2014 to 2020*, SWD (2012) 61 final, Part I, II

⁷³ Alte baze de date electronice relevante: baze de date electronice privind finanțele publice, registrul electronic privind agricultura, registrele electronice privind forța de muncă și pensiile, Registrul Civil electronic

4.3 Educație și formare profesională

Investițiile în educație, competențe și învățare pe tot parcursul vieții reprezintă un domeniu de acțiune care subsumează alte două ținte ale țării pentru perioada următoare, respectiv reducerea ratei de părăsire timpurie a școlii, pentru care România și-a asumat o țintă de 11,3% (sub 10% la nivelul UE) și creșterea ponderii populației în vârstă de 30-34 ani care a absolvit forme de învățământ terțiar sau echivalent la 26,7% pentru România (minim 40% la nivelul UE). Reducerea abandonului școlar, creșterea calității educației și formării profesionale și adaptarea acestora la cerințele pieței muncii sunt provocările cărora România trebuie să le facă față în perioada următoare, pentru a asigura baze solide competitivității economice a țării.

În anul 2012, în România, rata de părăsire timpurie a școlii în România a fost de 17,4%, în scădere ușoară față de 2010 și 2011, dar cu mult peste media UE de 12,8%, probleme deosebite existând în special în cazul zonelor rurale și în cazul romilor. În același timp, rata de absolvire a învățământului terțiar a fost de 21,8% în anul 2012, cu 14 puncte procentuale sub media Uniunii Europene (35,8%), în timp ce participarea adulților la programe de învățare pe tot parcursul vieții a stagnat la niveluri foarte scăzute (1,6% în 2011), considerabil sub media Uniunii Europene (8,9%). Neconcordanțele cantitative sunt dublate de unele calitative, în măsura în care nivelul competențelor de bază pentru citire, matematică și științe este unul foarte redus, iar rata de ocupare a persoanelor în vârstă de 20 – 30 ani care au absolvit cel puțin studii medii este de 69,4% în anul 2012 (față de 75,6% în cazul UE)⁷⁴. Probleme deosebite sunt legate de fenomenul „calificărilor neadecvate pieții muncii” (*skill gaps*), îndeosebi la nivelul învățământului profesional și terțiar, nealiniat încă la cerințele pieței muncii⁷⁵.

Programul Național de Reforme al României face referire la elaborarea unor strategii menite să răspundă problemelor identificate, astfel: *Strategia Națională pentru reducerea părăsirii timpurii a școlii* descrie cadrul legislativ și include măsuri pentru sprijinirea integrării/reintegrării în sistemul educațional; *Strategia pentru Dezvoltarea Infrastructurii Educaționale* propune elaborarea unei hărți a infrastructurii educaționale care să permită previziuni privind tendințele demografice și adaptarea infrastructurii educaționale; *Strategia Națională de Învățare pe tot Parcursul Vieții* propune crearea cadrului strategic pentru a încuraja și crește participarea la programe de formare pe tot parcursul vieții, cu efecte asupra productivității forței de muncă, inițiativa fiind întărită prin completarea și adoptarea prin decizie guvernamentală a Cadrului Național al Calificărilor; *Strategia Națională pentru Educația Terțiară* are în vedere o mai bună absorbție a fondurilor europene pentru proiecte care propun întărirea accesului la educația terțiară și creșterea calității, eficienței și accesibilității acestora⁷⁶. La momentul actual, se află în curs de elaborare *Strategia privind Educația și Formarea Profesională pentru perioada de programare 2014 – 2020* care propune, inter-alia, întărirea

⁷⁴ Comisia Europeană – Europa 2020 – Domenii cheie: *Quality of education and training*, Disponibil la: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/themes/30_quality_of_education_and_training.pdf

⁷⁵ Comisia Europeană – Europa 2020 – Domenii cheie: *Skill gaps and labour mobility*, Disponibil la: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/themes/27_skills_gaps_and_labour_mobility.pdf

⁷⁶ Ministry of Foreign Affairs (2013), *Main commitments for the National Reform Programme 2013*, Annex no. 2, Romania, April 2013

capacității furnizorilor de formare profesională inițială și continuă de a desfășura programe de educație și formare atractive și de calitate corelate cu cerințele pieței muncii, în special în cadrul sectoarelor cu potențial de creștere, în vederea asigurării complementarității cu strategia de creștere a competitivității.

Acțiunile finanțabile care au în vedere creșterea participării la formarea pe tot parcursul vieții, îmbunătățirea calității forței de muncă, dezvoltarea unor parteneriate între învățământul superior, întreprinderi și sectorul de cercetare, o mai bună corelare a educației cu cerințele pieței muncii, încurajarea creativității și a antreprenoriatului, precum și a unei economii bazată pe eficiența resurselor, prezintă un interes deosebit în contextul consolidării competitivității economice.

5 Modernizarea administrației publice

Dacă primele trei teme cadru de politică reflectă în principal contribuția mediului privat la obținerea performanței competitive, a patra temă se concentrează pe contextul reglementărilor publice care poate stimula sau nu economia să producă mai productiv, mai eficient, mai inovator. Probabil cel mai cunoscut reper folosit pentru a evalua calitatea administrației publice este indicatorul *Eficiența guvernului*, realizat de Banca Mondială⁷⁷, dar preluat și de Comisia Europeană, indicator care reflectă caracteristicile cheie ale contextului de acțiune guvernamentală în economie: percepțiile asupra calității serviciilor publice, calitatea serviciilor publice și gradul de independență față de presiunile politice, calitatea formulării și implementării politicilor precum și credibilitatea angajamentului guvernului față de acestea. Valorile indicatorului arată o evoluție pozitivă pentru România, de la -0,28 în 2007 la -0,22 în 2011, dar nivelul înregistrat nu este specific țărilor UE, plasând de fapt România pe ultima poziție, mult sub media UE (1,11 în 2007 și 1,14 în 2011) și extrem de mult față de prima clasată, Danemarca cu valori aproape de maxim (2,34 în 2007 și 2,17 în 2011).

Concluziile nu sunt mult diferite și prin raportare la un alt indicator important, *Satisfacția populației față de calitatea infrastructurii*, care este de asemenea preluat de Comisia Europeană din analiza Indicatorului Global al Competitivității.⁷⁸ Valorile pentru acest indicator cresc de la 2,4 puncte la 2,7 puncte în perioada 2009-2011, dar cu toate acestea continuă să situeze România pe ultimul loc la nivelul UE, față de media europeană de 4,9 puncte și valoarea maximă de 6,2 puncte atinsă de Franța.

⁷⁷ Indicatorul este calculat în *World Bank Worldwide Governance Indicators* și ia valori de la -2.5 (eficiență slabă) la 2,5 (eficiență puternică).

⁷⁸ Indicatorul apare în *The Global Competitiveness Report* și ia valori de la 1 (foarte slab dezvoltată) la 7 (eficientă conform standardelor internaționale).

Conform cu evaluarea Băncii Mondiale, *The Worldwide Governance Indicators*, România are una dintre cele mai slabe performanțe în materie de administrație publică, ocupând ultima poziție în Uniunea Europeană pentru *eficiența administrației publice*, criteriu care oferă o evaluare de ansamblu a sistemului.⁷⁹

Administrația publică din România are în continuare nevoie de eforturi susținute pentru consolidarea guvernării și a calității instituțiilor, reducerea birocrăției, sporirea profesionalismului funcționarilor publici, îmbunătățirea semnificativă a calității actelor legislative și realizarea de eforturi suplimentare pentru asigurarea unei absorbții mai rapide a fondurilor UE, în special prin consolidarea sistemelor de gestiune și de control și îmbunătățirea procedurilor de achiziții publice⁸⁰. În același timp, promovarea unor standarde ridicate de transparență, integritate și responsabilitate în administrație și cheltuirea fondurilor publice rămâne în continuare un punct vulnerabil, necesar a fi remediat în perioada următoare, România înregistrând un rezultat slab în indicele de percepție a corupției al Transparency International pentru anul 2012 (poziția 66/174), care măsoară nivelul perceput al corupției în rândul oficialilor și al politicienilor și folosirea incorectă a funcției publice în beneficiu particular⁸¹.

Strategia pentru consolidarea capacității administrației publice 2014 – 2020, inclusă în PNR, își propune să acopere următoarele priorități: creșterea eficienței administrației publice locale și reducerea disparităților de dezvoltare la nivel local; întărirea procesului de luare a deciziei și creșterea calității actelor normative; creșterea calității serviciilor publice și îmbunătățirea accesului la acestea. De asemenea, strategia include elemente specifice legate de procesul de regionalizare și continuarea procesului de descentralizare. Nu în ultimul rând, sub raport operațional, se are în vedere finalizarea și implementarea unui Plan de acțiune pentru îmbunătățirea capacității administrative pentru managementul fondurilor europene⁸².

Capacitatea și eficiența administrativă influențează însăși implementarea prezentei *Strategii Naționale pentru Competitivitate*, al cărei succes depinde, pe de o parte, de abilitatea structurilor administrative de a crea un cadru favorabil IMM-urilor, întreprinderilor și mediului de afaceri în general, și, pe de altă parte, de capacitatea acestora de a coordona acțiunile propuse cu cele ale strategiilor complementare descrise în cadrul acestei analize și de a evalua impactul acțiunilor din cadrul acestor strategii.

⁷⁹ Comisia Europeană – Europa 2020 – Domenii cheie: *Public administration*. Disponibil la: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/themes/34_public_administration.pdf

⁸⁰ Comisia Europeană (2013), *Recomandarea Consiliului privind Programul național de reformă al României pentru 2013 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de convergență al României pentru perioada 2012-2016*, Bruxelles, 29.5.2013, SWD(2013) 373 final

⁸¹ Transparency International (2012), *Corruption Perceptions Index*, http://www.transparency.org.ro/politici_si_studii/indici/ipc/2012/CPI2012_map%20and%20country%20results.pdf

⁸² Ministry of Foreign Affairs (2013), *Main commitments for the National Reform Programme 2013*, Annex no. 2, Romania, April 2013

Strategia Națională pentru Competitivitate 2014-2020 ANEXA 2

Statistică selectivă

Anexa 1. Clasamentul țărilor din UE28 conform Indicelui Competitivității Globale

Țara	Global		Stadiu de bază		Stadiu eficiență		Stadiu Inovare	
	Loc	Scor	Loc	Scor	Loc	Scor	Loc	Scor
Finlanda	3	6,03	4	6,03	9	5,30	3	5,62
Suedia	4	5,53	6	6,01	8	5,32	5	5,56
Olanda	5	5,50	10	5,92	7	5,35	6	5,47
Germania	6	5,48	11	5,86	10	5,87	4	5,57
UK	8	5,45	24	5,51	4	5,50	9	5,32
Danemarca	12	5,29	16	5,68	15	5,15	12	5,24
Austria	16	5,22	20	5,63	19	5,01	10	5,30
Belgia	17	5,21	22	5,52	17	5,09	13	5,21
Franța	21	5,11	23	5,52	18	5,04	18	4,89
Luxemburg	22	5,09	8	5,96	24	4,87	19	4,89
Irlanda	27	4,91	35	5,11	25	4,85	20	4,87
Estonia	34	4,64	26	5,47	31	4,63	33	4,06
Spania	36	4,60	36	5,11	29	4,67	31	4,14
Cehia	39	4,51	44	4,89	34	4,59	32	4,13
Polonia	41	4,46	61	4,66	28	4,69	61	3,66
Italia	42	4,46	51	4,81	41	4,44	30	4,24
Lituania	45	4,41	49	4,84	46	4,38	47	3,83
Malta	47	4,41	34	5,12	40	4,46	46	3,85
Portugalia	49	4,40	40	4,96	44	4,40	37	4,01
Letonia	55	4,35	54	4,79	48	4,37	68	3,57
Slovenia	56	4,34	39	5,05	55	4,25	36	4,02
Cipru	58	4,32	42	4,94	43	4,41	51	3,77
Ungaria	60	4,30	55	4,78	52	4,32	58	3,69
Bulgaria	62	4,27	65	4,63	59	4,18	97	3,30
Slovacia	71	4,14	62	4,64	51	4,33	74	3,50
Romania	78	4,07	90	4,22	64	4,12	106	3,20
Croatia	81	4,04	60	4,68	72	4,01	83	3,39
Grecia	96	3,86	98	4,13	69	4,05	85	3,37

Sursa: World Economic Forum (2012), *The Global Competitiveness Report 2012-2013*, pp. 13-15

- - stadiul 2 de dezvoltare - factori de eficiență
- - în tranziție de la stadiul 2 la stadiul 3 de dezvoltare
- - stadiul 3 de dezvoltare - factori de inovare și sofisticare

Anexa 2. Evoluția cotei de piață mondială a produselor exportate din sectoarele industriale și agricole în perioada 2007-2012 în UE28

Nr. Crt	Țară	Cod	2007	2012	Modificare
1	Germania	DE	9.59%	7.88%	-1.72 p.p
2	Franța	FR	3.90%	3.10%	-0.80 p.p
3	Italia	IT	3.61%	2.79%	-0.82 p.p
4	Olanda	NL	3.45%	3.08%	-0.36 p.p
5	Marea Britanie	UK	3.18%	2.68%	-0.50 p.p
6	Belgia	BE	3.11%	2.49%	-0.63 p.p
7	Spania	ES	1.83%	1.59%	-0.24 p.p
8	Suedia	SE	1.22%	0.96%	-0.26 p.p
9	Cehia	CZ	1.20%	1.12%	-0.08 p.p
10	Austria	AT	1.18%	0.93%	-0.26 p.p
11	Polonia	PL	1.00%	1.00%	-
12	Ungaria	HU	0.94%	0.74%	-0.20 p.p
13	Irlanda	IE	0.88%	0.66%	-0.22 p.p
14	Danemarca	DK	0.74%	0.59%	-0.15 p.p
15	Finlanda	FI	0.65%	0.41%	-0.24 p.p
16	Slovacia	SK	0.42%	0.45%	0.03 p.p
17	Portugalia	PT	0.37%	0.32%	-0.05 p.p
18	Romania	RO	0.29%	0.32%	0.03 p.p
19	Slovenia	SI	0.19%	0.15%	-0.04 p.p
20	Bulgaria	BG	0.18%	0.19%	0.01 p.p
21	Grecia	EL	0.17%	0.20%	0.03 p.p
22	Lituania	LT	0.12%	0.16%	0.04 p.p
23	Luxemburg	LU	0.12%	0.08%	-0.04 p.p
24	Croația	HR	0.09%	0.07%	-0.02 p.p
25	Estonia	EE	0.08%	0.10%	0.02 p.p
26	Letonia	LV	0.06%	0.07%	0.01 p.p
27	Malta	MT	0.02%	0.03%	0.01 p.p
28	Cipru	CY	0.01%	0.01%	-

Notă: Mod de calcul: Cota de piață mondială = Total exporturi produse din sectoarele industriale și agricole din țară (mii EUR)/exporturi produse din sectoarele industriale și agricole la nivel mondial (mii EUR), grupe de produse 4 cifre; p.p = puncte procentuale.

Sursa: prelucrarea datelor International Trade Centre, Trade Map, Trade Statistics for International Business Development; <http://www.trademap.org/>, ITC calculations based on UN COMTRADE statistics.

Anexa 3. Evoluția cotei de piață mondială a serviciilor exportate în perioada 2007-2011 în UE28

Nr. Crt.	Țara	Cod	2007	2011	Modificare
1	Marea Britanie	UK	8.32%	6.91%	-1.41 p.p.
2	Germania	DE	6.40%	6.25%	-0.15 p.p.
3	Franța	FR	4.30%	5.28%	0.98 p.p.
4	Estonia	ES	3.68%	3.34%	-0.33 p.p.
5	Italia	IT	3.22%	2.51%	-0.71 p.p.
6	Olanda	NL	3.21%	3.25%	0.04 p.p.
7	Irlanda	IE	2.68%	2.66%	-0.01 p.p.
8	Belgia	BE	2.14%	2.25%	0.10 p.p.
9	Luxemburg	LU	1.87%	1.67%	-0.19 p.p.
10	Suedia	SE	1.82%	1.75%	-0.07 p.p.
11	Danemarca	DK	1.77%	1.57%	-0.20 p.p.
12	Austria	AT	1.56%	1.44%	-0.12 p.p.
13	Grecia	EL	1.23%	0.94%	-0.30 p.p.
14	Polonia	PL	0.83%	0.88%	0.06 p.p.
15	Finlanda	FI	0.67%	0.71%	0.04 p.p.
16	Portugalia	PT	0.67%	0.63%	-0.04 p.p.
17	Cehia	CZ	0.50%	0.54%	0.05 p.p.
18	Ungaria	HU	0.50%	0.51%	0.01 p.p.
19	Croația	HR	0.36%	0.29%	-0.07 p.p.
20	România	RO	0.27%	0.24%	-0.03 p.p.
21	Cipru	CY	0.25%	0.20%	-0.05 p.p.
22	Slovacia	SK	0.20%	0.16%	-0.05 p.p.
23	Bulgaria	BG	0.19%	0.17%	-0.01 p.p.
24	Slovenia	SI	0.16%	0.16%	-0.01 p.p.
25	Estonia	EE	0.13%	0.13%	0.00 p.p.
26	Lituania	LT	0.12%	0.12%	0.01 p.p.
27	Lentonia	LV	0.11%	0.10%	-
28	Malta	MT	0.10%	0.12%	0.02 p.p.

Notă: Mod de calcul: Cota de piață mondială = Total exporturi servicii țară (mii EUR)/exporturi servicii mondiale (mii EUR); p.p. = puncte procentuale.

Sursa: prelucrarea datelor International Trade Centre, Trade Map, Trade Statistics for International Business Development; <http://www.trademap.org/>, ITC calculations based on UN COMTRADE statistics.

Anexa 4. Evoluția cotei de piață mondială a produselor din industriile creative 2007-2012 în UE 28

Nr. Crt.	Tara	Cod	2007	2012	Modificare
1	Italia	IT	9.25%	7.03%	-2.21 p.p.
2	Germania	DE	6.80%	4.73%	-2.07 p.p.
3	Marea Britanie	UK	5.22%	4.31%	-0.92 p.p.
4	Franța	FR	4.88%	4.55%	-0.33 p.p.
5	Spania	ES	2.62%	2.00%	-0.62 p.p.
6	Belgia	BE	2.53%	1.60%	-0.93 p.p.
7	Olanda	NL	1.74%	1.59%	-0.15 p.p.
8	Austria	AT	1.33%	0.86%	-0.47 p.p.
9	Polonia	PL	1.28%	1.11%	-0.17 p.p.
10	Cehia	CZ	1.20%	0.83%	-0.37 p.p.
11	Suedia	SE	0.90%	0.69%	-0.21p.p.
12	Danemarca	DK	0.74%	0.59%	-0.15 p.p.
13	Portugalia	PT	0.61%	0.54%	-0.08 p.p.
14	Romania	RO	0.40%	0.29%	-0.11 p.p.
15	Finlanda	FI	0.30%	0.13%	-0.16 p.p.
16	Slovacia	SK	0.27%	0.24%	-0.03 p.p.
17	Ungaria	HU	0.26%	0.24%	-0.02 p.p.
18	Slovenia	SI	0.23%	0.13%	-0.10 p.p.
19	Grecia	EL	0.21%	0.14%	-0.07 p.p.
20	Irlanda	IE	0.19%	0.10%	-0.09 p.p.
21	Lituania	LT	0.17%	0.21%	0.03 p.p.
22	Ungaria	HR	0.12%	0.07%	-0.05 p.p.
23	Estonia	EE	0.08%	0.11%	0.03 p.p.
24	Letonia	LV	0.06%	0.06%	0.01 p.p.
25	Malta	MT	0.04%	0.03%	-
26	Luxemburg	LU	0.03%	0.02%	-0.01 p.p.
27	Cipru	CY	0.01%	0.01%	-
28	Bulgaria	BG	0.00%	0.00%	-

Notă: Mod de calcul: Cota de piață mondială = Total exporturi produse din industriile creative țară (mii EUR)/exporturi produse din industrii creative la nivel mondial (mii EUR), grupe de produse 6 cifre;
p.p.= puncte procentuale.

Sursa: prelucrarea datelor International Trade Centre, Trade Map, Trade Statistics for International Business Development; <http://www.trademap.org/>, ITC calculations based on UN COMTRADE statistics.

Anexa 5. Evoluția cotei de piață mondială a produselor din sectoarele industriale și agricole exportate de România în 2002-2012; clasificare după cele mai performante grupe de produse în 2002

	Cod SA	Produs	2002	2012	Modificare
1	8606	Bunuri pentru căi ferate și tramvaie, remorci și vagoane, fără propulsie proprie	8.30%	0.96%	-7.33 p.p.
2	6406	Părți de încălțăminte; brațuri înlocuibile, amortizor de toc etc; ghetre (jambiere)	7.89%	4.69%	-3.20 p.p.
3	6405	Încălțăminte	5.72%	0.94%	-4.78 p.p.
4	7004	Sticlă trasă sau suflată, în foi	5.68%	-	-5.68 p.p.
5	5302	Câneapă, crudă, procesată, netoarsă; deșeuri de câneapă	5.52%	0.22%	-5.30 p.p.
6	0104	Oi și capre vii	5.15%	18.44%	13.30 p.p.
7	1206	Semințe de floarea soarelui, sparte sau nu	3.95%	12.03%	8.08 p.p.
8	6206	Bluze și cămăși de femei	3.90%	2.48%	-1.42 p.p.
9	7316	Ancore, ancore cu patru gheare sau părți ale acestora, din fier sau oțel	3.56%	0.01%	-3.55 p.p.
10	6201	Pardesie bărbătești, pelerine, canadiene etc o/t din hd 62.03	3.54%	1.16%	-2.38 p.p.
11	7605	Fir de aluminiu	2.84%	5.43%	2.59 p.p.
12	7208	Produse plate sau în role din fier/ nu al/lățimea >=600 mm, hr, neacoperite cu strat protector	2.81%	1.25%	-1.56 p.p.
13	5004	Fir de mătase (altul decât firul tors din resturi de mătase)	2.74%	17.24%	14.50 p.p.
14	6503	Pălării de fetru și alte produse din fetru pentru acoperit capul	2.67%	-	-2.67 p.p.
15	6205	Cămăși bărbătești	2.65%	1.13%	-1.52 p.p.
16	6204	Costume de femei, jachete, rochii, fuste și șorturi	2.52%	1.38%	-1.14 p.p.
17	2849	Carbid, indiferent dacă este definit chimic sau nu	2.44%	2.51%	0.07 p.p.
18	2926	Compuși pe bază de nitrili	2.42%	-	-2.42 p.p.
19	6203	Costume bărbătești, sacouri, pantaloni și pantaloni scurți	2.40%	1.53%	-0.87 p.p.
20	4304	Piele artificială și produse din piele artificială	2.33%	0.76%	-1.57 p.p.

Notă: Mod de calcul: Cota de piață = Exporturile României la nivel de grupă de produse din sectoarele industriale și agricole (mii EUR)/ Exporturi mondiale la nivel de grupă de produse din sectoarele industriale și agricole. (mii EUR), grupe de produse 4 cifre; p.p. = puncte procentuale.

Anul de referință pentru cele mai performante produse =2002; SA: Sistemul Armonizat de clasificare a mărfurilor

Sursa: prelucrarea datelor International Trade Centre, Trade Map, Trade Statistics for International Business Development; <http://www.trademap.org/>, ITC calculations based on UN COMTRADE statistics.

Anexa 6. Evoluția cotei de piață mondială a produselor din sectoarele industriale și agricole exportate de România în 2002-2012; clasificare după cele mai performante grupe de produse în 2012.

1	Cod	Produs	2002	2012	Modificare
2	0104	Oi și capre vii	5.15%	18.44%	13.30 p.p.
3	5004	Fir de mătase (altul decât firul tors din resturi de mătase)	2.74%	17.24%	14.50 p.p.
4	1206	Semințe de floarea soarelui, sparte sau nu	3.95%	12.03%	8.08 p.p.
5	7605	Fir de aluminiu	2.84%	5.43%	2.59 p.p.
6	3914	Schimbătoare ionice bazate pe polimeri de la nr. 39.01 la 30.13, în forme primareexchangers basd on polymers of nos 39.01 to 39.13,in primary forms	1.78%	5.42%	3.65 p.p.
7	4410	Plăci aglomerate din lemn sau plăci similare din lemn sau alt material lemnos	0.32%	5.23%	4.91 p.p.
8	5107	Fir din lână dărăcită, neoferită pentru vânzare cu amănuntul	0.46%	5.05%	4.59 p.p.
9	6406	Părți de încălțăminte, brânțuri înlocuibile, amortizor de toc etc; ghetre (jambiere)	7.89%	4.69%	-3.20 p.p.
10	5203	Bumbac, cardat sau dărăcit	-	4.32%	4.32 p.p.
11	7220	Produse plate sau in role din oțel inoxidabil, cu o lățime mai mică de 600 mm	0.16%	4.28%	4.13 p.p.
12	5109	Fir din lână sau din păr fin de animal, oferit spre vânzare cu amănuntul	0.03%	3.73%	3.70 p.p.
13	4413	Lemn presat, în blocuri, plăci, benzi sau profiluri	0.32%	3.73%	3.41 p.p.
14	4406	Traverse din lemn pentru căi ferate sau tramvai	0.31%	3.60%	3.29 p.p.
15	8804	Parașute sau părți și accesorii ale acestora	0.78%	3.59%	2.81 p.p.
16	6912	Veselă ceramică, veselă de bucătărie, altele decât din porțelan	2.00%	3.56%	1.57 p.p.
17	5401	Fir de cusut din filamente confecționate de om	0.10%	3.46%	3.36 p.p.
18	4404	Cercuri de lemn; pari despicați; mănunchiuri, țărui, pene; rumeguș	0.16%	3.45%	3.29 p.p.
19	0205	Carne de cal, măgar sau catâr - proaspătă, refrigerată sau congelată	0.76%	3.17%	2.41 p.p.
20	4408	Foi de furnir, foi de placaj, alt lemn tăiat pe lungime	0.69%	3.09%	2.40 p.p.
21	8904	Echipamente de tras și împins	0.66%	3.08%	2.43 p.p.

Notă: Mod de calcul: Cota de piață = Exporturile României la nivel de grupă de produse din sectoarele industriale și agricole (mii EUR)/ Exporturi mondiale la nivel de grupă de produse din sectoarele industriale și agricole. (mii EUR), grupe de produse 4 cifre; p.p. = puncte procentuale.

Anul de referință pentru cele mai performante produse =2012

Sursa: prelucrarea datelor International Trade Centre, Trade Map, Trade Statistics for International Business Development; <http://www.trademap.org/>, ITC calculations based on UN COMTRADE statistics.

Anexa 7. Evoluția cotei de piață mondială a serviciilor exportate de România în 2002-2012; clasificare după cele mai performante servicii exportate în 2002.

	Cod	Servicii	2002	2011	Modificare
1	245	Servicii de comunicare	0.47%	0.70%	0.23 p.p.
2	287	Servicii personale, culturale și recreaționale	0.40%	0.24%	-0.16 p.p.
3	205	Transporturi	0.27%	0.36%	0.09 p.p.
4	249	Servicii de construcții	0.18%	0.45%	0.27 p.p.
6	268	Alte servicii de afaceri	0.14%	0.24%	0.11 p.p.
7	262	Calculatoare și tehnologia informației	0.13%	0.42%	0.29 p.p.
8	REM	Remiteri	0.10%	-	-0.10 p.p.
9	260	Servicii financiare	0.08%	0.06%	-0.02 p.p.
10	236	Călătorii	0.07%	0.13%	0.06 p.p.
11	291	Servicii guvernamentale	0.06%	0.06%	0.01 p.p.
12	253	Servicii de asigurare	0.04%	0.16%	0.11 p.p.
13	266	Redevențe și taxe de licență	-	0.09%	0.09 p.p.

Notă: Mod de calcul: Cota de piață = Exporturile României de servicii dintr-o anumită categorie (mii EUR)/ Exporturi mondiale de servicii din aceeași categorie (mii EUR); Anul de referință pentru cele mai performante servicii = 2002; p.p. = puncte procentuale.

Sursa: prelucrarea datelor International Trade Centre, Trade Map, Trade Statistics for International Business Development; <http://www.trademap.org/>, ITC calculations based on UN COMTRADE statistics.

Anexa 8. Evoluția cotei de piață mondială a serviciilor exportate de România în 2002-2012; clasificare după cele mai performante servicii exportate în 2012.

	Cod	Servicii	2002	2011	Modificare
1	245	Servicii de comunicare	0.47%	0.70%	0.23 p.p.
2	249	Servicii de construcții	0.18%	0.45%	0.27 p.p.
3	262	Calculatoare și tehnologia informației	0.13%	0.42%	0.29 p.p.
4	205	Transporturi	0.27%	0.36%	0.09 p.p.
5	268	Alte servicii de afaceri	0.14%	0.24%	0.11 p.p.
6	287	Servicii personale, culturale și recreaționale	0.40%	0.24%	-0.16 p.p.
8	253	Servicii de asigurare	0.04%	0.16%	0.11 p.p.
9	236	Călătorii	0.07%	0.13%	0.06 p.p.
10	266	Redevențe și taxe de licență	-	0.09%	0.09 p.p.
11	291	Servicii guvernamentale	0.06%	0.06%	0.01 p.p.
12	260	Servicii financiare	0.08%	0.06%	-0.02 p.p.
13	REM	Remiteri	0.10%	-	-0.10 p.p.

Notă: Mod de calcul: Cota de piață = Exporturile României de servicii dintr-o anumită categorie (mii EUR)/ Exporturi mondiale de servicii din aceeași categorie (mii EUR); Anul de referință pentru cele mai performante servicii = 2012; p.p. = puncte procentuale

Sursa: prelucrarea datelor International Trade Centre, Trade Map, Trade Statistics for International Business Development; <http://www.trademap.org/>, ITC calculations based on UN COMTRADE statistics.

Anexa 9. Evoluția cotei de piață mondială a produselor din industriile creative exportate de România în 2002-2012; clasificare după cele mai performante grupe de produse în 2002.

	Cod	Sector	2002	2012	Modificare
1	640510	Încălțăminte cu fețe de piele sau piele reconstituită	11.94%	8.92%	-3.02 p.p.
2	640320	Încălțăminte, sandale	4.79%	4.25%	-0.54 p.p.
3	420229	Genți de mână din fibră vulcanizată sau din carton	4.41%	3.39%	-1.02 p.p.
4	640351	Încălțăminte, tălpi și fețe exterioare de piele, care acoperă glezna	3.54%	0.65%	-2.89 p.p.
5	630221	Lenjerii de pat, imprimate, nu tricotate	3.47%	0.65%	-2.82 p.p.
6	640520	Încălțăminte cu fețe din material textil	3.35%	0.55%	-2.80 p.p.
7	940360	Mobilier din lemn	2.87%	2.21%	-0.66 p.p.
8	701339	Obiecte de bucătărie (de ex pahare), altele decât cele de ceramică	2.74%	-	-2.74 p.p.
9	650300	Pălării și ale articole de acoperit capul	2.67%	-	-2.67 p.p.
10	701399	Sticlărie	2.55%	0.29%	-2.26 p.p.
11	460199	Produse din materiale de împletit	2.48%	-	-2.48 p.p.
12	570299	Covoare din materiale textile, țesute	2.33%	-	-2.33 p.p.
13	480210	Hârtie, lucrată manual, sul sau foi	2.03%	0.02%	-2.01 p.p.
14	570231	Covoare de lână, păr fin de animal	2.00%	0.02%	-1.98 p.p.
15	691200	Veselă, alte articole de uz casnic și toaletă	2.00%	3.56%	1.57 p.p.
16	460191	Produse din materiale de împletit de origine vegetală, altele decât saltele & ecrane	1.82%	-	-1.82 p.p.
17	442110	Umerașe din lemn	1.78%	0.01%	-1.77 p.p.
18	940169	Scaune cu rame din lemn	1.73%	2.53%	0.80 p.p.
19	570210	Textile, covoare țesute manual	1.69%	2.64%	0.96 p.p.
20	580500	Tapiserii lucrate manual și tapiserii lucrate cu acul	1.64%	-	-1.64 p.p.

Notă: Mod de calcul: Cota de piață = Exporturile României la nivel de grupă de produse din industriile creative (mii EUR)/ Exporturi mondiale la nivel de grupă de produse din industriile creative (mii EUR), grupă de produse 6 cifre; Anul de referință pentru cele mai performante produse =2002; p.p. = puncte procentuale.

Sursa: prelucrarea datelor International Trade Centre, Trade Map, Trade Statistics for International Business Development; <http://www.trademap.org/>, ITC calculations based on UN COMTRADE statistics.

Anexa 10. Evoluția cotei de piață mondială a produselor din industriile creative exportate de România în 2002-2012; clasificare după cele mai performante grupe de produse în 2012

	Cod	Sector	2002	2012	Modificare
1	640510	Încălțăminte cu fețe de piele sau piele reconstituită	11.94%	8.92%	-3.02 p.p.
2	640320	Încălțăminte, sandale	4.79%	4.25%	-0.54 p.p.
3	691200	Veselă, alte articole de uz casnic și toaletă	2.00%	3.56%	1.57 p.p.
4	611790	Părți de îmbrăcăminte / accesorii de îmbrăcăminte, din materiale textile, tricotate	0.37%	3.50%	3.14 p.p.
5	420229	Genți de mână din fibră vulcanizată sau din carton	4.41%	3.39%	-1.02 p.p.
6	420299	Containere	0.48%	2.78%	2.30 p.p.
7	570210	Textile, covoare țesute manual	1.69%	2.64%	0.96 p.p.
8	940169	Scaune cu rame din lemn	1.73%	2.53%	0.80 p.p.
9	490591	Hărți și hărți hidrografice sau diagrame similare de toate tipurile, printate sub formă de carte	-	2.25%	2.24 p.p.
10	940360	Mobilier din lemn	2.87%	2.21%	-0.66 p.p.
11	960200	Sculptura în minerale	0.03%	2.04%	2.00 p.p.
12	441400	Rame din lemn pentru tablouri, fotografii oglinzi sau obiecte similare	0.77%	1.98%	1.21 p.p.
13	621790	Parți de îmbrăcăminte sau accesorii de haine, necroșetate	0.15%	1.92%	1.76 p.p.
14	441900	Tacâmuri	0.61%	1.67%	1.07 p.p.
15	420211	Geamantane, valize și alte recipiente similare cu exterior de piele	0.20%	1.58%	1.38 p.p.
16	420330	Curele sau centuri din piele sau din piele reconstruită	0.06%	1.25%	1.19 p.p.
17	640420	Încălțăminte cu tălpi exterioare din piele naturală și cu fețe din material textil	0.12%	1.18%	1.06 p.p.
18	581010	Broderie fără fundal, în bucăți, în benzi sau motive decorative	0.59%	1.16%	0.57 p.p.
19	630231	Lenjerie de pat din bumbac	0.56%	1.07%	0.51 p.p.
20	691490	Articole de ceramică	0.08%	1.06%	0.98 p.p.

Notă: Mod de calcul: Cota de piață = Exporturile României la nivel de grupă de produse din industriile creative (mii EUR)/ Exporturi mondiale la nivel de grupă de produse din industriile creative.

(mii EUR), grupă de produse 6 cifre; Anul de referință pentru cele mai performante produse =2012

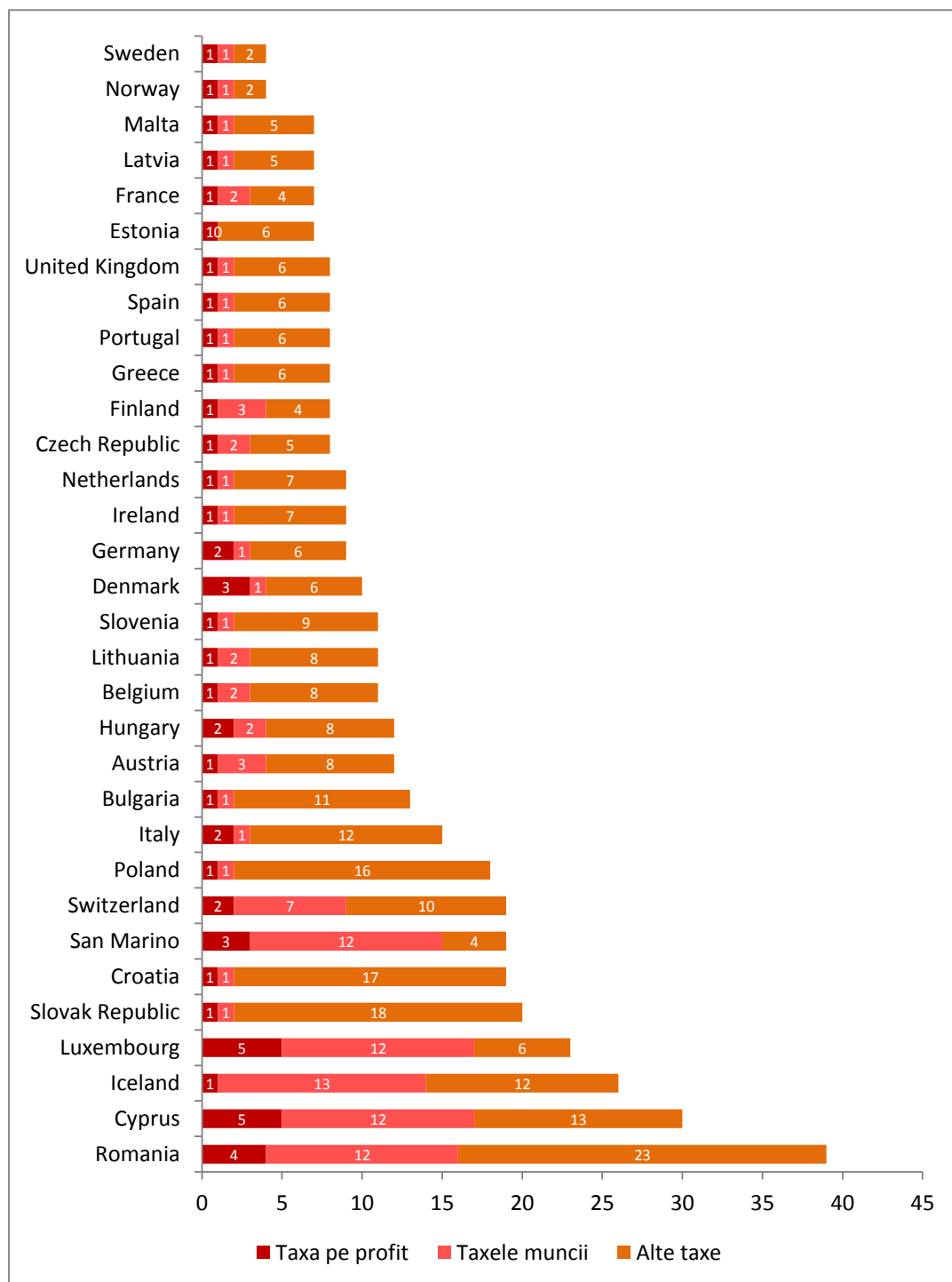
p.p. = puncte procentuale

Sursa: prelucrarea datelor International Trade Centre, Trade Map, Trade Statistics for International Business Development; <http://www.trademap.org/>, ITC calculations based on UN COMTRADE statistics.

Anexa 11. Codurile țărilor folosite în grafice

Țara	Cod
Belgia	BE
Bulgaria	BG
Cehia	CZ
Croația	HR
Danemarca	DK
Germania	DE
Estonia	EE
Irlanda	EE
Grecia	EL
Spania	ES
Franța	FR
Italia	IT
Cipru	CY
Letonia	LV
Lituania	LT
Luxemburg	LU
Ungaria	HU
Malta	MT
Olanda	NL
Austria	AT
Polonia	PL
Portugalia	PT
România	RO
Slovenia	SI
Slovacia	SK
Finlanda	FI
Suedia	SE
Marea Britanie	UK
Uniunea Europeană	UE 27
Uniunea Europeană după aderarea Croației	UE 28

Anexa 12 NUMĂRUL DE PLĂȚI DE TAXE/AN

Sursă: Studiu PWC, Paying taxes 2013 <http://www.pwc.com/gx/en/paying-taxes/assets/pwc-paying-taxes-2013-full-report.pdf>

Anexa 13 Ordonanțele de Urgență ale Guvernului cu impact asupra fiscalității, 2013 (19 din totalul de 116)

Nr crt	Obiectul ordonanței și data	Număr de ordine în evidență
1	O.U.G. nr.27/10-04-2013 ORDONANȚĂ DE URGENȚĂ pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 64/2009 privind gestionarea financiară a instrumentelor structurale și utilizarea acestora pentru obiectivul convergență, precum și pentru adoptarea unor măsuri financiare în vederea creșterii gradului de absorbție a fondurilor europene	28
2	O.U.G. nr.32/23-04-2013 ORDONANȚĂ DE URGENȚĂ pentru reglementarea unor măsuri financiar-fiscale	33
3	O.U.G. nr.41/15-05-2013 ORDONANȚĂ DE URGENȚĂ privind reglementarea unor măsuri financiare	42
4	O.U.G. nr.43/15-05-2013 ORDONANȚĂ DE URGENȚĂ privind unele măsuri pentru dezvoltarea și susținerea fermelor de familie și facilitarea accesului la finanțare al fermierilor	44
5	O.U.G. nr.46/21-05-2013 ORDONANȚĂ DE URGENȚĂ privind criza financiară și insolventa unităților administrativ-teritoriale	46
6	O.U.G. nr.47/21-05-2013 ORDONANȚĂ DE URGENȚĂ privind unele măsuri în domeniul instrumentelor structurale care privesc beneficiarii direcți finanțați din fonduri externe nerambursabile, precum și unele măsuri financiare în domeniul ex-ISPA din sectorul transporturi	47
7	O.U.G. nr.50/29-05-2013 ORDONANȚĂ DE URGENȚĂ privind reglementarea unor măsuri fiscale	50
8	O.U.G. nr.52/29-05-2013 ORDONANȚĂ DE URGENȚĂ pentru modificarea și completarea art.13 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.64/2009 privind gestionarea financiară a instrumentelor structurale și utilizarea acestora pentru obiectivul convergență	52
9	O.U.G. nr.55/04-06-2013 ORDONANȚĂ de urgență privind unele măsuri fiscal-bugetare și pentru modificarea unor acte normative	55
10	O.U.G. nr.61/12-06-2013 ORDONANȚĂ DE URGENȚĂ pentru reglementarea unor măsuri financiar-fiscale	61
11	O.U.G. nr.74/26-06-2013	74

	ORDONANȚĂ DE URGENȚĂ privind unele măsuri pentru îmbunătățirea și reorganizarea activității Agenției Naționale de Administrare Fiscală, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative	
12	O.U.G. nr.76/26-06-2013	76
	ORDONANȚĂ DE URGENȚĂ pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 64/2009 privind gestionarea financiară a instrumentelor structurale și utilizarea acestora pentru obiectivul convergență	
13	O.U.G. nr.78/26-06-2013	78
	ORDONANȚĂ DE URGENȚĂ pentru completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 93/2012 privind înființarea, organizarea și funcționarea Autorității de Supraveghere Financiară	
14	O.U.G. nr.88/18-09-2013	87
	ORDONANȚĂ DE URGENȚĂ privind adoptarea unor măsuri fiscal-bugetare pentru îndeplinirea unor angajamente convenite cu organismele internaționale, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative	
15	O.U.G. nr.91/02-10-2013	90
	ORDONANȚĂ DE URGENȚĂ privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență	
16	O.U.G. nr.92/09-10-2013	91
	ORDONANȚĂ DE URGENȚĂ privind Programul de garantare a creditelor pentru întreprinderi mici și mijlocii	
17	O.U.G. nr.94/16-10-2013	93
	ORDONANȚĂ DE URGENȚĂ pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 93/2012 privind înființarea, organizarea și funcționarea Autorității de Supraveghere Financiară, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 136/1995 privind asigurările și reasigurările în România	
18	O.U.G. nr.102/14-11-2013	101
	ORDONANȚĂ DE URGENȚĂ pentru modificarea și completarea Legii nr. 571/2003 privind Codul fiscal și reglementarea unor măsuri financiar-fiscale	
19	O.U.G. nr.113/18-12-2013	112
	ORDONANȚĂ DE URGENȚĂ privind unele măsuri bugetare și pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului	

Sursa: Camera Depuților,

http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.lista_anuala?an=2013&emi=3&tip=18&rep=0